

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTUSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR

VE

MUHASEBE UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS

ÖNDER YILMAZ

İSTANBUL, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTUSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR

VE

MUHASEBE UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS

ÖNDER YILMAZ

DANIŞMAN: PROF. DR. ERİŞAH ARICAN

İSTANBUL, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : Banka Dışı Finansal Kurumlar ve Muhasebe Uygulamaları

TÜRÜ :Yüksek Lisans

TEZİ HAZIRLAYAN : Önder YILMAZ

ANABİLİM DALI : Bankacılık

SAVUNMA TARİHİ : 06.07.2017

JÜRİ ÜYELERİ

GÖREVİ

ADI SOYADI

İmza

Danışman

Prof.Dr. Erişah ARICAN

Üye

Doç.Dr. Elif HAYKIR HOBİKOĞLU

Üye

Yrd.Doç.Dr. Gökhan IŞIL

ÖZET

Finansal araçların arz ve talebinin karşılaştığı finansal piyasalar ekonomik birimler arasındaki ilişkinin en verimli ve etkin bir şekilde karşılanabilmesi için organize olmaktadır. Bu kapsamda, ülkelerin kendi özel durumuna göre bazı ülkelerde sermaye piyasaları yoğun bir yapı oluştururken Türkiye'nin de dâhil olduğu bir kısım ülkelerde bankacılık sisteminin finansal piyasalarda belirgin bir ağırlığının olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, banka dışı finansal kurumlar olarak tanımladığımız finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri müşterileriyle yakın bir ilişki kurarak finansal sistemin daha etkin ve sağlıklı çalışmasına katkı sunmaktadırlar. Banka dışı finansal kurumların düzenleme, denetim ve gözetimi 2006 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu bünyesine alındıktan sonra mevzuat yapılarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Farklı kanuni düzenlemeler çerçevesinde faaliyetlerini devam ettiren bu kurumlar, 2012 yılında tek kanun altında toplanmıştır. Önemli gelişmeler sağlanmasına rağmen banka dışı finansal kurumların faaliyet alanlarının tam olarak anlaşılması, faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi gibi konular henüz istenilen seviyede bulunmamaktadır. Benzer işlemlere ilişkin olarak yapılan farklı muhasebe uygulamaları nihayetinde oluşturulan finansal tabloların karşılaştırılabilirlik özellikleri azalırken aynı zamanda finansal tablo okuyucularına yanlış veya eksik bilgi vermelerine neden olabilmektedir. Bu kapsamda, çalışmamızın en temel amacı bu şirketlerin faaliyetlerinin tanınmasına, özellikle muhasebeleştirme işlemlerinin yeknesaklaştırılmasına ve konu ile alakalı akademik çalışmalara katkı sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Piyasalar, Banka Dışı Finansal Kurumlar

ABSTRACT

Financial markets, where supply of and demand for financial instruments meet each other are organized in such a way that the relationship among economic agents is met in most effectively and efficiently. In this framework, depending on special features of each country, in some countries financial markets are dominated by capital markets, while in some others, including Turkey, banking sector has a significant role in the financial markets. Besides, factoring, leasing and financing institutions, also called as non-bank financial institutions, contribute to the healthy functioning of the financial system by establishing a close relationship with their customers.

Since the inclusion of non-bank financial institutions under the regulation, supervision and monitoring of BRSA in 2006, legislation structures of these institutions have substantially been improved. In this regard, non-bank financial institutions which were previously operating under separate regulations, have started to operate under one united law since 2012. Despite aforementioned progress, awareness about the scope of operations, recognition and the accounting issues are not at the desired level yet for these non-bank institutions. The recognition of transactions among the institutions in different ways rather than in a consistent way reduces the comparability and transparency of financial tables while providing wrong or incomplete information to the financial statement readers.

Within this scope, the main aim of this study is to contribute to the recognition of the activities of the non-bank financial institutions, particularly to uniform their accounting practices and to contribute the related literature.

Key words: Financial markets, non-bank financial institutions

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar LİSTESİ.....	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Finansal Piyasalar Kavramsal Çerçeve	1
1.2. Finansal Piyasaların Temel Fonksiyonları	1
1.3. Finansal Piyasa Türleri.....	5
1.3.1. Finansal Varlığın Niteliğine Göre	6
1.3.2. Örgütlenme Durumuna Göre	8
1.3.2.1 Organize (Örgütlenmiş) Piyasalar	8
1.3.2.2 Organize Olmamış (Örgütlenmemiş) Piyasalar	8
1.3.3. Varlığın İhraç Şeklinde Göre.....	8
1.3.3.1 Birincil Piyasalar.....	9
1.3.3.2 İkincil Piyasalar	9
1.3.4. Ödemelerin Peşin veya Vadeli Yapılmasına Göre.....	9
1.3.4.1 Spot Piyasalar.....	10
1.3.4.2 Vadeli Piyasalar	10
1.4. Finansal Araçlar.....	10
1.4.1. Finansal Araçların Sınıflandırılması	11
1.4.2. Aracılık Çeşitleri	12
1.5. Finansal Varlıklar	13
1.6. Finansal Piyasalarda Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar	17
1.7. Türk Finansal Sistemi.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR

2.1. Finansman Şirketleri	21
---------------------------------	----

2.1.1.	Finansman Şirketlerinin Fon Kullanım İş Akışı (Süreci)	22
2.1.2.	Finansman Şirketlerinin Türleri	24
2.1.2.1.	Tüketici Finansman Şirketleri (Consumer Finance Companies) ...	24
2.1.2.2.	Satış Finansman Şirketleri (Sales Finance Companies)	24
2.1.2.3.	Ticari Finansman Şirketleri	25
2.1.2.4.	Gayrimenkul Finansman Şirketleri	25
2.1.3.	Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Mevzuat ve Finansal Analizi	25
2.2.	Finansal Kiralama Şirketleri	29
2.2.1.	Finansal Kiralama Tarafları ve İş Akışı	30
2.2.2.	Finansal Kiralama Konusu Mallar	32
2.2.3.	Finansal Kiralama Türleri	33
2.2.3.1.	Finansal Kiralama (Finance Leasing)	34
2.2.3.2.	Faaliyet Kiralaması (Operating Leasing)	35
2.2.3.3.	Diğer Finansal Kiralama Türleri	36
2.2.4.	Finansal Kiralama Şirketlerinin Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Mevzuat ve Finansal Analizi	45
2.3.	Faktoring Şirketleri	49
2.3.1.	Faktoring İşleminin Tarafları ve Fonksiyonları	50
2.3.2.	Faktoring Türleri	53
2.3.2.1.	Yurtiçi Faktoring	53
2.3.2.2.	Uluslararası (Yurtdışı) Faktoring	54
2.3.2.3.	Rücu Edilemez Faktoring (Gayri Kabili Rücu)	56
2.3.2.4.	Rücu Edilebilir Faktoring (Kabili Rücu)	57
2.3.2.5.	Ön Ödemeli (Avanslı) Faktoring	57
2.3.2.6.	Vadede Ödemeli Faktoring	57
2.3.2.7.	Bildirimli (Açık) Faktoring	58
2.3.2.8.	Bildirimsiz (Kapalı) Faktoring	58
2.3.2.9.	Geleneksel Faktoring	58
2.3.2.10.	Acente Faktoring	59
2.3.2.11.	Toptan Faktoring	59

2.3.2.12. Fatura İskontosunu	60
2.3.3. Faktoring Şirketlerinin Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Mevzuat ve Finansal Analizi	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR: MUHASEBE UYGULAMALARI

1.8. Finansman Şirketleri Muhasebe Uygulamaları	66
1.8.1. Finansman İşleminin Muhasebeleştirilmesi (Türk Parası-TP)	66
1.8.2. Finansman İşleminin Muhasebeleştirilmesi (Yabancı Para-YP)	69
1.8.3. Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi (TP-YP)	72
1.9. Finansal Kiralama Şirketleri Muhasebe Uygulamaları	76
3.2.1. Finansal Kiralama İşlemi Muhasebeleştirilmesi (Türk Parası-TP)...	77
3.2.2. Finansal Kiralama İşleminin Muhasebeleştirilmesi (Yabancı Para-YP)	84
3.2.3. Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi (TP-YP)	89
1.10. Faktoring Şirketleri Muhasebe Uygulamaları	95
1.10.1. İskontolu Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	97
1.10.2. Diğer Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	105
1.10.3. İhracat-İthalat Faktoring İşlemleri ve Muhasebesi	112
1.10.4. Mali Sektörden Faktoring Alacaklarının Muhasebeleştirilmesi	120
1.10.5. Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi	128
1.11. Banka Dışı Finansal Kurumlarının Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Uygulama Hataları	140
1.11.1. Finansman Şirketleri Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Hususlar	141
1.11.2. Finansal Kiralama Şirketleri Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Hususlar	143
1.11.3. Faktoring Şirketleri Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Hususlar	147
SONUÇ	151
KAYNAKÇA	156

TABLÖLAR

Tablo 1: Türkiye’de Finansal Varlıkların Dağılımı	16
Tablo 2: Türk Finansal Sistemi – Aktif Büyüklüğü (2011-2016 Aralık)	19
Tablo 3: Banka ve Banka Dışı Finansal Kurumlar Aktif Büyüklükleri (2011-2016 Aralık)	20
Tablo 4: Finansman Şirketlerinin Bilanço Kalemleri	27
Tablo 5: Finansal Kiralama ile Faaliyet Kiralamasının Karşılaştırılması	36
Tablo 6: Finansal Kiralama Sektörünün Bilanço Kalemleri	47
Tablo 7: Yurtiçi Faktoring Tarafları	51
Tablo 8: Yurtdışı Faktoring Tarafları	51
Tablo 9: Faktoring Türleri	53
Tablo 10: Faktoring Sektörünün Bilanço Kalemleri	62
Tablo 11: Tespit Edilen Hatalı Uygulamaların Etkinlik Dereceleri	150

ŞEKİLLER

Şekil 1: Finansal Piyasalarda Fon Transfer Metotları.....	4
Şekil 2: Finansal Piyasa Türleri	6
Şekil 3: Finansman Şirketleri Faaliyet Döngüsü	22
Şekil 4: Finansman Süreci.....	23
Şekil 5: Finansal Kiralama İş Akışı.....	31
Şekil 6: Kiralama Türleri.....	33

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Mecmua
6361 sayılı Kanun	: 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
FCI	: Uluslararası Faktorler Zinciri (Factors Chain International)
FKB	: Finansal Kurumlar Birliği
IFG veya IF-Group	: Uluslararası Faktorler Grubu (The International Factors Group)
KGK	: Kamu Gözetim Kurumu
Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği	: 14.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik
ROA	: Aktif Karlılığı
ROE	: Özkaynak Karlılığı
SPK	: Sermaye Piyasaları Kurulu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
THP Tebliği	: 14.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TSB	: Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
TSPB	: Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği
TP	: Türk Parası
Yönetmelik	: 24.04.2013 tarih ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik
YP	: Yabancı Para
FCI	: Uluslararası Faktorler Zinciri (Factors Chain International)

GİRİŞ

Ekonomik birimler arasındaki aracılık hizmeti faaliyetini yürüten finansal aracılardan en önemlisi olarak bankalar öne çıkmaktadır. Fakat gelişen piyasalarda geleneksel bankalar dışında finansal aracılardan faaliyet gösterdikleri ve böylece finansal piyasaların daha etkin bir şekilde çalışmasına yardımcı oldukları görülmektedir.

Bu kapsamda, ülkemizdeki finansal yapının önemli kısmını bankalar oluşturmakla birlikte bir yandan sermaye piyasalarının diğer taraftan banka dışı finansal kurumlar olarak tanımlanan finansman şirketleri, finansal kiralama şirketleri ve factoring şirketlerinin gelişimi ekonominin sağlıklı bir şekilde çalışmasına ve ekonomik birimler arasındaki ilişkin etkin bir şekilde yönetilmesine yardımcı olmaktadır. Müşterileri ve mal/hizmet sağlayıcıları arasında kurdukları yakın ilişki ile finansal aracılık faaliyetlerini etkin bir şekilde yürüten banka dışı finansal kurumlar finansal sistemden azımsanmayacak düzeyde pay almaktadır. Banka dışı finansal kurumlar, finansal sistemin büyük oyuncularını olan bankaların dikkatinden kaçan veya yeterince önemsenmeyen alanlarda faaliyetlerini yoğunlaştırarak finansal sistem içerisinde oluşabilecek olası tıkanıklıkları izale etmektedirler.

Bu çalışmanın amacı, Türk finansal sisteminin yaklaşık %5'ine tekabül eden büyüklüğüyle faaliyetlerine devam etmekte olan banka dışı finansal kurumların sistem içerisindeki önemi, faaliyet alanları ve muhasebe uygulamalarının işleyişi üzerine bir çalışma ortaya koymaktır. Aynı zamanda şirketlerin muhasebe uygulamalarını konu alan literatür çalışmalarına da dayanarak sektör uygulamaları da bu çalışma ile incelenmiştir. Çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, genel olarak finansal sistem, finansal piyasa türleri, finansal sistem içerisinde faaliyet gösteren aracı kurumlar, finansal varlıklar ve Türk finansal sisteminin genel bir değerlendirmesine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise, banka dışı finansal kurumların bağlı olduğu genel mevzuat ve muhasebe mevzuatına ilişkin bilgiler yanı sıra her bir sektörün Türk finansal sistemi içerisindeki yeriyle alakalı bilanço ve rasyo analizlerine yer verilmiştir. Bunların yanı sıra kurumların temel faaliyet alanları ile türleri üzerinde durulmuştur. Son bölümde ise, banka dışı finansal kurumların ilgili mevzuat kapsamında ana faaliyetlerine ilişkin muhasebe uygulamalarına yer verilmiştir. Ayrıca, uygulama örneklerinde dikkat çekici

olarak bulunan ve hatalı olarak değerlendirilen muhasebe uygulamalarına dikkat çekilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Finansal Piyasalar Kavramsal Çerçeve

Finansal piyasalar geliri giderinden fazla olan hanehalkı, firmalar ve devletlerden harcamaları gelirinden daha fazla olanlar arasındaki transferin kanalize edildiği bir platformdur¹. Finansal varlık ve finansal yükümlülüklerin oluşturulup bunların finansal oyuncular arasında transferi ile finansal piyasalar oluşmaktadır.

Diğer bir ifadeyle, hisse senedi ve tahvil gibi finansal varlıkların alınıp satıldığı piyasalar finansal piyasalar olarak tanımlanmaktadır². Finansal piyasalarda taraflardan biri finansal varlığı bir önceki sahibinden satın aldığında fonların transferi de böylece gerçekleşmektedir. İşte finansal piyasalar fonların ekonomik birimler arasındaki transferini kolaylaştırarak, firmaların, hanehalkının ve devletin kredi bulma ve yatırım yapmalarına imkan vermektedir.

Finansal piyasalarda, harcamasından fazla geliri olan ekonomik birimler (Surplus Units) yani tasarruf fazlası olanlar ile harcamasına göre daha az geliri olan ekonomik birimler (Deficit Units) yani tasarruf açığı bulunanlar bir araya gelerek karşılıklı olarak bir kazanım elde etmeyi amaçlamaktadırlar. Buna göre, finansal piyasalardan fon temin etmeyi arzu eden ekonomik birimler kısa, orta, uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılarken, yatırımcı olarak da tanımlayabileceğimiz fon fazlası olan ekonomik birimler fazla gelirleri karşılığında yüksek gelir elde edebilmektedir.

1.2. Finansal Piyasaların Temel Fonksiyonları

Finansal piyasalardan beklenen en önemli fonksiyon fon fazlası olan fakat üretken yatırım yapma imkânına sahip olmayan ekonomik birimler ile üretken yatırımlara kanalize edebileceği fona ihtiyaç duyanlar arasında fon transferine olanak sağlayarak etkin bir sermaye dağılımına katkı sağlamak ve böylece ekonominin etkinliğinin

---

¹ Frederic S. MISHKIN, , Stanley G. EAKINS, **Financial Markets and Institutions**, 8. Baskı, New Jersey, USA, Pearson Education Inc, 2015, s. 2.

² Jeff MADURA, **Financial Markets and Institutions**, 9. Baskı, 2010, South-Western Cengage Learning, s.1.

artırılarak refah düzeyinin artırılmasına katkı sunmaktır³. Finansal piyasalar etkin bir sermaye dağılımına yardımcı olarak genel ekonominin üretiminin ve etkinliğinin artmasını katkı sağlamaktadır. Finansal piyasalar ve finansal kurumların temel olarak aşağıdaki fonksiyonlarından bahsedilebilir⁴.

Ödeme mekanizması: Ekonomik birimler arasındaki ödemelerin birçoğu bankacılık sistemi olmak üzere finansal piyasalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Çekler, elektronik transfer sistemleri bu kapsamda sayılabilir.

Tasarruf aracı: Firmalar, hükümetler ve bireyler harcamalarından arta kalan tutarları tasarruf etmek isterler. Bu kapsamda finansal piyasalar sundukları farklı finansal araçlarla bu imkânı sağlarlar. Mevduat hesapları, tahvil, bono, hisse senetleri bu araçlar arasındadır.

Kredi sağlama: Yatırım yapmak isteyen veya varlık satın almak isteyen firmalar, bireyler ve hükümetlere kredi imkânı sağlayarak ekonomik birimlerin bu harcamalarını finanse edecek mekanizmayı sunmaktadır.

Sermaye birikimi: Harcamalarından fazla tasarrufları bulunan bireyler ve firmaların bu varlıklarını finansal ürünler olarak değerlendirerek, tasarruflarını biriktirebilmelerine imkân sunmaktadır⁵.

Likidite sağlama: Finansal piyasalarda çok sayıda fon arz ve talep eden ekonomik birimleri bir araya getirmesi finansal varlıkların likiditesini artırırken aynı zamanda işlemlerin kolaylıkla yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Likiditenin artması bir taraftan daha fazla yatırımcıyı piyasaya çeker, diğer taraftan işletmelerin finansman maliyetini düşürür⁶. Likiditesi yüksek finansal piyasalar finansal varlıkların vadesi beklenmeden işleme yapılabilmesine yardımcı olur.

Riski azaltma: Finansal piyasalarda sunulan bir kısım finansal ürünler fiziki ve finansal risklerin azaltılmasında yardımcı olmaktadır. Bu şekilde, firmalar, bireyler ve

---

³ MISHKIN ve EAKINS, a.g.e. s.17.

⁴ Frank WENER ve James A. STONER, **Modern Financial Managing Continuity and Change**, Authors Academic Pr., 2010, s. 274.

⁵ WENER ve STONER, a.g.e., s. 276.

⁶ Nurhan AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2012, s. 35

hükümetler sigorta enstrümanları veya türev ürünlerle risklerini yönetebilme imkânı bulmaktadır⁷.

Fiyat belirleme: Finansal piyasalar fon arz ve talep eden ekonomik birimlerin bir araya gelerek finansal varlıkların getirilerinin ve buna dayalı olarak da fiyatlarının belirlenmesini sağlar⁸.

Politika aracı: Hükümetler veya merkez bankası gibi piyasayı düzenleyen veya belirli politikalar çerçevesinde hareket etmesini amaçlayan kurumlar çeşitli finansal araçlarla finansal sistemi yönlendirebilmektedir. Bu kapsamda, ekonominin büyümesi ve finansal istikrarın sağlanması gibi amaçlarla piyasa hükümetlerce etkilenebilmektedir.

Bilgi elde etme maliyetini düşürme: Finansal piyasalar finansal kurumlar ve diğer ekonomik birimlerin finansal varlıklara ilişkin bilgilere kolaylıkla ulaşmasını ve maliyet tasarrufu sağlar⁹. Sadece finansal varlıklara değil aynı zamanda işletmelere ilişkin bilgilere de ulaşılabilir. Örneğin, borsada işlem gören firmaların finansal tablolarına kolaylıkla ulaşılabilir.

Finansal piyasalarda borç alanlar ihtiyaç duydukları fonları borç veren tasarruf fazlası ekonomik birimlerden direkt olarak tahvil, bono, hisse senedi benzeri finansal araçları kullanarak elde edebilirler. Ayrıca, fon fazlası olan ekonomik birimler ihtiyaç fazlası fonları finansal aracılar vasıtasıyla fon talep eden açık pozisyondaki ekonomik birimlere dolaylı olarak aktarmaktadır¹⁰. Bahis konusu fon aktarım sürecinin bir yatırım bankası yardımıyla gerçekleşmesi durumu ise yarı doğrudan transfer olarak isimlendirilmektedir.

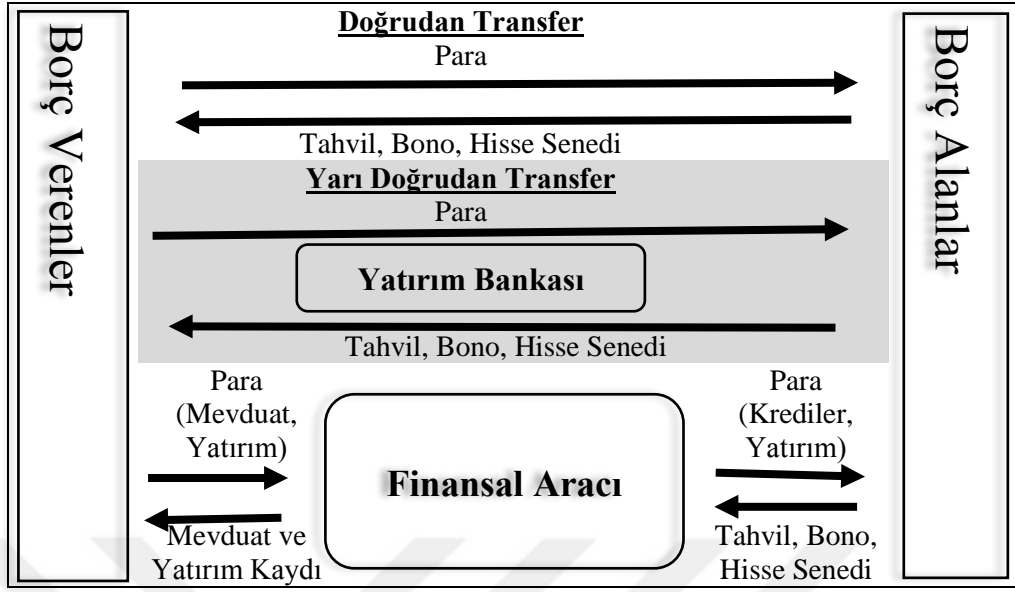
⁷ WENER ve STONER, **a.g.e.**, s. 276.

⁸ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s. 35.

⁹ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s. 35.

¹⁰ MISHKIN ve EAKINS, **a.g.e.**, s.16.

Şekil 1: Finansal Piyasalarda Fon Transfer Metotları

Kaynak: Frank WENER ve James A. STONER, Modern Financial Managing Continuity and Change, Authors Academic Pr., 2010, s.275

Doğrudan Transfer: Fon fazlası olan ekonomik birimlerden fon açığı olan dolayısıyla kredi talebi olanlara herhangi bir aracı kuruma gerek kalmaksızın fon akışının en temel yolu doğrudan transfer yöntemidir. Ailemizden, akrabalarımızdan ya da arkadaşlarımızdan sağlanan borçlanmalar bu kapsamda sayılabilmektedir. Bunun yanı sıra bazı şirketler ve yatırım fonları bu yöntemle fon transferi yapabilmektedir. Bu tür transferde, tarafların birbirini tanımaları ve birbirleriyle ilişkide olmaları beklenmektedir¹¹.

Dolaylı Transfer: Tasarruf sahipleri ile yatırımcı arasında fon fazlası ekonomik birimlerden fon açığı bulunan ekonomik birimlere fonların transferine aracılık eden finansal araçlar bulunmaktadır. Dolaylı transferde en önemli finansal aracı olarak ticari (konvansiyonel) bankaları örnek olarak verebiliriz¹².

Yarı doğrudan Transfer: Bu yöntemde, profesyonel brokerler alıcı ile satıcıyı bir araya getirmektedir. Tabi finansal piyasalarda bu faaliyeti yerine getiren kurumsal yapılar yatırım bankaları olmaktadır. Fon transferi ve karşılığında menkul kıymetler

¹¹ WENER ve STONER, a.g.e., s. 276.

¹² MISHKIN ve EAKINS, a.g.e., s.16

doğrudan transferde olduğu gibi fon arz eden ile talep eden arasında gerçekleşirken, aracılık faaliyeti yapan yatırım bankası aracılık ücreti almaktadır¹³.

1.3. Finansal Piyasa Türleri

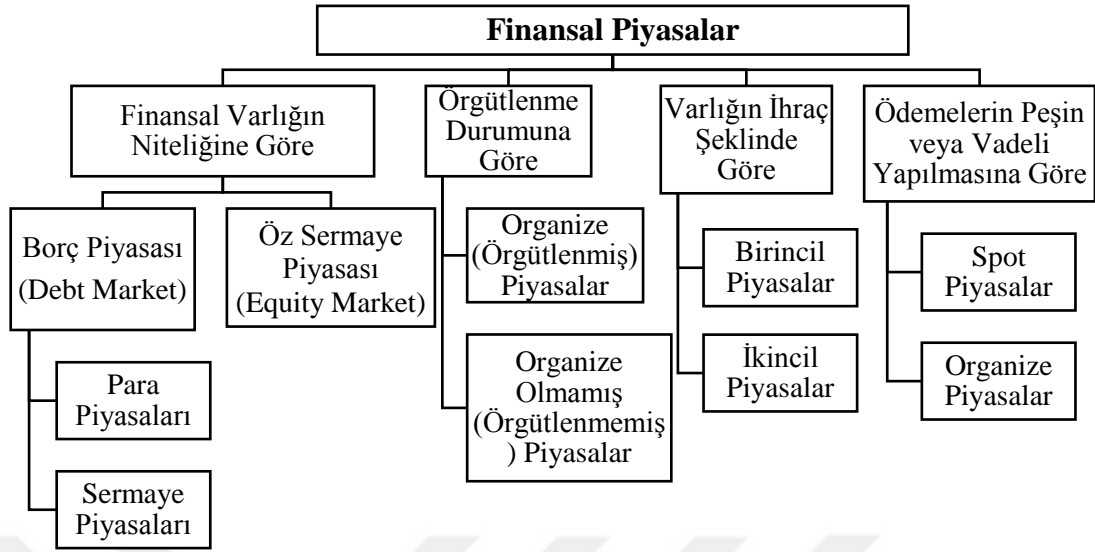
Finansal piyasalar, piyasa katılımcıların farklı taleplerini yerine getirmek için gerekli olan farklı finansal varlıkları barındırmaktadır¹⁴. Piyasa katılımcısı ekonomik birimlerin her birinin farklı talepleri olabilmektedir. Örneğin bir kısım katılımcılar kısa vadeli bir bakış açısına sahip olabilirken bazıları uzun vadeli bakış açısına sahip olabilmektedir. Yine risk iştahı bakımından bir kısım piyasa katılımcıları diğerlerine göre daha yüksek risk algısına sahip olabilmektedir.

Finansal piyasalar çeşitli bakış açılarına göre farklı başlıklar altına inceleme imkânı bulunmaktadır. Bu kapsamda, finansal piyasalar fona nasıl ulaşıldığı başta olmak üzere temel olarak örgütlenme durumuna, varlığın ihraç şekline ve ödemelerin peşin veya vadeli yapılmasına göre ayrılabilir. Tüm bu piyasa çeşitlenmesi sahip oldukları alternatif veya farklı finansal ürünlerle ekonomik birimlerin ihtiyaçlarını en etkin bir şekilde karşılamaya çalışmaktadır.

---

¹³ WENER ve STONER, **a.g.e.**, s. 276.

¹⁴ MADURA, **a.g.e.**, s.4.

Şekil 2: Finansal Piyasa Türleri

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Finansal İstikrar, Türkiye’de Finansal İstikrar Gelişmeleri, 2015, s.3, Frederic S. MISHKIN, , Stanley G. EAKINS, Financial Markets and Institutions, 8. Baskı, New Jersey, USA, Pearson Education Inc, 2015, s. 18 yararlanılarak hazırlanmıştır.

1.3.1. Finansal Varlığın Niteliğine Göre

Firmalar veya bireyler ihtiyaç duydukları fonları temel olarak iki yöntemle edinebilmektedir. Bunlardan en bilineni borçlanma aracını ihraç ederek ihtiyaç duyulan fonları temin etmektir¹⁵. Bono, tahvil benzeri finansal araçları ihraç eden ihtiyaç duyduğu fonlara kavuşurken, bu finansal araçları satın alanlar belirli bir vadeye kadar getiri elde ederken vade sonunda da ödemiş olduğu anaparayı geri tahsil etmektedir.

Finansal piyasalar içerisinde fon arz ve fon talep eden ekonomik birimlerin yatırım kararlarını etkileyen en önemli durum zaman faktörüdür. Bu kapsamda, borçlanma piyasasını vadesine göre ikiye ayırmak mümkündür. Kısa vadeli fon arz ve talep eden ekonomik birimler para piyasalarında işlem yaparken uzun vadeli bakış açısına sahip yatırımcılar ise genel olarak sermaye piyasalarında işlemlerini gerçekleştirmektedir.

¹⁵ MISHKIN ve EAKINS, a.g.e. s.19.

Diğer taraftan, firmalar ihtiyaç duydukları fonlara hisse senetlerini ihraç ederek de kavuşabilmektedir. İhraç sonrası bu hisse senetlerini satın alan hissedarlar yıllık firmanın elde ettiği net gelirden temettü gelirini alma hakkı yanı sıra hisse oranında firmanın aktiflerinin sahibi olmaktadır. Hisse senetleri uzun vadeli finansal araçlar olarak değerlendirilmektedir, çünkü vadesi bulunmamaktadır.

Para Piyasaları: Para piyasaları (money markets) bir yıl ve daha kısa vadeli fonların arz ve talebinin karşılaştığı piyasalardır¹⁶. Vadeleri kısa olan bu finansal araçların riski düşük ve likiditesi yüksektir. Temel olarak, hazine bonoları, mevduat, finansman bonusu, repo ve ülkemizde yaygın olarak kullanılan kambiyo senetleri çek ve senet bu piyasanın araçları olarak sayılabilir.

Para piyasalarının katılımcılarını başta Hazine olmak üzere Merkez Bankası, bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik fonları, banka dışı mali kesimi oluşturan faktoring ve finansman şirketleri, reel sektör şirketleri ile nihayet bireyleri saymak mümkündür.

Sermaye Piyasaları: Sermaye piyasaları (capital markets) orta ve uzun vadeli varlıkların arz ve talebinin karşılaştığı piyasalardır¹⁷. Bu piyasadaki finansal araçların vadesi bir yıldan uzun olup hisse senetleri ve tahviller temel araçlardır. Bir şirketin hisse senedini satın alan yatırımcı şirketin tüm risklerine maruz kalabilmektedir. Yine uzun vadeli tahvil alıcıları beklenmedik risklerle karşılaşması mümkün olabilmektedir. Bu kapsamda, sermaye piyasası araçlarının risk düzeyi kısa vadeli para piyasası araçlarına göre daha yüksektir.

Sermaye piyasaları varlıkların uzun vadeli finanse edilebilmesine olanak sağlamaktadır¹⁸. Bireyler konut, araç ve dayanıklı tüketim malları gibi varlıkları sermaye piyasalarını kullanarak satın alırlar. Yine, firmalar yeni teçhizat veya fabrika yatırımlarıyla birleşme veya satın almalarını finanse edebilmek için sermaye piyasası araçlarına başvurumaktadırlar. Hükümetler için de sermaye piyasaları sunduğu uzun vadeli finansal araçlarla uygun fon sağlama imkanı sunmaktadır.

---

¹⁶ Nurhan AYDIN, **Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2511., 2012, s.8.

¹⁷ MISHKIN ve EAKINS, **a.g.e.** s.20.

¹⁸ WENER ve STONER, **a.g.e.**, s. 277.

1.3.2. Örgütlenme Durumuna Göre

Finansal piyasalarda işlem yapan ekonomik birimlerin karşılaştıkları piyasalar örgütlenme durumuna göre örgütlenmiş ve örgütlenmemiş piyasalar olmak üzere ikiye ayrılır.

1.3.2.1 Organize (Örgütlenmiş) Piyasalar

Organize piyasalar, belirli düzenlemeler ve kuralların geçerli olduğu, mekân ve katılımcılarının belli olduğu piyasaları ifade etmektedir. Bu tür piyasalarda bilgiye kolay ve güvenilir bir şekilde ulaşılmaktadır¹⁹. Organize piyasalarda işlem yapan alıcı ve satıcıların çok sayıda olması nedeniyle rekabet düzeyi yüksek olup, katılımcıların tek başlarına piyasayı etkileme gücü bulunmamaktadır. Para piyasalarına örnek olarak bankalararası para piyasasını ve sermaye piyasalarına ise menkul kıymet borsalarını örnek vermek mümkündür.

1.3.2.2 Organize Olmamış (Örgütlenmemiş) Piyasalar

İşlem kurallarının taraflar arasında esnek bir şekilde belirlenebildiği bu tür piyasalar tezgah üstü piyasalar olarak da adlandırılmakta olup, merkezi bir denetleyici/düzenleyici bir kurum ve işlemlerin yapıldığı fiziki bir mekân bulunmamaktadır. Bu piyasalarda işlem yapanlar genel olarak bilgisayarlar üzerinden iletişime geçerler ve karşı tarafta bulunanların hangi fiyatı belirlediklerini bildiklerinden tezgah üstü piyasalarda organize piyasalardan çok da farklı olmayıp son derece rekabetçi bir piyasadır²⁰. Fiyat, tarafların pazarlık yapmaları sonucunda oluşmaktadır²¹.

1.3.3. Varlığın İhraç Şeklinde Göre

Finansal araçların ilk defa ihraç edilmesi ile oluşan piyasalar birincil piyasa olarak adlandırılırken tekrar tekrar alınıp satılabildiği piyasalara ise ikincil piyasalar denilmektedir.

---

¹⁹ AYDIN, *Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar*, s.8.

²⁰ MISHKIN ve EAKINS, *a.g.e.*, s.19.

²¹ AYDIN, *Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar*, s. 8

1.3.3.1 Birincil Piyasalar

Tasarruf sahipleri, menkul kıymet ihraç eden kuruluşlar ve aracılık hizmeti sunan finansal araçların doğrudan bir araya geldiği bu piyasalarda hisse senedi, tahvil gibi menkul kıymetler ilk kez alınıp satılır. Diğer bir ifade ile bir menkul kıymetin ilk defa arz edildiği piyasalardır. Birincil piyasalarda menkul kıymetlerin satışı sıklıkla kapalı kapılar arkasında gerçekleştiği için bireyler tarafından çokta bilinmemektedir. Bu piyasalarda en önemli finansal aracı olan yatırım bankalarıdır. Yatırım bankaları gerekli olan tecrübe, ilişkilere ve uzmanlığa sahip olduğundan daha az maliyetle fonksiyonlarını icra eder. Yatırım bankaları firmaların menkul kıymet ihraçlarında çok çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bunlar, analiz ve danışmanlık, garanti (underwriting), satış ve piyasa yapıcılığı olarak saymak mümkündür²².

1.3.3.2 İkincil Piyasalar

Daha önce ilk ihracı yapılmış olan menkul kıymetlerin tekrar alınıp satıldığı piyasalardır. Menkul kıymetlerin ikincil piyasalarda işlem hacminin yüksek olması menkul kıymetlerin likiditesinin sağlanması açısından önem arz etmektedir. İkincil piyasaların beş fonksiyonu bulunmaktadır. Daha önce ilk ihracı yapılan menkul kıymetlerin çok sayıda alıcı ve satıcı tarafından alınıp satılması ile işlem gören menkul kıymetlerin kolay ve yüksek hacimlerde işlem görmesini sağlayarak yüksek likidite ortamı piyasanın devamlılığını sağlar. Diğer taraftan, organize ikincil piyasalar kamuya açık ve görünür olduklarından piyasa katılımcılarına bilgi sağlamaktadır. Otoritelerce düzenlenip denetlendiği için katılımcıların güvende işlem yapmalarını ve ikincil piyasaların aktif bir şekilde varlığı yatırımcıların birincil piyasalarda işlem yapmalarını motive ederek yatırımcıların sermayelerini çeşitlendirmelerine olanak sağlamaktadır.²³

1.3.4. Ödemelerin Peşin veya Vadeli Yapılmasına Göre

Ekonomik birimler bazen finansal ürünlere çok kısa vadelerde ulaşmak isterken bir kısım ekonomik birimler bu ürünlere gelecekte belirli bir vadede ihtiyaç duyabilmektedir. Anlık ihtiyaçlarını spot piyasalarda karşılayan ekonomik birimler

²² MISHKIN ve EAKINS, a.g.e. ss.18-19.

²³ WENER ve STONER, a.g.e., s. 283.

gelecekte belli bir tarihte ihtiyaç duyacakları finansal ürünleri ise vadeli piyasalar aracılığıyla edinebilmektedir.

1.3.4.1 Spot Piyasalar

İşleme konu varlığın teslimatının hemen veya iki işgününde yapıldığı piyasalardır²⁴. Spot piyasada fiyat, işlemin yapıldığı andaki fiyattır. Spot piyasaya, fiziki veya parasal piyasa denilmesinin en önemli nedeni işlemin yapıldığı anda oluşan fiyattan işlemin tamamlanmasından kaynaklanmaktadır.

1.3.4.2 Vadeli Piyasalar

Akdedilen sözleşmeye göre fiziki teslim ve ödemelerin belirlenen ileri bir tarihte yapıldığı fakat fiyatın bugünden belirlendiği piyasalardır²⁵. Vadeli piyasalar, türev piyasalar olarak tanımlanmaktadır. Türev ürün ise, değeri bağlı olduğu varlığa dayalı finansal bir üründür²⁶. Türev ürünler alivre işlem sözleşmeleri (forward), vadeli işlem sözleşmeleri (futures), takas sözleşmeleri (swap) ve opsiyon sözleşmelerinden oluşmaktadır. Türev ürünlerden futures sadece organize piyasalarda işlem görürken, forward sadece tezgâh üstü piyasada işlem görmektedir.

1.4. Finansal Araçlar

Finansal aracı kurumlar ekonomik sistem içerisinde ödeme mekanizmasının çalışmasını sağlarken, tasarruflarını artırmak isteyen bireylere veya firmalara tasarruf araçları sunarlar ve böylece servet biriktirmeye yardımcı olurlar. Diğer taraftan, tasarruf açığı bulunan bireyler ve şirketlere kredi sağlayarak gerektiğinde tasarruf sahiplerine sundukları finansal tasarruf araçları ile ekonomik birimlerin servetlerine artırmalarına yardımcı olmaktadır. Özellikle şirketler finansal kurumların sunduğu risk azaltıcı enstrümanları satın alarak risklerini yönetirken, devletler de elinde bulunan araçlarla

---

²⁴ Alan C. SHAPIRO, **Multinational Financial Management**, John Wiley & Sons, U.S.A., Tenth Edition, 2014, s. 257.

²⁵ AYDIN, **Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar**, s. 8.

²⁶ John C. HULL., **Options, Futures and Other Derivatives**, Pearson Education, U.S.A., Ninth Edition, 2015, s. 1.

finansal piyasaları etkileme gücünü kullanarak ekonomik büyümeyi ve istikrarı yönetmeye çalışmaktadır²⁷.

1.4.1. Finansal Aracılarn Sınıflandırılması

Finansal piyasaların etkin olmaması nedeniyle ortaya çıkan sorunları finansal kurumlar çözmektedir. Finansal araçlar olmadığı durumda ekonomik birimler ihtiyaç duydukları bilgiye ve sözleşmeler için yüksek tutarda ücret ödemek durumunda kalırlar.

Finansal araçları mevduat araçları, sözleşmeli araçlar ve yatırım araçları olmak üzere üçe ayırmak mümkündür.

Mevduat Araçları: Ticari bankaları olarak adlandırılan ve Türkiye’de geleneksel (conventional) bankalar olarak tanımlanan mevduat bankaları, faizsiz finans kurumları olarak tanımlanan katılım (participation) bankaları bu sınıfta sayılabilir. Bu tür araçlar, borç verenlerden mevduat/katılım fonu toplayarak fon ihtiyacı olan müşterilerine kredi olarak kullanılmakta ve böylece kazandıkları faiz ve komisyonların bir kısmını mudilerine faiz olarak aktarmaktadırlar²⁸.

Yatırım Araçları: Temel olarak yatırım fonları, yatırım aracılığı yapan kurumlar olup, yatırımcılarından toplanan paralar ile farklı yatırım araçlarını satın alarak portföyler oluşturarak getiri elde ederler ve talep edildiğinde getiri ve anapara ödemelerini yapmaktadırlar²⁹.

Sözleşmeli Araçlar: Her türlü sigorta şirketleri başta olmak üzere, emeklilik fonları ve bağış fonları bu gruba girmekte olup, müşterilerinden prim ve katılımcılarından katılım ücretlerini toplayarak topladıkları bu fonları şirketlere ve devlete borç vererek yatırım yapmaktadırlar³⁰. Elde ettikleri gelir ve anaparaları sigorta, emeklilik ödemelerinde ve bağış yapılan kurumlara destek amacıyla kullanılmaktadırlar.

---

²⁷ WENER ve STONER, **a.g.e.**, s. 274.

²⁸ MADURA, **a.g.e.**, s. 14

²⁹ WENER ve STONER, **a.g.e.**, s. 274.

³⁰ MADURA, **a.g.e.**, s. 16.

1.4.2. Aracılık Çeşitleri

Ekonomik birimler arasındaki aracılık hizmetini etkin ve verimli olarak yerine getirmeye çalışan finansal aracilar, bireylerin, firmaların ve hükümetlerin ihtiyaç duydukları finansal ürünleri talep edildiği şekilde sunarak bu faaliyetlerini yerine getirirler.

Miktar Aracılığı: Farklı miktarlarda fon ihtiyacı olan kredi müşterileri ile mudilerine hizmet veriler. Genel olarak, finansal kurumlar küçük tutarlarda topladıkları fonları bir araya getirerek büyük tutarlarda fon talep eden ekonomik birimlerin ihtiyaçlarına karşılamaaya çalışırlar. Bir mevduat bankası farklı tutarlardaki mevduat tutarlarını mudilerinden toplar ve yine farklı tutarlarda ödünç para ihtiyacı olan kredi müşterilerine bu paraları kullandırmaktadırlar³¹.

Risk Aracılığı: Risklere karşı farklı tutum ve davranış içerisinde olan fon arz ve talep eden müşterilerine çok sayıda farklı finansal araçlar sunarlar. Fon arz veya talep eden ekonomik birimlerin elinde risklerini yönetebilecekleri araçlar, finansal araciların sahip olduğu çeşit ve miktarda değildir. Bir gayrimenkul ve kaza sigorta şirketi, müşterilerinden topladığı primleri farklı risk gruplarındaki kurumsal şirket ve devlet tahvillerine yatırmakta ve gerektiğinde, risk oluştuğunda bu yatırımlarının bir kısmını riskleri karşılamak için kullanmaktadır³².

Vade Aracılığı: Finansal aracilar farklı vade talepleri olan müşterilerine uygun ürünler sunmaktadır. Özellikle günümüzde yaygın kullanılan uzun vadeli ev kredileri için mevduat ve katılım bankaları aslında kısa vadeli olarak topladıkları mevduatları kullanmaktadır. Almış oldukları bu vade riskini ise farklı finansal araçlar aracılığıyla sorun yaşamadan yönetmektedirler. Finansal kurumlar fon arz ve talep eden ekonomik birimlerin isteklerini tam olarak karşılayabildikleri ölçüde piyasanın etkinliği artmakta ve başarılı olmaktadır³³.

---

³¹ WERNER ve STONER, a.g.e., s. 294.

³² MADURA, a.g.e., s. 14.

³³ AYDIN, *Finansal Yönetim-I*, s.44.

Portföy Çeşitlendirme Aracılığı: Finansal araçlar fon arz ve talep eden ekonomik birimlere finansal analiz, portföy analizi ve piyasa analizi konularında danışmanlık hizmetlerine sunmaktadır³⁴. Yatırım fonları gibi finansal araçlar farklı ağırlıklarda yatırım çeşitlendirmesi yapmak isteyen müşterilerinin bu taleplerini yerine getirmekte ve yatırımcılarından topladığı tutarları farklı ağırlıklarda yatırım yaptığı çeşitli yatırım portföylerine dağıtmaktadır.

Bilgi Aracılığı: Finansal piyasalarda işlem gören finansal varlıklar ve bu finansal varlıkları ihraç eden finansal kurumlar hakkında doğru bilgilerin elde edilerek bunların değerlendirilmesi ve doğru kararların alınması için finansal araçlar uygun şartlar sunmaktadır. Finansal araçlar büyük miktarlardaki kendi fonlarının yönetirken bu tür maliyetleri ödemekte olduklarından birim başına maliyet düşük olacaktır. Finansal araçlar müşterilerinin bilgi ihtiyaçlarını uygun şartlarda sağlayarak onların en uygun yatırım araçlarına yatırım yapmalarına yardımcı olurlar. Son derece karmaşık aktöryel analizler yapma imkânı olmayan çalışanlara bu ihtiyaçlarına uygun imkân sunan emeklilik fonları, zamanı ve yetkinliği olmayan çoğu yatırımcının ihtiyaçlarına uygun son derece geniş bilgi ağıyla piyasa araştırması yapan yatırım fonları bu bağlamda sayılabilir³⁵.

1.5. Finansal Varlıklar

Ekonomik birimlerin sahip olduğu tüm varlıklar finansal piyasalarda işlem görebilecek nitelikte olmayabilir. Varlıklar maddi ve maddi olmayan varlıklar olarak ikiye ayırmak mümkündür³⁶. Bina, arsa gibi maddi varlıkların değeri, bunların fiziksel özelliklerine ve gelir getirme özelliklerine göre belirlenirken, Patent ve marka benzeri maddi olmayan varlıklar gelecekte sağlanacak faydalar üzerindeki hakkı göstermektedir.

Finansal varlıklar ise sahibine alacak veya ortaklık hakkı veren maddi olmayan varlıklardır. Finansal varlıklar, finansal piyasalarda fonların el değiştirmesinde kullanılan araçlardır. Bunlar, fon arz edenlerin fon talep edenlerden arz ettikleri fonlar karşılığında aldıkları varlıklardır. Bu kapsamda, parasını hisse senedi piyasasında değerlendiren

---

³⁴ WERNER ve STONER, **a.g.e.**, s. 294.

³⁵ WERNER ve STONER, **a.g.e.**, s. 294.

³⁶ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s.39.

yatırımcıya hali hazırda elektronik sistem üzerinden tanınan hak, yatırımcıya ortaklık veren bir finansal varlığı temsil etmektedir. Finansal piyasalarda işlem gören finansal varlıkların temel bazı özellikleri bulunmaktadır.

Getiri: Ekonomik birimlerin bir finansal varlık sahibi olmak istemelerinin en temel amacı bu finansal varlık dolayısıyla belirli bir vadede veya sonsuz vadede (hisse senedi) belirlenebilir bir getirisinin varolmasıdır. Bu getiri finansal varlıktan elde edilecek olan nakit akımları ile hesaplanmaktadır. Nakit akışlarının sıklığı ve niteliği finansal aracın türüne göre değişiklik göstermektedir³⁷. Tüm finansal varlıkları genel olarak alacak hakkı veren finansal varlıklar ve ortaklık hakkı veren finansal varlıklar olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Borçlanma piyasasında tahvile yatırım yapan yatırımcı vadeye kadar sabit veya değişken belirli bir faiz geliri elde ederken, bir firmanın hisse senedini satın alan yatırımcı hisse senedini ihraç eden firmanın ortağı olmakta, sabit bir getiri beklentisi olmaksızın yıllık temettü geliri edebilecektir. Ayrıca, hisse senedinin piyasada oluşan fiyat gelişimlerinden olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilecektir. Aldığı fiyat üzerinde bir fiyattan satış yapması halinde sermaye kazancı elde edebilecektir.

Riskin tahmin edilebilirliği: Finansal varlığın temsil ettiği risk, varlığın türüne, vadesine, ihraç eden kurumun mali durumuna değişiklik göstermektedir. Kısa vadeli finansal varlıkların riski daha uzun vadeli olan finansal varlıklardan düşüktür. Dolayısıyla kısa vadeli işlemlerin gerçekleştiği para piyasalarının, uzun vadeli finansal piyasaların işlem gördüğü sermaye piyasalarına göre riski daha düşük düzeydedir³⁸. Diğer taraftan, borç piyasası aracı olan tahvillerin risk düzeyi hisse senetlerine göre daha düşüktür. Çünkü tahvillerin vadesi ve nakit akımları belli iken hisse senedinin vadesi bulunmamakta ve temettü getirisiyle fiyatı tahmin edilmeye çalışılmakla birlikte net bir şekilde ortaya konulamamaktadır. Yine, ihraç eden kurumun finansal gücüne göre finansal varlığın riski değişkenlik göstermektedir. Bu kapsamda, aynı vade yapısına sahip devlet tahvili ile özel sektör tahvili farklı risk seviyelerine sahip olduğu için faiz oranları da değişiklik göstermektedir. Riske bağlı olarak finansal varlığın fiyatı değişkenlik

---

³⁷ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s.39.

³⁸ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s.40.

göstermektedir. Risk, finansal varlığın fiyatına direkt etki yaparak, riski yüksek olan finansal varlıkların getirisi de yüksek olmaktadır.

Vade: Finansal varlığın vadesi varlıktan beklenen nakit akımlarını etkilediği için risk düzeyini dolayısıyla getirisini etkilemektedir. Uzun vadeli finansal varlıkların getiri benzer nitelikteki kısa vadeli varlıklara göre risk düzeyi daha yüksektir. Hisse senetlerinin vadesinin sonsuz süreli olduğu varsayıldığından tahvillere göre daha yüksek riski ifade etmektedir.

Paraya çevrilebilirlik: Finansal piyasalar varlıkların el değiştirmesinin kolaylıkla gerçekleştirildiği piyasalar olmakla likit piyasalardır³⁹. Fakat, bir kısım finansal varlıklar kolaylıkla ve değerinde önemli bir azalma olmadan paraya dönüşürken daha az likit olan finansal varlıkların paraya dönüşümü uzun süre alabilmekte ve/veya değerinde önemli tutarda sapma yaşanabilmektedir. Finansal varlıkların likiditesinin yüksek olup olmamasına özellikle ihraç eden kuruluşun finansal durumu etki etmektedir. Finansal verileri iyi durumda olan borçlarını her zaman yerine zamanında yerine getiren bir firmanın ihraç ettiği borçlanma aracının likiditesi finansal durumu sağlam olmayan bir firmaya göre daha yüksek olacaktır. Ülke hazinelerinin ihraç ettiği menkul kıymetler o piyasadaki en likit varlıklar olarak değerlendirilmektedir.

Bölünebilirlik özelliği: Finansal varlıkların ihracında bir payın en az ne kadar tutarı temsil ettiği belirlenmektedir. Bu tutar ne kadar düşük olursa o finansal varlık o kadar çok parçaya bölünebilmekte dolayısıyla o kadar çok kişiye satılabilmektedir⁴⁰. Menkul kıymetler ne kadar küçük değerle ihraç olursa o kadar çok kolay alınıp satılabilmektedir.

Finansal piyasalardaki finansal araçların çok ve çeşitli olması, piyasanın derinliğini artırırken, ekonomik birimler talep ettikleri nitelikteki finansal varlığı kolay ve fazla bir maliyete girmeden edinebilmektedir. Gelişmiş finansal piyasalar bu niteliklerinden dolayı fon arz ve talep edenlerin getiri, risk, vade ve benzeri taleplerini karşılayacak finansal varlıklara kolay bir şekilde ulaşabilmektedir.

---

³⁹ WENER ve STONER, a.g.e., s. 274.

⁴⁰ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s.40.

Tablo 1:Türkiye’de Finansal Varlıkların Dağılımı

Finansal Aktifler (milyon TL)						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Para ve para benzeri araçlar	748.739	833.484	1.019.198	1.136.394	1.344.936	1.572.358
<i>Nakit</i>	49.347	54.566	67.756	77.420	94.465	111.762
Mevduat	695.501	771.884	945.770	1.052.693	1.245.428	1.453.660
Türk lirası	459.958	520.250	594.051	661.343	715.443	845.118
Yabancı para	235.544	251.634	351.719	391.350	529.985	608.542
<i>Repo</i>	3.891	7.034	5.672	6.281	5.044	6.936
Sermaye piyasası	798.716	997.165	977.364	1.132.054	1.099.790	1.203.661
<i>Hisse senedi (piyasa değeri)</i>	381.152	550.051	503.668	627.365	554.884	614.069
Bono ve tahvil	373.000	396.068	417.427	433.602	459.802	487.398
Kamu	368.778	386.542	403.007	414.649	440.124	468.644
Özel	4.221	9.526	14.420	18.954	19.678	18.754
Yatırım fonu	30.219	30.688	30.083	33.315	37.186	43.755
Emeklilik Fonları	14.345	20.358	26.186	37.771	47.918	58.439
Toplam	1.547.455	1.830.648	1.996.562	2.268.447	2.444.726	2.776.020
GSYH	1.394.477	1.569.672	1.809.713	2.044.466	2.337.530	2.590.517
Finansal Aktiflerin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya Oranı (%)						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Para ve para benzeri araçlar	54	53	56	56	58	61
<i>Nakit</i>	4	3	4	4	4	4
Mevduat	50	49	52	51	53	56
Türk lirası	33	33	33	32	31	33
Yabancı para	17	16	19	19	23	23
<i>Repo</i>	0	0	0	0	0	0
Sermaye piyasası	57	64	54	55	47	46
<i>Hisse senedi (piyasa değeri)</i>	27	35	28	31	24	24
Bono ve tahvil	27	25	23	21	20	19
Kamu	26	25	22	20	19	18
Özel	0	1	1	1	1	1
Yatırım fonu	2	2	2	2	2	2
Bireysel emeklilik	1	1	1	2	2	2
Toplam	111	117	110	111	105	107

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Bankalar Birliği Faaliyet Raporlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1’de görüleceği üzere, mevduatın finansal varlıklar içerisindeki ağırlığı, Türk finansal sisteminde ticari bankalar olarak isimlendirilen mevduat bankalarının ağırlığını gösterir niteliktedir. Ayrıca, yine tablo 1’de gösterildiği üzere kısa vadeli fonlama imkanı sunan para piyasalarının sermaye piyasasına göre ağırlığı artarak devam etmektedir.

1.6. Finansal Piyasalarda Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

Finansal piyasaların etkin bir şekilde çalışabilmesi ve beklenen fonksiyonlarını en iyi şekilde yerine getirerek aracılık hizmetlerinden beklenen faydanın en üst seviyede olabilmesi için düzenleyici ve denetleyici kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır⁴¹. Finansal sistem temel olarak güven unsuru üzerinde inşa edilmiştir. Finansal sistemin işleyişinde problem yaşanmaması ve fonksiyonlarını etkin bir şekilde yerine getirmesi sonucunda ekonominin bütünü bundan fayda sağlar, ülke milli geliri olumlu etkilenir.

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar, finansal piyasaların işleyişine ilişkin kural ve ilkeler belirler ve bunların uygulamasının gözetimini ve denetimini yerine getirir. Aracılık hizmeti sunan finansal kurumlarda yaşanabilecek olumsuz bir durum ülke ekonomisinin geneline sirayet etmektedir. Bunun yanı sıra, finansal piyasaların küresel boyutta birbirine bağlı olarak hareket etmesi nedeniyle bir ülkede yaşanacak olumsuz bir durum, bulaşma etkisiyle diğer ülke ekonomilerine de olumsuz yansımaktadır. Bu nedenle, ülke içinde yaşanacak olumsuz bir gelişme, olumsuzluğun yaşandığı ülke başta olmak üzere tüm küresel piyasalar için önem arz etmektedir. Finansal piyasalarda aracılık hizmeti sunana finansal kurumlar kendi özkaynakları yanı sıra ve daha çok diğer ekonomik birimlerin paralarını kullanmaktadır. Bu nedenle, finansal kurumlarda yaşanabilecek olumsuz bir durum geniş bir kesimi ilgilendirmekte, tasfiye durumunda tüm toplum büyük zarara uğrayabilmektedir. Bu nedenle finansal piyasalarda işlem yapan kurumların kamu gücüyle hareket eden kurumlarca düzenlenmesi ve denetlenmesi önem arz etmektedir.

Türkiye’de de tüm dünyada olduğu gibi farklı özelliklerdeki piyasalar farklı otoriter tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Bu kapsamda, mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, finansman şirketleri, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve varlık yönetim şirketleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, menkul kıymet ve gayri menkul yatırım ortaklıkları, girişim sermayesi ve emeklilik yatırım fonları Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), sigorta ve reasürans şirketleri, işsizlik sigortası

---

⁴¹ AYDIN, **Finansal Yönetim-I**, s.46.

fonları ve bireysel emeklilik fonları Hazine Müsteşarlığı tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir.

Yukarıda belirtilen kurumlar yanı sıra, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu finansal piyasaların etkin çalışmasına katkı sunmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), Finansal Kurumlar Birliği (FKB), Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği (TSPB) ve Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği (TSB) gibi mesleki konularda üyelerine destek olan ve piyasanın gelişmesi için belirli kurallar ve ilkeler belirleyen meslek birlikleri bulunmaktadır.

1.7. Türk Finansal Sistemi

Türk finansal sisteminde bir ayrıma gitmek gerekirse bankacılık ve banka dışı finansal kurumlar, sermaye piyasasında faaliyet gösteren finansal kurumlar ve sigorta şirketleri olarak ayırmamız mümkündür.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda mevduat ve katılım bankalarını kredi kuruluşu olarak tanımlamaktadır⁴². Mevduat bankaları, geleneksel bankalar veya ticari bankalar olarak tanımlanan kendi nam ve hesabına mevduat toplayan ve bunları kredi başta olmak üzere çeşitli finansal ürünlerle fon talep eden ekonomik birimlerin taleplerini karşılayan kurumlardır. Diğer taraftan, Türkiye'de katılım bankacılığı olarak tanımlanan ve faizsiz finans esaslarına göre faaliyet gösteren katılım bankaları da kendilerine özgü esaslar dışında mevduat bankaları ile benzer nitelikte faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bankacılık Kanunu'nda finansal kuruluş, kredi kuruluşu dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya söz konusu Kanun'da yer alan faaliyet konularından en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketlerini kapsamaktadır. Bu minvalde, banka dışı finansal kuruluşlar olarak adlandırılmakta olan finansman şirketleri, finansal kiralama şirketleri ve faktoring şirketleri de finansal kuruluş tanımı içerisinde yer almaktadır.

---

⁴² TCMB, **Finansal İstikrar**, Türkiye'de Finansal İstikrar Gelişmeleri, 2015, s.5.

Diğer taraftan, Türkiye bankacılık mevzuatında banka tanımı içerisinde mevduat bankaları, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları girmektedir. Yine varlık yönetim şirketleri de 5411 sayılı Kanun’da düzenlenmiş olup Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun düzenlemelerine tabi finansal aracı kurumlardan biridir.

Tablo 2: Türk Finansal Sistemi – Aktif Büyüklüğü (2011-2016 Aralık)

Finansal Kurumlar	Düzenleyici ve Denetleyici Otorite	2016		2011	
		Toplam Aktif (Milyar TL)	Aktif Payı (%)	Toplam Aktif (Milyar TL)	Aktif Payı (%)
Bankalar ve diğer kredi kuruluşları			87		89
Bankalar	BDDK	2.731	84	1.218	86
Finansal Kiralama Şirketleri		48	1	19	1
Faktoring Şirketleri		33	1	16	1
Finansman Şirketleri		33	1	9	1
Sermaye piyasası kuruluşları			4		3
Aracı Kurumlar	SPK	21	0	10	1
Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları		61	2	19	1
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları		0	0	0	0
Portföy Yönetim Şirketleri		0,6	0	0,3	0
Girişim Sermayesi		1	0	0,6	0
Emeklilik Yatırım Fonları		60	2	14	1
Diğer				9	
Sigorta Şirketleri	Hazine	119	4	40	3
Reasürans Şirketleri		3	0	2	0
İşsizlik Sigortası Fonu		103	3	54	4
Bireysel Emeklilik Fonları		53	2	14	1
Toplam		3.267		1.416	

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği, 2016-2017 Faaliyet Raporu, Mayıs 2016, s. 19, BDDK, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Raporlar.aspx>, (Erişim Tarihi:03.07.2017)

Türkiye’de Sermaye Piyasaları Kurulu, sermaye piyasalarına ilişkin düzenleme ve denetim otoritesi olarak görev yapmaktadır. Aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve yatırım ortaklıkları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Hazine Müsteşarlığı, genel itibarıyla sigorta şirketlerinin düzenleme ve denetim otoritesi olarak görev yapmaktadır.

2016 yılı Aralık ayı itibarıyla, Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar, aktif büyüklüğü itibarıyla toplam finansal sistemin %84’ünü oluşturmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu ve Hazine Müsteşarlığı’nın finansal sistem içerisindeki ağırlığı sırasıyla %4 ve %9’dur.

Tablo 2’den görüleceği üzere, 2011 yılının aynı dönemi ile karşılaştırıldığında Türk finansal sistemi beş yıllık süreçte %130 büyüme kaydederken sermaye piyasaları ile sigortacılık sektörünün payının artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Banka ve Banka Dışı Finansal Kurumlar Aktif Büyüklükleri (2011-2016 Aralık)

Tanım	2016		2011	
	Aktif Toplam (Milyar TL)	Pay (%)	Aktif Toplam (Milyar TL)	Pay (%)
Factoring Şirketleri	33	1,2	16	1,3
Finansal Kiralama Şirketleri	48	1,7	19	1,5
Finansman Şirketleri	33	1,2	9	0,7
Varlık Yönetim Şirketleri	3	0	1	0,1
Banka Dışı Finansal Kuruluşlar Toplam	118	4,1	45	3,6
Bankacılık Sektörü	2.731	95,9	1.218	96,4
Finansal Sektör Toplam	2.849	100	1.263	100

Kaynak: BDDK, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Raporlar.aspx> (Erişim Tarihi: 03.07.2017)

BDDK’nın denetim ve düzenleme alanına giren bankalar dâhil toplam finansal kuruluşların 2016 yılsonu aktif büyüklüğü yaklaşık olarak 2.850 milyon TL olup bunun %4,1’ini banka dışı finansal kurumlar oluşturmaktadır. Yine banka dışı finansal kurumların krediler içerisindeki payı ise %5,6’dır. Tablo 3’te görüldüğü üzere, 2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında banka dışı finansal kurumların payının artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Bankalar, Türk finansal sisteminin en önemli kurumlarından olup, 2016 Aralık itibarıyla 52 banka faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bankaların, 5’i faizsiz finans kurallarına göre faaliyet gösteren katılım bankalarından, 13’ü ise kalkınma ve yatırım bankalarından oluşmaktadır. Adabank A.Ş. ve Birleşik Fon Bankası A.Ş., Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) bünyesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR

Banka dışı finansal kuruluşlar, 13 Aralık 2012 tarih ve 28496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’na (6361 sayılı Kanun) göre faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkiye’de faaliyet göstermek isteyen bankalar başta olmak üzere banka dışı finansal kurumlar öncelikle BDDK’dan kuruluş ve faaliyet izni almaları gerekmekte olup, hali hazırda toplam 26 adet finansal kiralama şirketi, 61 adet faktoring şirketi ve 14 adet finansman şirketi faaliyette bulunmaktadır⁴³.

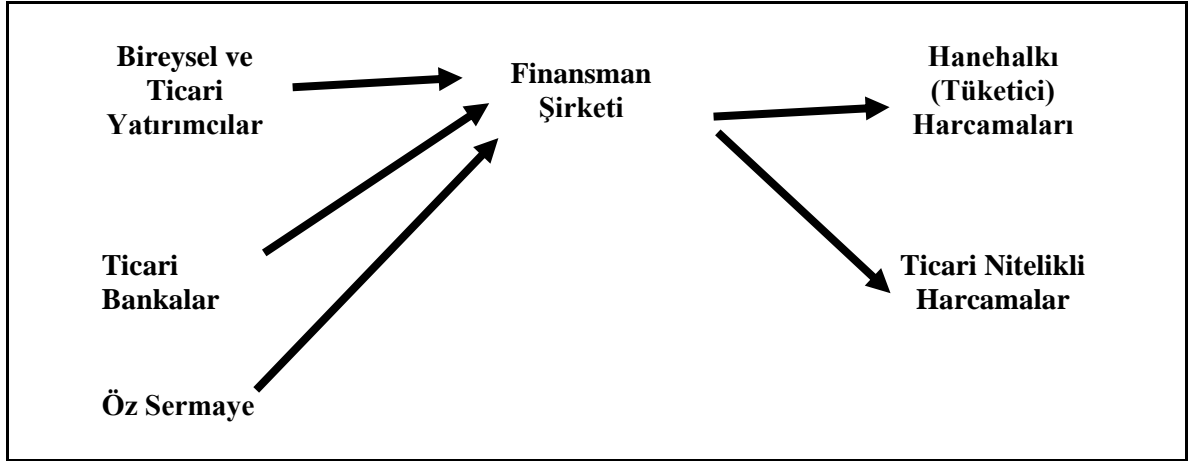
Belirtildiği üzere finansman, finansal kiralama ve faktoring şirketleri 6361 sayılı Kanun’a göre faaliyet alanları düzenlenmiŐı olup, 24.04.2013 tarih ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) ile diğer alt düzenlemelere göre faaliyetlerini sürdürmektedir.

2.1. Finansman Şirketleri

Finansman şirketleri temel olarak kendi özkaynakları ve özellikle para piyasalarından elde ettikleri fonları müşterilerinin dayanıklı tüketim malları, araba ve benzeri malları satın almaları için kredi olarak kullandırımını gerçekleştirirler. Bazı tüketici finansman şirketleri büyük mağazaların müşterilerine kredi kartı dağıtımını yaparak müşterilerinin bu kredi kartını kullanarak finansman şirketi tarafından kredilendirilebilirken, bazı finansman şirketleri direkt olarak tüketicilerin aldıkları dayanıklı ev eşyalarının alımını finanse etmekte bir kısmı ise konut kredisi sağlayabilmektedir⁴⁴.

⁴³ BDDK, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Kuruluslar.aspx>, (Erişim Tarihi: 20.03.2017)

⁴⁴ MADURA, a.g.e., s.567.

Şekil 3: Finansman Şirketleri Faaliyet Döngüsü

Kaynak: Jeff MADURA, *Financial Markets and Institutions*, 9. Baskı, 2010, South-Western Cengage Learning, s.71

Finansman şirketlerinin genel olarak tüketicilerin harcamalarını finanse ettiği düşünülse de aslında finansman şirketleri küçük ve orta düzey şirketlerin mal alımlarına, makine ve teçhizat alımlarına finanse sağlamaktadır. Bu yönüyle finansman şirketlerini tüketici finansman şirketleri ve ticari finansman şirketi olarak farklı şekilde ayrılması mümkündür⁴⁵.

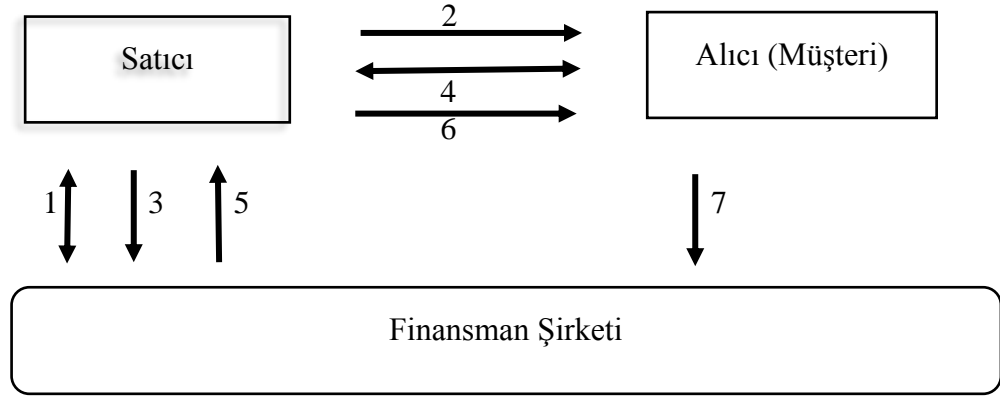
Ülkemizde, 6361 sayılı Kanun çerçevesinde hali hazırda toplam 14 adet finansman şirketi faaliyetlerini sürdürmektedir⁴⁶.

2.1.1. Finansman Şirketlerinin Fon Kullanım İş Akışı (Süreci)

Finansman şirketleri müşterilerine mal veya hizmeti aldıkları noktada kredi kullandırımı yapmaktadır. Finansman şirketlerinde fon kullandırım aşaması üçlü bir yapıya dayanmaktadır.

⁴⁵ MADURA, a.g.e., s.567.

⁴⁶ BDDK, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Tuketici_Finansmani/Tuketici_Finansmani.aspx, (Erişim Tarihi: 4 Nisan 2017)

Şekil 4: Finansman Süreci

Kaynak: Mustafa İBİCİOĞLU, Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye’de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar ile Karşılaştırmalı İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Master Tezi, 2006, s.57

Şekilde 4’te görüldüğü üzere, öncelikle finansman şirketi satıcı ile genel sözleşme yapmak zorundadır. Mal satın almak üzere satıcıya gelen müşteri kredi kullanmak istiyorsa müşteriye ilişkin bilgileri satıcı olarak finansman şirketine iletmekte, finansman şirketi olumlu değerlendirmesini satıcı firmaya bildirmekte ve ödemeyi alıcı adına satıcı firmaya yapmaktadır. Malını satın alan müşteri ise ödemelerini finansman şirketine yapar.

Bu kapsamda, finansman şirketlerince kullandırımı yapılan kredi tutarı, genel sözleşmede yer alan esaslar çerçevesinde alıcının nam ve hesabına malın teslimiyle birlikte doğrudan satıcıya ödenmekte, kredi geri ödemeleri ise adına kredi kullanımı yapılan müşteri tarafından doğrudan finansman şirketine yapılmaktadır.

Finansman şirketleri mevduat ve katılım banlarından farklı olarak mevduat toplayamadıkları için temel olarak bankalardan kredi kullanarak, bono ve tahvil ihraçları ve kendi özsermayeleri ile kaynak oluşturmaktadırlar. Temel olarak finansman şirketleri bankalardan kullandıkları kredileri vadelerinde tekrar yenileyerek finansman faaliyetlerini yürütürken finansal piyasalarda faiz oranlarının seyrine göre tahvil ihraç ederek aktifindeki kredilerini fonlayabilmektedir. Ancak Türkiye’de krediler genel olarak sabit faizli olarak kullandırıldığı için sabit veya değişken faiz tahvil arz ederken faizlerin seyrinin dikkate alınması aktif ve pasif yönetimi için son derece önemlidir. Finansman şirketleri aktif büyüklüklerine göre düşük düzeyde sermayeyle faaliyetlerini

yürütmelerinden dolayı kaldıraç oranları yüksektir. Diğer taraftan halka arz ile sermayelerini artırarak faaliyetlerini genişletebilmektedirler⁴⁷.

2.1.2. Finansman Şirketlerinin Türleri

Finansman şirketleri tüketici finansman şirketleri, satış finansman şirketleri ve ticari finansman şirketleri olmak üzere üç kısma ayırmak mümkündür⁴⁸. Ancak, ülkeden ülkeye söz konusu türler değişiklik gösterebilmektedir. Türkiye’de uygulaması görülen gayrimenkul finansman şirketlerinin de bu farklı türlerden biri olduğu söylenebilir.

2.1.2.1. Tüketici Finansman Şirketleri (Consumer Finance Companies)

Finansman şirketleri tüketicilere dayanıklı tüketim malları başta olmak üzere tüketicilerin talep ettikleri hastane harcamaları, eğitim ve tatil harcamaları gibi çeşitli mal ve hizmet harcamalarını finanse edebilmektedirler. Bu tür malların satın alınması sırasında tüketicinin nakit akışlarına uygun ödeme planları sunarak tüketicileri olası fiyat ve faiz artışlarından korumaktadırlar. Bunların yanı sıra finansman şirketleri özellikle büyük mağazaların müşterilerine kredi kartı hizmeti verebilmektedir.

2.1.2.2. Satış Finansman Şirketleri (Sales Finance Companies)

Özellikle otomobil üreticisi şirketler başta olmak üzere dayanıklı tüketim malları üreten şirketlerin iştiraki olan finansman şirketleri piyasa şartlarına göre daha uygun kredi şartlarıyla müşterilerine otomobil ve dayanıklı tüketim malları kredisi sunmaktadır. Tüketicilere finansman sağlanmasının yanı sıra bu tür şirket yapılanması bayilerin üretici ana firmadan mal alımını da finanse edebilmektedir. Üretici firmanın kontrolünde hareket edip sadece onun ürettiği malların satışında finansman sağlayan finansman şirketleri “distribütöre bağlı (captive) finansman şirketi” olarak adlandırılmıştır⁴⁹.

---

⁴⁷ MADURA, a.g.e., ss.568-569.

⁴⁸ Peter Rose, **Money and Capital Markets**, Third Edition, 1983, USA, s.451.

⁴⁹ MADURA, a.g.e., s.568.

2.1.2.3. Ticari Finansman Şirketleri

Türkiye’de finansman şirketleri genel olarak tüketici finansman şirketi olarak adlandırılrsa da kredilerinin önemli bir kısmını küçük ve orta büyüklükteki firmalara kullandırmaktadır. Makine ve teçhizat alımının yanı sıra hammadde alımında kullanılan bu kredilerin geri ödemesi nihai mal üretip satarak karşılanırken genel olarak krediler vadelerinde yenilenebilmektedir⁵⁰. Özellikle ticari kredilerin kullandırımında kredinin teminatı olarak, krediye konu makine ve teçhizat, sabit kıymet veya nihai malın alıcılarından kaynaklanan alacakların teminat olarak alınması gerekliliği finansman şirketlerinin sırasıyla finansal kiralama ve faktoring işlemleri yapmalarını gerekli kılmaktadır.

2.1.2.4. Gayrimenkul Finansman Şirketleri

Finansman şirketleri tüketicilerin konut kredisi taleplerini de karşılayabilecek bir yapıya sahiptir. Türkiye’de tüketicilerin sadece konut ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş şirket örneği bulunmaktadır⁵¹. Bu tür şirketlerin, temel iş modeli olarak tüketicilere konut kredisi ve konut teminatlı finansman sağlanması olarak belirledikleri görülmektedir.

2.1.3. Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Mevzuat ve Finansal Analizi

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’nun 14 üncü maddesinde finansman şirketlerinin, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmeleri, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

---

⁵⁰ MADURA, a.g.e., s.567.

⁵¹ <https://www.ddm.com.tr/hakkimizda.aspx>, (Erişim Tarihi:04.07.2017)

Diğer taraftan bahis konusu kurumların, şekil ve kapsamı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca belirlenen mali tablolar ve istatistiki bilgileri istenilen süre ve yöntemlerle Kuruma göndermek zorundadır. Aynı maddede, finansman şirketlerinin, bağımsız denetiminin 26/9/2011 tarihli ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yapılacağı ve düzenlenen bağımsız denetim raporlarının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Kuruma gönderileceği hükmüne yer verilmiştir.

Bu kapsamda, finansman şirketlerinin faaliyetlerinin muhasebeleştirmesini 14.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik'ine (Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği) uygun olarak yapmak durumundadırlar.

Finansman şirketlerinin, muhasebeleştirme ve finansal raporlama açısından tekdüzeni sağlamaları, denetim ve gözetim için gerekli olan bilgilerin doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı olarak elde edilmesi, ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerle, diğer istatistiki bilgilere doğrudan ulaşılması, finansal analiz, risk analizi, verimlilik analizi gibi çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesi gerekliliği bulunmakta olup, bu kapsamda şirketlerin aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ'inde (THP Tebliği) belirlenen hüküm ve kurallara uymaları gerekmektedir.

Netice itibarıyla, finansman şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği, THP Tebliği ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yürürlüğe konulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile bunlara ilişkin ek ve yorumlar dikkate alarak faaliyetlerine ilişkin muhasebeleştirme işlemlerini yapmaları gerekmektedir.

Tablo 4’te finanman şirketleri sektör toplamına ilişkin temel bilanço kalemleri ve önemli rasyolara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4: Finansman Şirketlerinin Bilanço Kalemleri

2013-2016 Dönemi İtibarıyla Finansman Sektörünün Kompozisyonu (Bilanço)	2013				2016				Değişim	
	Tutar (Milyon TL)	Pay 1 (%)	Pay 2 (%)	Pay 3 (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay 1 (%)	Pay 2 (%)	Pay 3 (%)	Tutar (Milyon TL)	%
Nakit, Nakit Benzerleri ve Merkez Bankası	142	96,9	0,3	0,9	1.979	99,4	1,5	6,0	1.837,6	-
Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	857	26,4	1,4	5,4	1.589	41,9	1,6	4,8	731,5	85,3
Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar	0	0,0	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	0,0	-
Toplam Menkul Değerler Cüzdanı	31	11,3	0,0	0,2	111	22,0	0,0	0,3	79,9	257,7
Canlı Nakdi Krediler (*)	14.475	25,0	1,3	90,7	27.857	27,8	1,5	85,0	13.382,0	92,4
Takipteki Alacaklar	389	7,4	1,1	2,4	937	9,9	1,4	2,9	548,7	141,2
Nakdi Krediler	14.863	23,6	1,3	93,2	28.794	26,3	1,5	87,8	13.930,8	93,7
Özel Karşılıklar (-)	157	6,4	0,6	1,0	425	8,7	0,9	1,3	268,2	170,8
İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. (Net)	0	0,0	0,0	0,0	79	12,8	0,2	0,2	78,9	-
Sabit Kıymetler (Net)	30	9,6	0,2	0,2	102	13,0	0,4	0,3	71,8	236,7
Diğer Aktifler	189	6,3	0,0	1,2	558	11,1	0,0	1,7	368,8	194,7
Aktif Toplamı	15.956	23,4	0,9	100,0	32.787	27,9	1,2	100,0	16.831,2	105,5
Alınan Krediler	12.600	25,7	4,2	79,0	25.535	31,2	5,1	77,9	12.935,7	102,7
İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	1.500	31,3	2,3	9,4	3.059	23,2	2,4	9,3	1.559,6	104,0
Sermaye Benzeri Krediler	24	100,0	0,1	0,1	24	100,0	0,1	0,1	0,0	0,2
Diğer Yabancı Kaynaklar	618	19,0	0,1	3,9	1.476	24,1	0,1	4,5	858,0	138,7
Yabancı Kaynaklar	14.741	25,9	0,9	92,4	30.095	29,8	1,2	91,8	15.353,3	104,2
Ödenmiş Sermaye	827	14,9	1,3	5,2	1.615	20,0	1,9	4,9	788,4	95,3
Dönem Net Karı (Zararı)	177	15,1	0,7	1,1	346	17,2	0,9	1,1	169,2	95,7
Diğer Özkaynaklar	211	4,8	0,2	1,3	731	11,5	0,4	2,2	520,3	246,5
Özkaynaklar	1.215	11,0	0,6	7,6	2.693	16,4	0,9	8,2	1.477,8	121,7
Türev Finansal Araçlar	945	6,8	0,1	5,9	3.396	17,0	0,2	10,4	2.450,9	259,4
Rasyolar										
Takibe Dönüşüm Oranı (%)						2,6			3,3	
Karşılık Ayırma Oranı (%)						40,4			45,4	
Aktif Karlılığı (ROA) (%) (Yıllıklandırılmış)						1,1			1,2	
Özkaynak Karlılığı (ROE) (%) (Yıllıklandırılmış)						17,0			15,3	
Özkaynak/Aktif Toplamı (Standart Oran) (%)						7,6			8,2	
(*) Canlı nakdi krediler kalemi; finansman şirketleri için canlı nakdi finansman kredilerini içermektedir.										
(**) Banka dışı mali kuruluş ifadesi; faktoring, finansal kiralama, finansman ve varlık yönetim şirketleri toplamını ifade etmektedir.										
(***) Finansal sektör toplamı; banka dışı mali kuruluş toplamı ile bankacılık sektörü toplamını ifade etmektedir.										
Not 1: Pay 1, kalemin banka dışı mali kuruluşlar içindeki payını;										
Not:2 Pay 2, kalemin finansal sektör içindeki payını; Pay 3 kalemin yatay toplam içindeki payını ifade etmektedir.										

Kaynak: BDDK, <http://ebulten.bddk.org.tr/AbBdmk> (Erişim Tarihi:03.07.2017)

Tablo 4'te görüleceği üzere finansal sektör aktif toplamı içindeki finansman şirketlerinin aktif payı 2013 döneminde %0,9 iken, banka dışı mali sektör içindeki payı %23,4, 2016 döneminde ise aynı oranlar sırasıyla %1,2 ve %27,9 olarak gerçekleşmiştir. Finansman şirketlerinin banka dışı mali sektör içindeki payının bir miktar arttığı görülmektedir.

2016 Aralık dönemi için, finansman şirketlerinin aktif ve pasif yapısı değerlendirildiğinde, ana faaliyet konusu olan kredilerini özkaynaklar ve ağırlıklı olarak da yabancı kaynaklar ile fonladığı görülmektedir. Nitekim pasifin, %8,2'sini özkaynaklar ve %91,8'ini yabancı kaynakların oluşturduğu görülmektedir. Aktif tarafı değerlendirildiğinde ise, aktifin %87,8'i kredilerden oluşmaktadır.

Aynı dönemde gelir kalemleri değerlendirildiğinde ise, şirketlerin temel gelirleri faiz gelirlerinden oluşmaktadır.

2016 Aralık dönemi değerlendirildiğinde, finansman şirketlerinin bilançosunun %87,8'ini krediler, %4,8'ini bankalar ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Özkaynaklar pasifin %8,2'sini oluştururken, ödenmiş sermaye %4,9'unu, alınan krediler %77,9'unu oluşturmaktadır.

2013'den 2016 dönemi yıllar itibarıyla bilanço kalemlerinin dağılımına bakıldığında, 2013 yılında finansman şirketlerinin bilançosunun %93,2'sini krediler, %5,4'ünü bankalar ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Özkaynaklar pasifin %7,6'sını oluştururken, ödenmiş sermaye %5,2'sini, alınan krediler %79'unu oluşturmaktadır. Yatay analizi kalemlerin belirlenen dönemlerde yüzde artışlarını konu olarak da yapmak mümkündür. Nitekim bahse konu dönemlerde, analize konu kalemlerde artışlar meydana gelmekle birlikte, sektörün aktif toplamı %106 oranında artarken, bilanço kompozisyonunun çok değişmediği görülmektedir.

2013'den 2016 yılına kadar olan dönem değerlendirildiğinde, sektörün aktif büyüklüğü 2013 yılında 15.956 milyon TL iken 2016 yılında 32.787 milyon TL'ye yükselmiştir. Aktif büyüklüğündeki artışa rağmen finansman şirketlerinin finansal sektör içindeki payı bir miktar artarak %0,9'dan %1,2'ye yükselmiştir.

Özkaynak Karlılığı (ROE) ve Aktif Karlılığı (ROA) değerlendirildiğinde, 2013 yılında %17 olan özkaynak karlılığı, 2016 yılında %15,3'e gerilemiştir. Aktif karlılığı ise 2013 yılında %1,1 ve 2016 yılında %1,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, finansman şirketlerinin özkaynak karlılığı gerilerken, aktif karlılığının ise yaklaşık aynı kaldığı görülmektedir.

2.2. Finansal Kiralama Şirketleri

Firmalar genişleyen faaliyetlerini öncelikle kendi özkaynaklarından fonlamaya çalışmaktadır. Özkaynakların yetersiz kaldığı durumdaysa yabancı kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu kapsamda banka kredisi yanı sıra banka dışı finansal kurumlardan finansal kiralama şirketleri üzerinden yatırım mali ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler.

Finansal kiralama kelimesi İngilizce'de kiralamak, kiralama, kira kontratı, kira bedeli manalarına gelen "lease" kelimesinden türetilmiştir⁵². 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nda "Finansal kiralama" "*Bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, bu Kanun veya ilgili mevzuatı uyarınca yetkilendirilen kiralayan tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsamı veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüzde doksandan daha büyük bir değeri oluşturması hâllerinden herhangi birini sağlayan kiralama işlemi*" şeklinde tanımlanmıştır. Finansal kiralama sözleşmesi ise aynı Kanun'da "*kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşmedir.*" olarak tanımlanmış olup, sözleşmede kiralayan taraf olarak, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketleri olabilmektedir.

---

⁵² Ayçanur Vural, *Türkiye'de Leasing İşlemlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi*, Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. 6.

Finansal kiralama, ihtiyaç duyulan yatırımın mallarının ihtiyaç duyan tarafından kendi özkaynakları ile satın alınmak yerine finansal kiralama şirketi ile yaptığı özel bir sözleşme sayesinde yatırım mallarının finansal kiralama şirketi tarafından satın alınıp belirli bir kira ödemesi karşılığı kullanım hakkının ihtiyaç duyana devredilmesi şeklinde tanımlanabilir⁵³.

Türkiye’de, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu çerçevesinde 2016 yılı Aralık ayı itibarıyla toplam 26 adet finansal kiralama şirketi faaliyetlerini sürdürmektedir⁵⁴.

2.2.1. Finansal Kiralama Tarafları ve İş Akışı

Finansal kiralama işlemlerinde taraflar, satıcı veya üretici firma, kiralayan şirket ve kiracıdan oluşmaktadır. Kiracı, sözleşmeyle belirlenen bir süre boyunca ödemeyi taahhüt ettiği kiralar karşılığında kiralanan malın kullanım hakkını elde eden şahıs veya şirketi ifade etmektedir. Kiracı hukuki işlem yapma yetkisine sahip gerçek veya tüzel kişi olabilir⁵⁵.

Kiralayan diğer bir ifadeyle finansal kiralama şirketi, kiracının seçtiği malı tedarikçiden satın alıp, bu malın kullanım hakkını, sözleşme süresince kiracı tarafından yapılacak kira ödemeleri karşılığında, kiracıya devreden şirkettir. Finansal kiralama şirketleri kendi mülkiyetlerindeki malı kiraya verebildikleri gibi başkasından satın aldıkları malları da kiralamaya konu edebilirler. Kiralayan, finansal kiralama şirketleri, kalkınma ve yatırım bankalarıyla katılım bankaları olabilmektedir.

Satıcı veya tedarikçi ise, kiracının talepleri doğrultusunda anılan malı tedarik ederek kiralayan tarafa satan firmadır⁵⁶. Tedarikçi firmalar yurtiçi veya yurtdışı menşeli olabildikleri gibi sözleşmeye konu malın üreticisi veya sadece ticaretini yapan firmalar

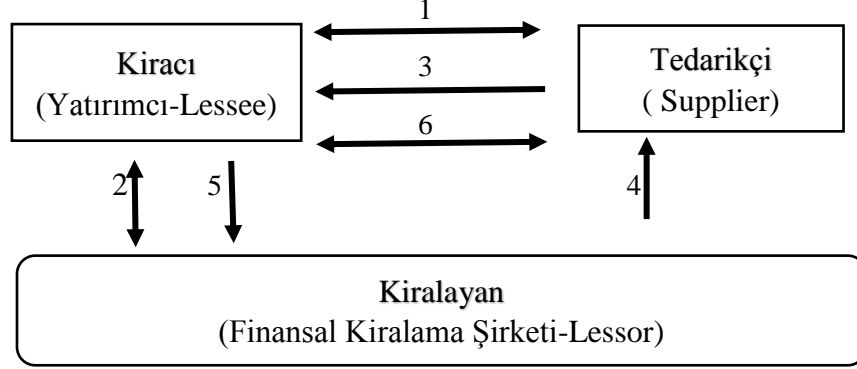
⁵³ Güven Karakoç, **Finansal Kiralama (Leasing) Şirketlerinin Özellikleri ve 4842 sayılı Kanun Çerçevesinde Vergisel Boyutları**, Vergi Raporu Dergisi, S.65, Haziran-Temmuz, 2003, s.77.

⁵⁴ BDDK, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Finansal_Kiralama/Finansal_Kiralama.aspx, (Erişim Tarihi: 4 Nisan 2017)

⁵⁵ Mustafa BEKAR, Türk Finans Sektöründe Banka Dışı Mali Kuruluşların Yeri ve Finansal Analizi, Gazi Üniversitesi: **Yüksek Lisans Tezi**, 2014, s. 8.

⁵⁶ Pınar UZUN, Türkiye’de Finansal Kiralama ve Faaliyet Kiralaması: Tarım Sektörü Örneği, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2016, s. 6.

da olabilmektedir⁵⁷. Yurtdışından yapılan kiralamalarda sözleşme Finansal Kurumlar Birliği tarafından tescil edilmesi gerekmektedir⁵⁸.

Şekil 5: Finansal Kiralama İş Akışı

Kaynak: Ahmet Gökgöz, **Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Kütahya, Ocak 2013: 107-122. yararlanarak hazırlanmıştır.

Finansal kiralama şirketlerinin kiralayan olarak yer aldığı finansal kiralama işlemlerinin süreçleri yukarıdaki şekil 5’te verildiği şekilde oluşmakta olup, açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

- ✓ Öncelikle kiracı tedarikçiden almak istediği malların niteliğini belirler, fiyat ve teslim koşullarını içeren bir sözleşme yapar.
- ✓ Kiracı şartlarını belirlediği malın finansmanı konusunda finansal kiralama şirketine başvurarak malın satın alınarak kendisine kiralanmasını talep eder. Bu kapsamda kiracıyla kiralayan arasında kiralanacak varlığın teknik özelliklerini, kira miktarını ve ödemelerin zamanını, kira süresini içeren finansal kiralama sözleşmesi imzalanır.
- ✓ Kiralamaya konu mal satıcı tarafından kiracıya teslim edilir.
- ✓ Kiralayan mal bedelini satıcı firmaya öder.

⁵⁷ Neslihan AKÇA, Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standardı 17 Açısından Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Uygulama, Okan Üniversitesi: **Yüksek Lisans Tezi**, 2013, s. 14.

⁵⁸ 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, Madde 21.

✓ Kira bedelleri sözleşmede belirlen sürece ve tutarlarda kiracı tarafından kiralayana ödenir. Kira bedeli sabit bir tutar olabileceği gibi değişken de olabilir⁵⁹.

✓ Kiralamaya konu mala ilişkin satış sonrası hizmetler satıcı tarafından sağlanır ve bedeli kiracı tarafından ödenir.

Finansal kiralama işleminde makine, teçhizat veya teknolojiye ihtiyaç duyan yatırımcı, herhangi bir kredi kurumundan doğrudan kredi kullanarak veya kendi özkaynaklarını kullanarak doğrudan üreticiden veya tedarikçiden almak yerine finansal kiralama şirketi vasıtasıyla ilgili malın mülkiyetini kendi üzerine almadan finanse ederek kullanım hakkını elde edebilmektedir⁶⁰. Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenir. Sözleşmede açıkça belirtilmek kaydıyla sözleşme konusu mal henüz imal edilmemiş veya kiracıya teslim edilmemiş olsa dahi, sözleşme tarihinden başlamak üzere kira bedelleri tahsil edilebilir. Sözleşmede aksi belirtilmediği takdirde, sözleşme konusu malın sözleşme tarihinden itibaren iki yıl içinde kiracıya teslim edilmesi zorunludur⁶¹. Finansal kiralama işlemlerinde kiralama dönemi sonunda sözleşmede belirlenen bedel üzerinden kiralama konusu mal kiracıya devredilebilmesi mümkündür.

2.2.2. Finansal Kiralama Konusu Mallar

6361 sayılı Kanun'un 19 uncu maddesinde de belirtildiği üzere taşınır ve taşınmaz mallar finansal kiralama sözleşmesine konu olabilmektedir. Diğer taraftan, bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları hariç olmak üzere patent gibi fikrî ve sınai haklar bu sözleşmeye konu olamamaktadır. Bununla birlikte, bütünlüycü parça veya eklenti niteliklerine bakılmaksızın asli niteliğini koruyan her mal tek başına finansal kiralama sözleşmesinin konusu olabilmektedir.

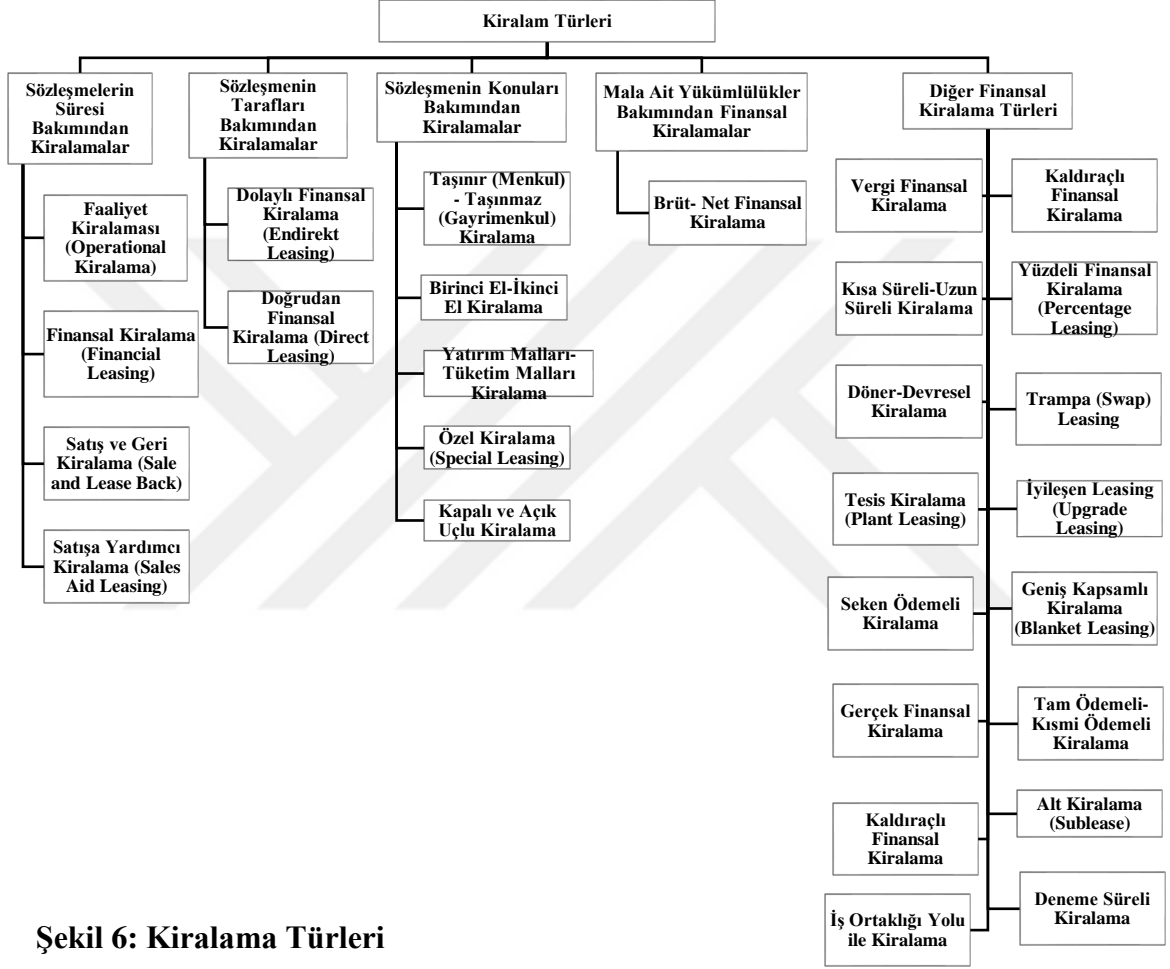
⁵⁹ M. Vefa TOROSLU, Leasing İşlemleri, **Vergi Sorunları Dergisi**, Mayıs 1999, s.114.

⁶⁰ Türker ÇEVİK, Finansal Kiralama (Leasing), Ankara: **Gazi Üniversitesi Lisans Tezi**, 2003, ss.15-16.

⁶¹ 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, Madde 20.

2.2.3. Finansal Kiralama Türleri

Temel olarak kirama türlerini finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olmak üzere iki ana türe ayrılmaktadır. Sık görülmesine de literatürde görülen diğer türler de bu bölümde kısaca açıklanacaktır.

Şekil 6: Kiralama Türleri

Kaynak: Pınar UZUN, Türkiye’de Finansal Kiralama ve Faaliyet Kiralaması: Tarım Sektörü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016, ve Neslihan AKÇA,. Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standardı 17 Açısından Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Uygulama, Okan Üniversitesi: Yüksek Lisans Tezi, 2013 yararlanarak hazırlanmıştır.

2.2.3.1. Finansal Kiralama (Finance Leasing)

Kiralamaya konu varlığın kiralaayan tarafından temin edilerek mülkiyeti kendinde kalmak şartıyla kullanım hakkının kiracıya devredildiği kiralama türü olup, sermaye kiralaması olarak da bilinen uzun süreli kiralama⁶².

Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) 17’de “kiralama işlemleri”ne ilişkin standartlar belirlenmiş olup, bu standartta finansal kiralama “*Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir.*” şeklinde tanımlanmıştır⁶³. Yine standardın 10 ve 11 inci maddelerinde bir sözleşmenin finansal kiralama mı yoksa faaliyet kiralaması mı olduğunu ortaya koyan şartlar ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Finansal kiralama işleminde malın mülkiyet hakkı kiralayanda olması nedeniyle her türlü resim, harç ve vergi gibi yükümlülükler finansal kiralama şirketine ait iken kiralama süresince kiralamaya konu varlığa ait tüm fayda ve giderler kiracıya ait olmaktadır⁶⁴. Finansal kiralama sözleşmelerinde süre taraflar arasında serbestçe belirlenebilmektedir. Ancak yolcu ve yük taşıma faaliyetinde bulunan hava yolu şirketlerine hava taşıma araçlarının, motorlarının ve bunların aksam ve parçalarının finansal kiralama şirketi tarafından, finansal kiralama sözleşmesine dayalı olarak en az iki yıl süreyle yurt dışından kiralanması işlemleri belirli kısıtlamalara tabi olmaksızın mevzuatımızda finansal kiralama olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu tür kiralama işlemlerinin finansal kiralama olduğunu söyleyebilmek için en az iki yıllık sözleşme süresinden bahsetmek gerekmektedir.

Diğer taraftan kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenebilmekte olup, sözleşmede açıkça belirtilmek kaydıyla sözleşme konusu mal henüz imal edilmemiş veya kiracıya teslim edilmemiş olsa dahi, sözleşme tarihinden başlamak üzere kira

⁶² İlhami SÖYLER, **Mali Teşvik Uygulamaları Açısından Finansal Kiralama (Teori, Uygulama, Sorunlar, Çözümler)**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 25.

⁶³ Kamu Gözetim Kurumu (KGK) “Türkiye Muhasebe Standartları”, <http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS17.pdf>, (4 Nisan 2017)

⁶⁴ Köksal KOCACAĞA, **Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1999, s. 49.

bedelleri tahsil edilebilir. Diğer önemli bir husus ise sözleşmede aksi belirtilmediği takdirde, sözleşme konusu malın sözleşme tarihinden itibaren iki yıl içinde kiracıya teslim edilmesi zorunluluğudur.

2.2.3.2. Faaliyet Kiralaması (Operating Leasing)

Faaliyet kiralaması finansal kiralama dışında kalan kiralamaları kapsamaktadır. Faaliyet kiralamasında kira konusu varlığın ekonomik ömrünü kapsamayan daha kısa vadeli bir kiralama işlemi söz konusudur⁶⁵. Uygulamada adi kira olarak da tanımlanan faaliyet kiralama sözleşmesine ilişkin mevzuatımızda özel bir tip tanımlanmamıştır ve esas itibarıyla kira sözleşmesinin hükümlerinin uygulanmaktadır.

Temel olarak, bu tür kiralamada, kiralanan varlığın bakımı kiralayana ait olup bakım giderleri kira bedeli içerisine dahil edilmiştir. Kiracı, kiralama süreci içerisinde istediğinde önceden ihbar ederek sözleşmeyi tek taraflı olarak fesih edebilir. Bu durumda kiralamaya konu varlığı iade eder ve bazı durumlarda sözleşmede belirtilmesi halinde bir cezai şart niteliğinde ödeme yapmak durumunda kalabilmektedir. Kiralayan, varlığı birden fazla kez kiraya verebilir ve nihayet kiralanan malı üçüncü şahıslara satabilmektedir. Kiralama süresi, kiralamaya konu varlığın ekonomik ömründen daha kısa süre olduğundan, varlığın kiralama dönemi sonunda bir hurda değeri ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bu tür kiralama yönteminin yoğun olarak kullanıldığı araç kiralamalarında, kiralama sonunda araçlar ikinci el piyasasında bir değer ifade etmeye devam etmektedir.

Bu tür kiralamalarda kiralayan genelde kiralamaya konu varlığın üreticisi veya satışı konumunda olup, faaliyet kiralaması yöntemi bir finansman yöntemi olması yanı sıra satıcı açısından bir pazarlama yöntemidir⁶⁶. Günümüzde faaliyet kiralaması ulaşım araçları, iletişim cihazları, bilgisayar ve benzeri teknolojik cihazlar başta olmak üzere

---

⁶⁵ Funda ÇONDUR, Umut EVLİMOĞLU, Yasemin BOZDAĞLIOĞLU, Finansal Yenilikler Kapsamında Leasing'in KOBİ'lerde Kullanımına İlişkin Bir Araştırma, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Güz 2008, Cilt 4, Yıl:4, s. 27.

⁶⁶ KOCAAĞA, a.g.e., s. 47.

makine ve teçhizat gibi teknolojinin hızlı bir şekilde değiştiği alanlarda yoğun olarak kullanım alanı bulmaktadır⁶⁷.

Tablo 5’te finansal kiralama ile faaliyet kiralaması arasındaki temel farklılıklar gösterilmektedir⁶⁸.

Tablo 5: Finansal Kiralama ile Faaliyet Kiralamasının Karşılaştırılması

Finansal Kiralama	Faaliyet Kiralaması
Kiralama süresi orta ve uzun vadelidir.	Kiralama süresi kısa sürelidir.
Kiralama süresi sonunda malın mülkiyeti kiracıya geçer.	Kiralama süresi sonunda malın mülkiyeti kiracıya geçmez.
Yatırım malının önceden belirlenen bir bedelle satışı kararlaştırılabilir.	Yatırım malının önceden belirlenmiş bir bedelle satışı söz konusu değildir.
Kiralama süresi ekipmanın ekonomik ömründen uzundur.	Kiralama süresi ekipmanın ömründen daha kısadır.
Ödenen kira bedelleri toplamının bugünkü değeri, ekipman bedelinden büyüktür.	Ödenen kira bedelleri toplamının bugünkü değeri, ekipman bedelinden küçüktür.
Kiralanan ekipmanın bakım ve onarım giderleri kiracıya aittir.	Kiralanan ekipmanın bakım ve onarım giderleri kiracıya aittir.
Finansal kiralama şirketleri tarafından sunulur.	İmalatçı, üretici veya tüccarın kendisi tarafından bu hizmet sunulur.

Kaynak: Ahmet Erol, A.Ercan Yıldırım, M. Vefa Toroslu, , “Tüm Yönleriyle Finansal Kiralama (Leasing) İhtihatl &Gerekçeli”, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Ocak 2008, s: 39.

2.2.3.3. Diğer Finansal Kiralama Türleri

Satış ve Geri Kiralama (Sale and Lease Back)

Sat ve geri kirala yöntemi genellikle işletmelerin nakit sıkıntısı çektikleri dönemlerde yoğun olarak kullanılmakta olup şirket bu yolla mülkiyetindeki arazi, bina, makine ve teçhizatı finansal kiralama şirketine satmakta ve aynı zamanda tekrar finansal kiralama yaparak kiralamaktadır. Böylece, bilançosundaki duran varlıkları azaltırken dönen değerlerinin artırmaktadır. Bu sayede şirket varlığın kullanım hakkını devam ettirirken nakit sıkıntısını giderebilmektedir⁶⁹. İşletme maddi duran varlıklarını kendisine

⁶⁷ Pelin Master ÖZCAN, Finansal Kiralama İşlemleri ve Vergilendirilmesi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi **Yüksek Lisans Tezi**, 2011, s.17.

⁶⁸ ÖZCAN, a.g.e., s. 18.

⁶⁹ Saadet ÖZTAŞ, Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Sakarya Üniversitesi, **Yüksek Lisans Tezi**, 2010, s. 19.

kiralınması koşuluyla kiralayana satmakta ve kira ödemeleri karşılığında üretimine aynen devam ederken satış bedeli kadar kendisine nakit girdi sağlamaktadır.

Sat ve geri kiralama yöntemi, genellikle orta ve uzun vadeli olması, nakit girdi sağlayarak likiditeyi artırması, kiracı işletmenin mülkiyetten kaynaklanan riskleri elimine etmesi ve ekonomik değeri yüksek varlıkların bu tür işlemlere konu olması özellikleriyle diğer kiralama yöntemlerinden ayrılmaktadır⁷⁰.

Satışa Yardımcı Kiralama (Sales Aid Leasing)

Satıcı veya üretici firmalar satışlarını artırmak için kendi kaynaklarından vadeli satışın yanı sıra finansal kiralama şirketiyle anlaşma yaparak müşterilerine finansal kiralama yapmayı tercih edebilmektedir⁷¹. Müşterinin finansal kiralama tercihinde bulunması durumunda üretici veya satıcı işletme malın bedeline peşin olarak kavuşurken, satışlarını artırmaktadır. Bu yöntemde finansal kiralama prosedürü aynı şekilde işleyerek müşteri kiralayan şirkete kira bedellerini ödemektedir.

Doğrudan ve Dolaylı Finansal Kiralama (Direct and Indirect Leasing)

Kiralama işlemindeki taraf sayısına göre yapılan işlem doğrudan veya dolaylı kiralama finansal kiralama olarak adlandırılmaktadır. Ancak, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu çerçevesinde bir işlemin finansal kiralama olabilmesi için kiralayanın ya kiracının üçüncü bir taraftan satın almak istediği bir varlığı ya da bir şekilde kendi mülkiyetine geçen varlıkları kiralama işlemine konu etmesi şartı bulunmaktadır. Bu kapsamda mevzuatımıza göre kiralayan sıfatına haiz olmayan bir üretici veya satıcı firmanın ürettiği/sattığı varlığı kiralaması bir finansal kiralama işlemi olmayacağı değerlendirilmektedir.

Doğrudan kiralama, üretici ya da satıcı kiralaması olarak adlandırılmaktadır. Doğrudan kiralamada imalatçı/satıcı arada bir finansman kurumu olmaksızın direkt olarak kendi özkaynakları üzerinden finansmanını sağlayarak müşterilerine kiralama

---

⁷⁰ AKÇA, a.g.e., s. 19.

⁷¹ Ahmet EROL, A. Ercan YILDIRIM, M. Vefa TOROSLU., **Tüm Yönleri İle Finansal Kiralama**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 78.

işlemi yapmaktadır. Dolayısıyla üretici/satıcı aynı zamanda kiralayan durumundadır⁷². Bu tür kiralama işlemlerinde bir pazarlama strateji olarak sürümü artırma amacı güdülmektedir⁷³.

Dolaylı finansal kiralama işleminde ise üretici/satıcı ile müşteri/kiracı arasında bir finansal aracı olarak finansal kiralama şirketi kiralayan olarak yer almaktadır. Bu tür kiralamalarda kiracı kiralamaya konu varlığı seçmekte, kiralayan finansal kiralama şirketi satıcıdan temin ederek kiracıyla yaptığı sözleşme çerçevesinde kiraya vermektedir. Burada finansal kiralama şirketi mülkiyet hakkında sahip olmakla birlikte zilyetlik kiracıdadır. Kiracı malı teslim aldıktan sonra kiralamaya konu malın her türlü faydasıyla hasar ve bakımından sorumlu olmaktadır⁷⁴.

Dolaylı finansal kiralama işleminde asıl amaç finansal bir aracı kullanımı ve dolayısıyla finansman sağlamaktır⁷⁵.

Taşınır (Menkul) - Taşınmaz (Gayrimenkul) Kiralama

Taşınır ve taşınmaz mallar finansal kiralama işlemlerine konu alabilmektedir. İş makineleri, kara-hava-deniz nakil araçları, makine ve teçhizatlar, bilgisayar ve benzeri kolaylıkla taşınabilen varlıklarıyla arazi, arsa ve bina gibi taşınmazlar kiralama konusu olması mümkündür⁷⁶.

Diğer taraftan, asli niteliğini koruyan her mal bütünleyici parça veya eklenti olduğuna bakılmaksızın tek başına finansal kiralama sözleşmesinin konusu olabilmekte olup, bu minvalde, yürüyen merdiven, motor veya asansör tek başlarına finansal kiralamaya konu olabilmektedir⁷⁷.

---

⁷² ÖZCAN, a.g.e., s. 19.

⁷³ KOCAAĞA, a.g.e., s. 52.

⁷⁴ ÖZTAŞ, a.g.e., s. 24.

⁷⁵ KOCAAĞA, a.g.e., s. 53.

⁷⁶ Ali TUĞLU ve Özkan ATILA, **Finansal Kiralama Kanunları ve Vergi Kanunlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri**, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2005, s. 30.

⁷⁷ BEKAR, a.g.e., s. 13.

Birinci El-İkinci El Kiralama

Finansal kiralama konusu malın birinci el olması şartı bulunmamakta olup, daha önce kiralanmış olan varlıklar da kiralamaya konu olabilmektedir⁷⁸. Bu durum ikinci el kiralama olarak adlandırılmaktadır.

Yatırım Malları-Tüketim Malları Kiralama

Yatırım mallarının finansal kiralaması, üretime dönük varlıkların kiralamaya konu edilmesini ifade etmektedir. Bunlar makine ve teçhizat gibi varlıklardan oluşmaktadır. Yatırım mallarının finansal kiralamasını, “ekipman kiralaması” ve “tesis kiralaması” olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Ekipman kiralaması (equipment lease), üretime katkı sağlayan çeşitli yatırım mallarının tek tek kiralanmasına ifade etmektedir. Tesis kiralaması (plant lease) ise, üretime konu tesisin tüm taşınır ve taşınmaz mallarıyla bir bütün olarak kiralamaya konu olması anlamına gelmektedir⁷⁹.

Diğer taraftan, belli bir asgari değeri bulanan dayanıklı tüketim malları finansal kiralamaya konu olabilmekle birlikte bu tür mallar uygulamada daha çok faaliyet kiralamasının konusunu oluşturmaktadır⁸⁰. Bu tür mallara otomobil ve beyaz eşya örnek verilebilir.

Özel Kiralama (Special Leasing)

Kiracının özel talebiyle sipariş üzerine üretilen ve sözleşme sonunda mülkiyetinin kiracıya geçtiği, esas itibarıyla finansal kiralama şirketi açısından bir değeri olmayan varlıklara ilişkin kiralamalardır⁸¹.

Kapalı ve Açık Uçlu Kiralama

Finansal kiralama sözleşmelerinde vade sonunda kiralama konusu varlığın kiracıya sözleşme başlangıcında belirlenen bir tutar üzerinden devri söz konusu ise açık

---

⁷⁸ KOÇ, a.g.e., s. 10.

⁷⁹ ÖZTAŞ, a.g.e., s. 25.

⁸⁰ Gözde Zeynep BENGÜ., (2007). Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türk Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, s. 15

⁸¹ ÖZTAŞ, a.g.e., s. 23.

uçlu finansal kiralama işlemi söz konusudur. Diğer taraftan, eğer sözleşme sonunda kiralamaya konu iktisadi varlık kiralayan finansal kiralama şirketinde kalıyor ise bu durum kapalı uçlu finansal kiralama olarak adlandırılmaktadır⁸².

Brüt ve Net Finansal Kiralama

Bir finansal kiralama işleminde kiralayan finansal kiralama şirketi kiralama konusu malın tamir, bakım, vergi, resim, harç ve benzeri giderlerin yerine getirilmesinden sorumlu olması durumunda bu tür giderler kira içerisine dâhil edilmekte olup, bu tür kiralamaya brüt kiralama denilmektedir⁸³.

Giderlerin kimin tarafından ödeneceği sözleşmeyle serbestçe belirlenebildiği için bazı sözleşmelerde giderler kiracı ve kiralayan arasında paylaşılabilir. Yine sözleşmeyle kiralayanın sadece bakım masraflarından sorumlu olması durumu mümkün olabilmektedir.

Diğer taraftan, yukarıda bahsedilen giderlerin kiracı tarafından karşılanması durumunda ise “net finansal kiralama” söz konudur⁸⁴. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’nun 24 üncü maddesinde, sözleşmede aksine hüküm yok ise kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir. Diğer taraftan, aynı maddede sigorta primlerinin kiracı tarafından ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Bu minvalde finansal kiralama işlemleri genellikle net finansal kiralama şeklinde düzenlenmektedir.

Bazı net finansal kiralama işlemlerinde, kiralayan tarafından kiracıya kiralama konusu varlığın hurda değeri garanti edilmiş olabilmekte olup bu tür kiralamaya “arındırılmış kiralama” denilmektedir. Bu durumda, vadede iktisadi varlığın piyasa değeri, garanti edilen değerden düşük olması durumunda kiralayan, aradaki farkın ödemesini kiracıya yapmaktadır⁸⁵.

---

⁸² TUĞLU ve ÖZKAN., a.g.e., 2. Baskı, 2007, s. 30.

⁸³ ÖZTAŞ, a.g.e., s. 24.

⁸⁴ EROL, YILDIRIM ve TOROSLU, a.g.e., s. 81.

⁸⁵ Mehmet MELEMEN, Burak S. ARZOVA, **Uluslararası Ticaret Alternatif Finansman Teknikleri ve Muhasebeleştirilmesi Ticari Yazışma Örnekleri**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2000, s. 276.

Kaldıraçlı Finansal Kiralama

Kiralayanın kiralamaya konu varlığın finansmanını karşılamakta yeterli kaynağa sahip olmadığı yüksek tutarlı yatırımların finanse edilmesi durumunda ilgili varlığı temin edebilmek için banka ve diğer finansal kurumlardan kredi kullanmakta ve kiralamaya konu varlığı bu kredinin teminatı olarak kullanmaktadır. Kiralayan kendi özkaynaklarının bir kısmını kullandığı bu tür kiralama işlemlerinde kiraya veren olarak varlığın vergi, teşvik ve amortisman avantajlarından yararlanarak maliyetini düşürmektedir⁸⁶. Kiralamaya konu yüksek tutarlı varlığın mülkiyeti finansal kiralama şirketinde ait olup, kiralayanın kullanmış olduğu kredinin anapara ve faiz ödemeleri karşılığı olan ödemeler kiracı tarafından kredi sağlayan kuruluşa taksit bedeli olarak yapılmaktadır.

Kaldıraçlı kiralama, dolaylı veya kredili kiralama olarak da adlandırılmakta olup, finansal kiralama şirketi sınırlı tutardaki özkaynağıyla yüksek tutarlı yatırımların kiralmasına aracılık yapabilmektedir⁸⁷. Bu tür kiralama işlemlerinde kiralayan, kiracı ve üretici/satıcı ilişkisine kredi sağlayan kuruluş dahil olmakta böylece dörtlü bir yapı oluşmaktadır.

Vergi Finansal Kiralama

Geçerli vergi düzenlemeleri dikkate alındığında kiralama opsiyonunun, satın almadan kiracı için avantajlı olduğu durumlarda söz konusu olan vergi finansal kiralamasında kira bedelleri tarafların maksimum vergi avantajı sağlayacakları şekilde belirlenmektedir⁸⁸.

Yüzdeli Finansal Kiralama (Percentage Leasing)

Finansal kiralama şirketi kira bedellerinin enflasyon karşısında değer kaybetmesini önlemek amacıyla sözleşmeyle belirlenen karlılık tutarını aştığı ölçüde

---

⁸⁶ Sıla UYDACI, Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s. 28.

⁸⁷ Nazan Yücetaş BORAN, Sedat KURDOĞLU, Finansal Kiralamanın Muhasebeleştirilmesi ve Vergisel Boyutu, **Vergi Sorunları**, S:142, 2000, s.116.

⁸⁸ EROL, YILDIRIM ve TOROSLU, **a.g.e.**, s. 81.

kiracıdan ek ödeme talep edebilmektedir. Böylece, kiracı kira tutarına ilave olarak bir önceki dönem gelirinin belirlenen bir yüzdesini kiralayana ödemektedir⁸⁹.

Kısa Süreli- Uzun Süreli Kiralama

Finansal kiralama süresi sözleşmeyle serbest bir şekilde belirlenebilmektedir. Bu minvalde, sözleşme süresinin üç yıla kadar olması durumunda kısa vadeli finansal kiralama, bu süreden uzun vadeli olması halinde uzun süreli finansal kiralama söz konusu olmaktadır⁹⁰.

Trampa (Swap) Leasing

Sözleşmesiyle finansal kiralamaya konu makine ve teçhizatın bakım ve onarımının yapılması aşamasındaki zaman kaybından kiracıyı korumak için söz konusu malların değiştirilebilmesine olanak sağlanabilmektedir. Kiralayan ilgili varlığı yenisi veya çalışır halde olanla değiştirmekte böylece kiracıyı bakım ve onarım sorumluluğundan korumaktadır⁹¹.

İyileşen Leasing (Upgrade Leasing)

Trampa finansal kiralamaya benzer nitelikte olup, bu tür kiralamalarda kiralamaya konu makine ve teçhizat bakım ve onarım gerekliliğinden değil, teknolojik olarak yenilenmesi gerektiğinden kaynaklanmaktadır⁹².

Devreden-Dönemsel Kiralama

Devreden veya döner finansal kiralama işlemlerinde kiralamaya konu malın teknolojik ömrünün sözleşme süresinden daha kısa olması nedeniyle söz konusu varlığın yenilenmesi söz konusu olmaktadır. Böylece, kiracı teknolojik yararlılık süresi dolan makine ve teçhizatı yenileyebilmekte ve gerekirse sözleşme süresini uzatabilmektedir⁹³. Dönemsel veya devresel kiralamada ise böyle bir durum söz konusu olmamaktadır.

⁸⁹ EROL, YILDIRIM ve TOROSLU, **a.g.e.**, s. 82.

⁹⁰ TUĞLU ve ÖZKAN., **a.g.e.**, 1. Baskı, 2005, s. 36.

⁹¹ BEKAR, **a.g.e.**, s. 13.

⁹² AKÇA, **a.g.e.**, s. 24.

⁹³ ÖZCAN, **a.g.e.**, s. 29.

Sözleşme konusu aynı varlık kiralama dönemi sonuna kadar kiracı tarafından kullanılmaktadır.

Tesis Kiralama (Plant Leasing)

Finansal kiralama konusu iktisadi varlık bir mal olmayıp bir tesis veya işletme gibi iktisadi bir bütünlük söz konusu olmaktadır. Bu tür kiralamalara konu varlıkların kiralama süreleri uzun vadeli⁹⁴.

Geniş Kapsamlı Kiralama (Blanket Leasing)

Finansal kiralama şirketiyle kiracı arasında çerçeve anlaşma yapılmakta olup, kiracıya belli bir tutara kadar alternatifler sunulmaktadır. Bu tür kiralama işlemlerinde kiralama konusu belirli bir mal söz konusu olmayıp kiracı kiralama konusu malı seçme noktasında daha esnek bir konumdadır⁹⁵.

Tam Ödemeli (Full Pay Out Lease)-Kısmi Ödemeli Kiralama (Non-pay Out Lease)

Tam ödemeli finansal kiralamada kira bedelleri toplamı, kiralamaya konu varlığın satış maliyeti yanı sıra yönetim ve diğer giderleri kapsamakta ve ayrıca kiralayana uygun bir miktarda kar öngörmektedir⁹⁶. Finansal kiralama şirketi kiralama konusu mal için ödemiş olduğu alım bedeli ve yapmış olduğu diğer giderlerin alternatif maliyetini değerlendirerek belli bir miktarda karı sözleşme bedeline dâhil etmektedir.

Diğer taraftan, sözleşmenin iptalinin mümkün olmadığı, sürenin sonunda toplam ödeme tutarları, kiralanan varlığın kiralayana tarafından edinme maliyetinden düşük olması durumunda kısmi ödemeli kiralama ya da tam ödemesiz kiralama işlemi söz konusu olmaktadır⁹⁷.

“Tam Amortisman Sözleşmesi” ve “Kısmi Amortisman Sözleşmesi” olarak da isimlendirilen bu ayırım türünde temel farklılık, kiralamaya konu varlığın sözleşme vadesi

---

⁹⁴ AKÇA, a.g.e., s. 24.

⁹⁵ TOROSLU, a.g.e., ss. 8-11.

⁹⁶ ÖZTAŞ, a.g.e., s. 23.

⁹⁷ AKÇA, a.g.e., s. 26.

sonunda ihtiva ettiği artık değerden kaynaklanmaktadır. Vade sonunda kiracının varlığın artık değerinden yararlanabilmesi için sözleşmeye çeşitli opsiyonlar konulabilmektedir⁹⁸.

Alt Kiralama (Sublease)

Alt kiralama, finansal kiralama sözleşmesiyle zilyetliği kendisine verilen kiracının kiralamaya konu varlığı üçüncü bir şahsa aynı şartlarda kiralayan sıfatıyla kiraya vermesidir.

6361 sayılı Kanun'un "zilyetliğin ve kiracılık sıfatının devri" başlıklı 26 ncı maddesinde, kiracının, kiracılık sıfatını veya sözleşmeden doğan hak veya yükümlülüklerini, kiralayandan yazılı izin almak kaydıyla devredebileceği ve bu devir nedeniyle finansal kiralama sözleşmesinde yapılan kiracı değişikliğinin kiralanan malın durumuna göre tescil edileceği veya şerh olunacağı düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, konut finansmanı kapsamında yapılan finansal kiralama işlemlerinde kiracı, kiralayana bilgi vermek, diğer finansal kiralama işlemlerinde ise sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla finansal kiralama konusu malın zilyetliğini bir başkasına devredebilmektedir.

Deneme Süreli Kiralama

Bu tür kiralamalarda kiracıya altı ay ile bir yıl arasında deneme süresi verilmekte böylece, kiracı finansal kiralama konusu malın kendisi için efektif bir seçim olup olmadığını değerlendirebilmekte ve sözleşmenin devam edip etmeyeceğine karar verebilmektedir⁹⁹.

Seken Ödemeli Kiralama

Finansal kiralama konusu varlık yılın belirli dönemlerinde üretimde kullanılmıyorsa bu durumda kira bedellerinin ödeme dönemleri ilgili makine ve teçhizatın üretime katkı sağladığı dönemler olarak belirlenebilmektedir¹⁰⁰. Böylece

---

⁹⁸ Aykut BAYAR, Orta ve Uzun Vadeli Finansman Tekniği Olarak Türkiye'de Finansal Kiralama ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, **Yüksek Lisans Tezi**, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s. 43.

⁹⁹ EROL, YILDIRIM ve TOROSLU, **a.g.e.**, s. 83.

¹⁰⁰ EROL, YILDIRIM ve TOROSLU, **a.g.e.**, s. 83.

kiracının kira bedellerini ödeme konusunda nakit akımlarını düzenleyebilmesine olanak sağlanmaktadır.

Gerçek Finansal Kiralama (True Lease)

Kiralayan finansal kiralama şirketinin finansal kiralamaya konu varlığın mülkiyet hakkından kaynaklanan vergi avantajlarını kiracıya yansıttığı, kiracının kira ödemelerinin kendi finansal tablolarında gider olarak gösterdiği ve nihayet kiralama süresi sonunda kiralanan varlığın normal piyasa değerinden kiracının satın alma hakkının bulunduğu kiralama türü gerçek kiralama olarak tanımlanmaktadır¹⁰¹.

İş Ortaklığı Yolu ile Kiralama (Joint Venture Lease)

Kiralama konusu varlığın maliyetinin yüksek olması veya bir kiracının ihtiyacının üstünde kapasiteye sahip olması durumunda kiralama konusu mal birden fazla kiracı tarafından kiralanabilmekte olup bu tür kiralamaya iş ortaklığı yoluyla kiralama denilmektedir¹⁰².

2.2.4. Finansal Kiralama Şirketlerinin Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Mevzuat ve Finansal Analizi

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 14 üncü maddesinde finansal kiralama şirketlerinin, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmeleri, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan bahis konusu kurumların, şekil ve kapsamı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca belirlenen mali tablolar ve istatistiki bilgileri istenilen süre ve yöntemlerle Kuruma göndermek zorundadır. Aynı maddede, finansal kiralama şirketlerinin, bağımsız denetiminin 26/9/2011 tarihli ve 660 sayılı Kamu Gözetimi,

¹⁰¹ Mehmet KOÇ, **Finansal Kiralama (Leasing)**, İstanbul, Beta Yayınları, 2004, s. 10.

¹⁰² EROL, YILDIRIM ve TOROSLU, **a.g.e.**, s. 83.

Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yapılacağı ve düzenlenen bağımsız denetim raporlarının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Kuruma gönderileceği hükmüne yer verilmiştir.

Bu kapsamda, finansal kiralama şirketleri faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesini 14.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik'ine uygun olarak yapmak durumundadırlar.

Finansal kiralama şirketlerinin, muhasebeleştirme ve finansal raporlama açısından tekdüzeni sağlamaları, denetim ve gözetim için gerekli olan bilgilerin doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı olarak elde edilmesi, ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerle, diğer istatistiki bilgilere doğrudan ulaşılması, finansal analiz, risk analizi, verimlilik analizi gibi çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesi gerekliliği bulunmakta olup, bu kapsamda şirketlerin aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ"inde belirlenen hüküm ve kurallara uymaları gerekmektedir.

Netice itibarıyla, finansal kiralama şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği, THP Tebliği ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yürürlüğe konulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile bunlara ilişkin ek ve yorumlar dikkate alarak faaliyetlerine ilişkin muhasebeleştirme işlemlerini yapmaları gerekmektedir.

Tablo 6’da finansal kiralama şirketleri sektör toplamına ilişkin temel bilanço kalemleri ve önemli rasyolara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 6: Finansal Kiralama Sektörünün Bilanço Kalemleri

2013-2016 Dönemi İtibarıyla Finansal Kiralama Sektörünün Kompozisyonu (Bilanço)	2013				2016				Değişim	
	Tutar (Milyon TL)	Pay 1 (%)	Pay 2 (%)	Pay 3 (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay 1 (%)	Pay 2 (%)	Pay 3 (%)	Tutar (Milyon TL)	%
Nakit, Nakit Benzerleri ve Merkez Bankası	0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-83,8
Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	1.493	46,0	2,4	5,2	1.555	41,0	1,6	3,2	61,7	4,1
Toplam Menkul Değerler Cüzdanı	82	29,7	0,0	0,3	163	32,3	0,0	0,3	80,9	99,0
Canlı Nakdi Krediler (*)	23.237	40,2	2,1	81,6	41.289	41,2	2,3	85,1	18.051,6	77,7
Takipteki Alacaklar	1.865	35,7	5,4	6,6	2.939	30,9	4,3	6,1	1.074,0	57,6
Nakdi Krediler	25.103	39,8	2,2	88,2	44.228	40,3	2,3	91,2	19.125,5	76,2
Özel Karşılıklar (-)	983	39,8	3,9	3,5	1.818	37,4	3,6	3,7	835,4	85,0
İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. (Net)	264	51,7	1,1	0,9	309	50,1	0,8	0,6	44,9	17,0
Sabit Kıymetler (Net)	76	24,0	0,6	0,3	273	34,7	1,0	0,6	197,1	259,2
Diğer Aktifler	2.435	80,6	0,2	8,6	3.789	75,3	0,2	7,8	1.354,6	55,6
Aktif Toplamı	28.470	41,8	1,6	100,0	48.499	41,3	1,7	100,0	20.029,3	70,4
Alınan Krediler	19.848	40,6	6,5	69,7	31.243	38,2	6,3	64,4	11.395,4	57,4
İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	1.562	32,6	2,4	5,5	6.144	46,6	4,7	12,7	4.582,0	293,4
Diğer Yabancı Kaynaklar	1.717	52,9	0,1	6,0	3.312	54,1	0,2	6,8	1.594,7	92,9
Yabancı Kaynaklar	23.126	40,6	1,4	81,2	40.699	40,3	1,6	83,9	17.572,2	76,0
Ödenmiş Sermaye	2.633	47,5	4,1	9,2	3.507	43,5	4,0	7,2	874,6	33,2
Dönem Net Karı (Zararı)	451	38,6	1,7	1,6	923	45,8	2,3	1,9	472,1	104,8
Diğer Özkaynaklar	2.260	51,6	2,0	7,9	3.370	52,9	1,8	6,9	1.110,4	49,1
Özkaynaklar	5.343	48,2	2,6	18,8	7.801	47,4	2,5	16,1	2.457,1	46,0
Türev Finansal Araçlar	6.086	44,1	0,6	21,4	10.415	52,1	0,5	21,5	4.328,8	71,1
Rasyolar										
Takibe Dönüşüm Oranı (%)					7,4				6,6	
Karşılık Ayırma Oranı (%)					52,7				61,9	
Aktif Karlılığı (ROA) (%) (Yıllıklandırılmış)					1,6				2,1	
Özkaynak Karlılığı (ROE) (%) (Yıllıklandırılmış)					9,2				13,4	
Özkaynak/Aktif Toplamı (Standart Oran) (%)					18,8				16,1	
(*) Canlı nakdi krediler kalemi; finansal kiralama şirketleri için canlı nakdi finansal kiralama alacaklarını içermektedir.										
(**) Banka dışı mali kuruluş ifadesi; faktoring, finansal kiralama, finansman ve varlık yönetim şirketleri toplamını ifade etmektedir.										
(***) Finansal sektör toplamı; banka dışı mali kuruluş toplamı ile bankacılık sektörü toplamını ifade etmektedir.										
Not 1: Pay 1, kalemin banka dışı mali kuruluşlar içindeki payını;										
Not:2 Pay 2, kalemin finansal sektör içindeki payını; Pay 3 kalemin yatay toplam içindeki payını ifade etmektedir.										

Kaynak: BDDK, <http://ebulten.bddk.org.tr/AbBdmk> (Erişim Tarihi:03.07.2017)

Tablo 6’da finansal sektör aktif toplamı içindeki finansal kiralama şirketlerinin aktif payı 2013 döneminde %1,6 iken, banka dışı mali sektör içindeki payı %41,8, 2016

döneminde ise aynı oranlar sırasıyla %1,7 ve %41,3 olarak gerçekleşmiştir. Finansal kiralama şirketlerinin banka dışı mali sektör içindeki payının bir miktar azaldığı görülmektedir.

2016 Aralık dönemi için, finansal kiralama şirketlerinin aktif ve pasif yapısı değerlendirildiğinde, ana faaliyet konusu olan kredilerini özkaynaklar ve ağırlıklı olarak da yabancı kaynaklar ile fonladığı görülmektedir. Nitekim, pasifin, %16,1'ini özkaynaklar ve %83,9'unu yabancı kaynakların oluşturduğu görülmektedir. Aktif tarafı değerlendirildiğinde ise, aktifin %91,2'si kredilerden oluşmaktadır.

Aynı dönemde gelir kalemleri değerlendirildiğinde ise, şirketlerin temel gelirleri faiz gelirlerinden oluşmaktadır.

2016 Aralık dönemi değerlendirildiğinde, finansal kiralama şirketlerinin bilançosunun %91,2'sini krediler, %3,2'sini bankalar ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Özkaynaklar pasifin %16,1'ini oluştururken, ödenmiş sermaye %7,2'sini, alınan krediler %64,4'ünü oluşturmaktadır.

2013'den 2016 dönemi yıllar itibarıyla bilanço kalemlerinin dağılımına bakıldığında, 2013 yılında finansal kiralama şirketlerinin bilançosunun %81,6'sını krediler, %5,2'sini bankalar ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Özkaynaklar pasifin %18,8'ini oluştururken, ödenmiş sermaye %9,2'sini, alınan krediler %69,7'sini oluşturmaktadır. Yatay analizi kalemlerin belirlenen dönemlerde yüzde artışlarını konu alarak da yapmak mümkündür. Nitekim bahse konu dönemlerde, analize konu kalemlerde artışlar meydana gelmekle birlikte, aktifleri %70 oranında büyümüştür, bilanço kompozisyonunun çok değişmediği görülmektedir.

2013'den 2016 yılına kadar olan dönem değerlendirildiğinde, sektörün aktif büyüklüğü 2013 yılında 28.470 milyon TL iken 2016 yılında 48.499 milyon TL'ye yükselmiştir. Aktif büyüklüğündeki artışa rağmen finansal kiralama sektörünün finansal sektör içindeki payı %1,6'dan %1,7'ye yükselmiştir.

Özkaynak Karlılığı (ROE) ve Aktif Karlılığı (ROA) değerlendirildiğinde, 2013 yılında %9,2 olan özkaynak karlılığı, 2016 yılında %13,4'e yükselmiştir. Aktif karlılığı

ise 2013 %1,6 ve 2016 yılında %2,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, finansal kiralama şirketlerinin özkaynak karlılığı ve aktif karlılığının ilerleyen dönemlerde arttığı görülmektedir.

2.3. Faktoring Şirketleri

Bir kimsenin bir başkası adına işlem tesis etmesi, bir şey yapması olarak tanımlanan “faktoring” teknik anlamı itibarıyla “aracı, komisyoncu, bir başkası hesabına davranan kişi” anlamına gelmektedir¹⁰³.

Büyük miktarda kredili satış yapan işletmelerin bu satışlardan kaynaklanan alacak haklarının belirlenen bir iskonto oranı üzerinden faktoring şirketi tarafından satın alınma işlemi faktoring olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁴. Böylece işletme alacaklarını faktoring şirketine devrederek alacaklarının önemli kısmına vadesinden önce peşin olarak kavuşmakta, faktoring şirketi de devraldığı ve henüz vadesi gelmemiş olan alacaklar için yapmış olduğu peşin ödeme karşılığında belirlenen faiz oranı üzerinden kazanç elde etmektedir.

Anlatılan tanımlar çerçevesinde, faktoring, her türlü mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan vadeli alacakların faktoring şirketine temlik edilmesi karşılığında faktoring şirketinden alacak takip, tahsilat, muhasebe ve ön ödeme şeklindeki finansman hizmetlerinden faydalanılmasını ifade etmektedir¹⁰⁵. Dolayısıyla faktoring işlemi hem alacakların tahsiline yönelik olarak finansal bir teknik hem de alacakların yönetimine yardımcı olması yönüyle yönetsel bir hizmettir¹⁰⁶.

Faktoring şirketi, müşterisinin 30-180 gün olan kısa vadeli alacaklarının ticari riskini üstlenerek alacak tahsilatı yapan, muhasebe kayıtlarını tutan, borçlunun ödeme kapasitesine ilişkin istihbari ve mali bilgi toplayan ve gerektiğinde müşterisinin alacaklarını peşin olarak belirli bir iskonto oranı üzerinden satın alan kurumlardır¹⁰⁷.

¹⁰³ Arif B. KOCAMAN, **Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, 1992, s. 16.

¹⁰⁴ Ali CEYLAN, **Finansal Teknikler**, 3. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1998, s. 1.

¹⁰⁵ MELEMEN ve ARZOVA., **a.g.e.**, s. 365.

¹⁰⁶ Hasan BAKIR, **İşletmelerde İhracatın Alternatif Finansman Olanakları**, Eskişehir, Açıköğretim Yayınları, 1999, s. 138.

¹⁰⁷ Serpil CANBAŞ, Hatice DOĞUKANLI, **Finansal Pazarlar Finansal Kurumlar ve Sermaye Pazarı Analizleri**, 3. Baskı, İstanbul, Beta, 1997, s. 166.

Factoring şirketi, müşterisinin doğmuş veya doğacak alacaklarını belirlenen faiz oranı üzerinden finanse ederek tahsilat garantisi sağlamaktadır¹⁰⁸.

Netice itibarıyla, factoring işlemleri, tüketim malları, kısa vadeli yatırım malları ve hizmet edimleri karşılığında oluşan kısa vadeli (30-180 gün) faturaya bağlı alacakların genel olarak faiz, komisyon ve harç giderleri dolayısıyla %80-90'ının finanse edildiği bir finansal aracılık hizmetidir. Bu işlemde factoring şirketi, müşterisinin hem nakit ihtiyacını karşılarken (finansman), hem de borçlunun defterini tutan muhasebecisi ve de alacağın tahsil edilememe riskini üstlenen teminat veren konumundadır.

Ülkemizde, 6361 sayılı Kanun çerçevesinde 2016 yılı Aralık sonu itibarıyla toplam 61 adet factoring şirketi faaliyetlerini sürdürmektedir¹⁰⁹.

2.3.1. Factoring İşleminin Tarafları ve Fonksiyonları

Factoring sözleşmesi, mal veya hizmet satışından doğmuş faturayla tevsik edilen alacaklarla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, factoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya factoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir. Factoring sözleşmenin yazılı şekilde düzenlenmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Factoring işleminin yurtiçi veya yurtdışı olmasına göre sözleşmenin taraf sayısı değişmekle birlikte temelde factoring işleminde müşteri (satıcı), factoring şirketi ve borçlu (alıcı) olmak üzere üç taraf bulunmaktadır¹¹⁰.

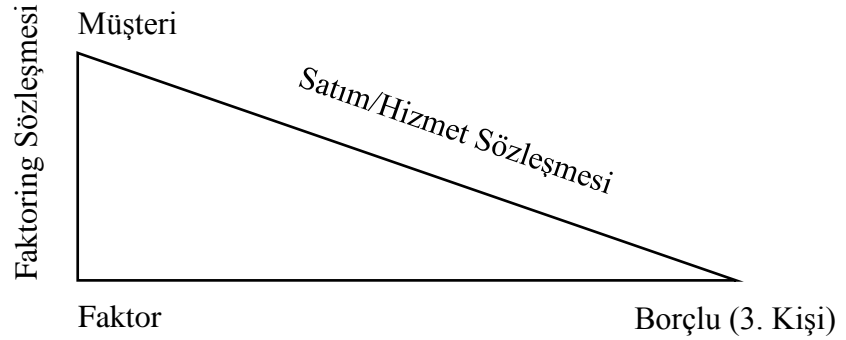
---

¹⁰⁸ Özcan KAŞLIOĞLU, **Türkiye’de Factoring ve Factoring Sektörü, Finans Sisteminde Yeni Yönelimler**, Birinci Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, s. 266.

¹⁰⁹ BDDK, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Factoring/Factoring.aspx>, (Erişim Tarihi: 4 Nisan 2017)

¹¹⁰ Betül TİRYAKİ, Factoring İşlemi ve Factoring İşleminin Hukuki Niteliği, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, İzmir Cilt:8 Sayı: 2, 2006, s.191.

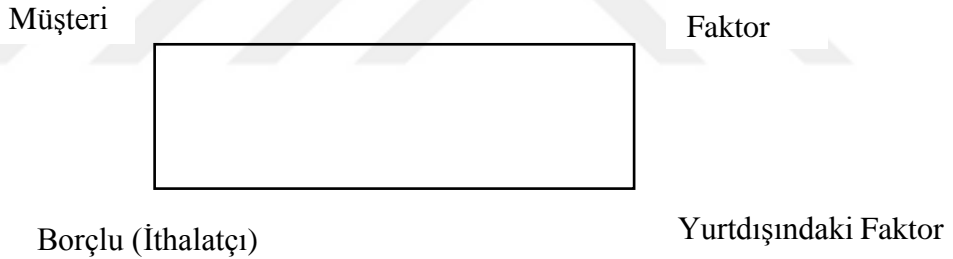
Tablo 7: Yurtiçi Faktoring Tarafları

Kaynak: Betül TIRYAKI, Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:8 Sayı: 2, 2006, s.191

Yurtdışı faktoring işlemlerinde ise yurtiçi faktoring taraflarına ek olarak ithalatçının ülkesindeki muhabir faktor dahil olmaktadır.

Tablo 8: Yurtdışı Faktoring

Kaynak: Betül TIRYAKI, Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:8 Sayı: 2, 2006, s.191

Faktoring işleminin temel üç fonksiyonu bulunmaktadır. Faktoring işleminin fonksiyonları finansman, hizmet ve teminat fonksiyonlarıdır. Her bir faktoring türüne göre bu fonksiyonlar farklılık arz etmekle birlikte hizmet fonksiyonu tamamı için geçerli bir fonksiyondur.

Faktoring şirketinin müşterisinden temlik aldığı faturalı vadeli alacakları karşılığında müşterisine ön ödemede bulunması şeklinde gerçekleştirilen faktoring işlemi, faktoringin finansman fonksiyonunu ifade etmektedir. Müşteri alacağına ilişkin fatura ve benzeri belgeleri faktoring şirketine ibraz etmekte, faktoring şirketi her bir

borçlunun ödeme kapasitesi ve müşterisinin istihbarat ve mali analiz çalışmalarını yapmakta ve nihayet belirlenen iskonto oranında faturalı alacağın %80-90'ı avans olarak ödemektedir. Uygulamada avans ödemesi tutarı, toplam fatura alacağının altında ve faiz, komisyon giderleri dışında ayrıca bir marj bırakılarak yapılmaktadır. Tahsilat gerçekleştiğinde, faktoring şirketi, daha önce belirlenmiş olan faiz ve diğer tahsil edeceği tutarı aşan kısmı müşterisine iade etmektedir. Alacaklı yani faktoring müşterisi alacağının vadesini beklemeden alacağının önemli kısmına ulaşırken, faktoring şirketi de ön ödeme tarihiyle vade tarihini de dikkate alarak belirlediği faiz oranında kazanç elde etmektedir.

Tüm faktoring işlemlerinde ortak fonksiyon olan hizmet fonksiyonu ise, temel olarak satıcının muhasebe kayıtlarının tutulması, alacaklarının tahsili ve borçlusuna ilişkin istihbarat işlemlerini kapsamaktadır¹¹¹.

Faktoring şirketi müşterisi olan alacaklı, faturanın düzenlenmesinden tahsiline kadar borçlularının muhasebe kayıtlarının tutulması görevini faktoring şirketine devretmektedir. Böylece çok sayıdaki borçlularını takip etmek yerine sadece faktoring şirketinden alacaklarını takip edebilmektedir. Faktoring şirketi müşterisiyle kararlaştırdığı dönemlerde borçlulara ilişkin hesap hareketlerini bildirmekte bu şekilde müşterisini bilgilendirmektedir.

Faktoring şirketi müşterisine borçlu olan işletmeler ve bu işletmelerin faaliyet gösterdiği sektör hakkında istihbarat ve analiz yapmakta ve bunları müşterisiyle paylaşarak danışmanlık hizmeti verebilmektedir.

Ayrıca, faktoring şirketi vadede alacağın tahsilini gerçekleştirerek müşterisine tahsilat hizmeti vererek olası hukuki süreçlerde uzmanlaşmış kadrosuyla alacağın zamanında tahsilini sağlayıp müşterisinin zarara uğramasını engellemektedir.

Delkredere fonksiyonunda denilen teminat fonksiyonuyla faktoring şirketi, kendisine devrolunan alacağın borçlusu ödemediğinde, bu alacakla ilgili olarak müşterisine rücu hakkından vazgeçmektedir¹¹². Faktoring şirketi borçlunun ödeme kapasitesini araştırmakta ve daha sonra bu alacağı temlik almaktadır. Bu durumda,

---

¹¹¹ Osman OY, Seçkin KÖSE, Süleyman Yahya ALKİM, **Faktoring**, İstanbul, Beta, 2008, s. 14.

¹¹² Arif B. KOCAMAN, **Teoride ve Uygulamada Faktoring İşlemi**, BATIDER 1991, C. XVI, Sa. 1, s. 54.

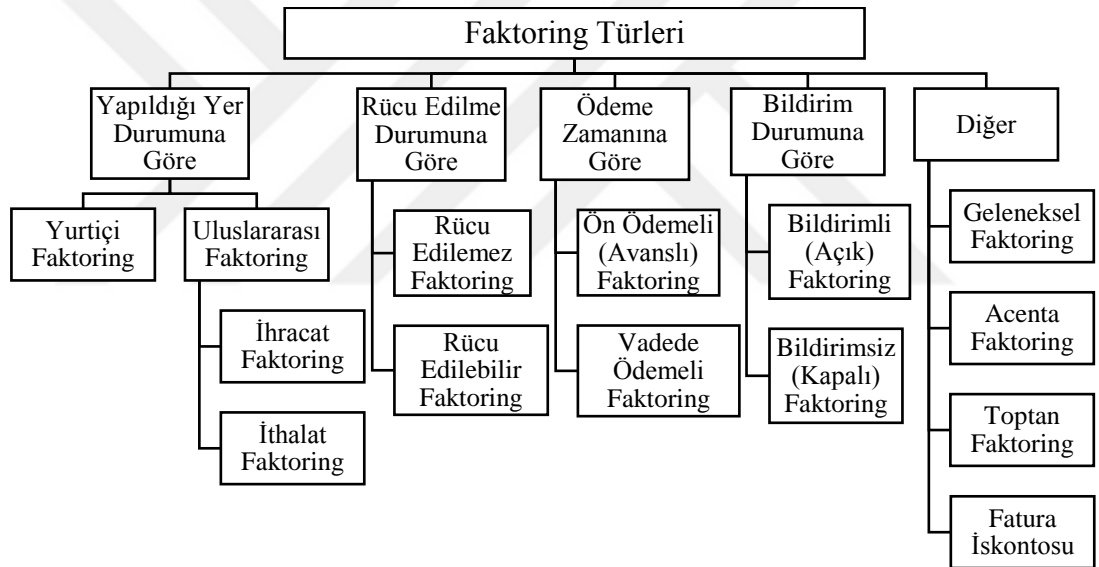
alacaklardan doğabilecek ödenmeme riskini faktoring şirketi kendi üstüne alıp, müşteriye ödemeyi garanti ederek, bir nevi alacağı sigortalamaktadır.

Faktoring şirketi alacağın ödenmemesinden sorumlu iken, alacağın varlığından yani mala ilişkin riskler müşteri üzerinde kalmaya devam etmektedir. Bu tür itirazlar her zaman alacaklıya karşı sürülebilmektedir¹¹³.

2.3.2. Faktoring Türleri

Faktoring türlerini birbirinden kesin çizgilerle ayırmak çok da mümkün olmasa da bir kısım özellikler dikkate alınarak temel faktoring türleri tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 9: Faktoring Türleri

Kaynak: Mustafa İBİCİOĞLU, Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye’de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar ile Karşılaştırmalı İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. 45.

2.3.2.1. Yurtiçi Faktoring

Faktoring işleminin tüm tarafları aynı ülkede yer alıyorsa bu durumda yurtiçi faktoring söz konusu olmaktadır.

¹¹³ TİRYAKİ, a.g.m., s. 197.

Alacaklı yani faktoring şirketine alacağını temlik eden faktoring müşterisi, borçlu ve faktoring şirketi olmak üzere üçlü bir yapı oluşmaktadır. Alacaklı, faturaya bağlı alacağını faktoring şirketine verir, faktoring şirketi gerekli araştırmayı yapıp, alacaklının finansman dahil diğer ihtiyaçlarına göre ürünleri müşterisine sunmaktadır.

2.3.2.2. Uluslararası (Yurtdışı) Faktoring

Yurtdışı faktoring işlemlerinde yurtiçi faktoring işlemlerinde yer alan taraflara ithalatçının bulunduğu ülkedeki ithalatçı muhabiri ilave olmakta böylece taraflar dörde çıkmaktadır. Muhabir faktor, faktoring şirketinin şubesi veya temsilcisi veya ithalatçının ülkesindeki başka bir faktoring şirketi olabilmektedir¹¹⁴.

Uluslararası faktoring ihracat ve ithalat faktoringi olmak üzere iki kısma ayrılabilir.

İhracat Faktoring

Genellikle mal mukabili ihracat yönteminde başvuru ihracat faktoringiyle ihracatçı borçlu ithalatçıdan alacağını faktoring işlemine konu etmektedir. Mal mukabili ödemede, ihracatçı mallarını ithalatçıdan herhangi bir ödeme almadan göndermektedir. İhracatçı malları ve bunları tevsik eden vesai her hangi bir ödeme talimatı olmaksızın alıcıya göndermekte, ithalatçı da malı gümrükten çıktıktan sonra belirlenen vadede malın bedelini ihracatçıya ödemektedir. Bu tür ödeme şeklinde taraflar arasında güven unsuru olması gerekmektedir. Bu durumun oluşabilmesi için aralarındaki ticari ilişkinin geçmişinin olmasını gerektirmesinden dolayı yeni pazar bulma noktasında ihracatçı firmayı güç durumda bırakabilmektedir.

Diğer taraftan, ihracatçı firma alacağını peşin tahsil edemediği için nakit akımını yönetmekte zorlanmakta ve ihracatçının finansman ihtiyacı doğabilmektedir.

---

¹¹⁴ M. Vefa TOROSLU, **Hukuksal ve Finansal Açısından Faktoring, Teorisi, Uygulaması, Muhasebesi**, 2. Baskı, İstanbul, Kazancı, 2005, s. 6.

Bahis konusu nedenlerle ihracat faktoringi uygulaması gündeme gelmektedir. İhracat faktörijiyle sadece tahsilât hizmeti alınabileceği gibi garanti- tahsilât veya garanti-finansman-tahsilât hizmetlerinden faydalanılabilmektedir.

Factoring şirketi ihracatçı müşterisine yurtdışındaki ithalatçı hakkında ilgili ülkede yer alan muhabiri aracılığıyla istihbarat sağlamakta ayrıca, müşterisi finansmana ihtiyacı yoksa sadece garanti hizmeti de sunabilmektedir. Bir nevi alacağın sigortalananması işleymüşterisinin alacağını garanti etmektedir. Karşılığında müşterisinden sigorta bedeli, komisyon ve masraflar tahsil edilmektedir. Yurtdışı muhabir factoring şirketi ise almış olduğu bu riskini, EULER HERMES, COFAS veya ATRADIUS benzeri ulusal ve uluslararası şirketlere belirli komisyonlar ödeyerek garanti altına alabilmekte, diğer bir ifade ile riskini sigortalatabilmektedir¹¹⁵. Ayrıca, şirketin finansman ihtiyacının varolması durumunda ise, ihracatçı firmaya alacağı garanti edilerek alacak tutarının %80-%100 oranında finansman sağlanır. Bu kapsamda, kesintiler, finansman maliyeti, komisyon ve diğer masraflardan oluşmaktadır.

Factoring şirketinin sağladığı garanti sadece finansal riski kapsamakta olup, ithalatçı firmanın temerrüde düşmesi veya iflası halinde ihracatçı, alacağını vade + 90'ıncı günde factoring şirketinden tahsil edebilmektedir. Diğer taraftan, bu garanti, ihracatçı firmanın ticari riskini kapsamamakta, ihracata konu mal ile ilgili yaşanabilecek ticari sorunları ihtiva etmemektedir.

Uluslararası factoring işlemlerinin kolaylaştırılması için oluşturulmuş iki factoring zinciri bulunmaktadır. Bunlar, Uluslararası Faktorler Zinciri (Factors Chain International - FCI) ve Uluslararası Faktorler Grubu (The International Factors Group - IFG veya IF-Group)'dur. Bu zincirlerin tüm üyeleri için geçerli olan kendi iç kuralları bulunmakta böylece uluslararası factoring işlemleri yapan veya yapmak isteyen factoring firmaları zincir üyeliği sayesinde önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu zincirlere üye olmayan factoring şirketi de uluslararası factoring işlemleri yapabilmekle birlikte işlem

---

¹¹⁵ Söz konusu şirketler temel olarak firmalara alacak sigortası hizmeti vermektedir. <http://www.eulerhermes.com.tr/tr/euler-hermes-turkiye/Pages/turkiyede-euler-hermes.aspx>, (Erişim Tarihi: 04.07.2017)

yapmak istediği ülkelerde muhabirlik ilişkilerinin ikili ilişkilerle kurması gerekmektedir¹¹⁶.

İthalat Faktoring

İthalat faktoringinde faktoring şirketi, yukarıda ihracat faktoringinde ithalatçının ülkesindeki faktoring şirketinin gerçekleştirdiği faaliyetleri yerine getirmekte olup, ithalatçı müşterisine mal satan yurtdışı ihracatçı işletmeye, ihracatçı firmanın bulunduğu ülkedeki muhabiri aracılığıyla ödeme yapma garantisi vermektedir. Böylece, ithalatçı, akreditif açmaksızın ithalat yapabilme imkânına kavuşmaktadır¹¹⁷. Böylece, faktoring şirketi ithalatçı müşterisinin ödememe riskini ve mal bedelinin vadesinde için takip ve tahsilatını üstlenmektedir.

2.3.2.3. Rücu Edilemez Faktoring (Gayri Kabili Rücu)

Faktoring işleminin gayri kabili rücu olması durumunda, faktoring şirketi temlik aldığı alacağı eğer borçlusundan tahsil edemez ise müşterisine dönüp tahsil etme imkânı bulunmamaktadır. Gerçek faktoring olarak da tanımlanan gayri kabili rücu faktoring işleminde, faktoring şirketi tüm fonksiyonları icra etmekte olduğundan tam hizmet faktoringi söz konusudur¹¹⁸.

Amerikan tipi faktoring olarak da adlandırılmakta olan bu tür faktoring işleminin temel ayırıcı özelliği alacağın ödenmeme riskini faktoring şirketinin üstlenmesi olduğundan, şirketin alıcı ve satıcı hakkında iyi derecede istihbarat ve mali analiz yapabilmesi önem arz etmektedir¹¹⁹.

Borcun ödenmeme riskini belirlenen bir ücret karşılığında faktoring şirketine devreden satıcı işletme, düzenli bir nakit akışı sağlamaktadır. Bu tür faktoring işlemlerinde genellikle faktor ile müşterisi arasında sürekli bir anlaşmanın varlığı söz konusu olmaktadır.

---

¹¹⁶ Önder YILMAZ, **Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Yalın Yayıncılık, 2012, s. 46.

¹¹⁷ CEYLAN, **a.g.e.**, s. 11.

¹¹⁸ ÖLMEZ, **a.g.e.**, s. 19.

¹¹⁹ Metin COŞKUN, **Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar**, 3. Baskı, Eskişehir, A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2010, s. 219.

2.3.2.4. Rucu Edilebilir Faktoring (Kabili Rucu)

Bu tür faktoring işlemlerinde faktoring şirketi müşterisi satıcıya alacak muhasebe kayıtlarının yönetimi, tahsilat ve finansman hizmeti sunarken, alacağın ödenmeme riskini garanti etmemekte olası ödenmeme durumunda faktoring şirketi, müşterisinden tahsilat yapma hakkına sahip olmaktadır.

Gerçek olmayan faktoring olarak da adlandırılmakta olan kabili rucu faktoring işleminde faktoring şirketi yapmış olduğu ön ödeme karşılığında bir nevi teminat niteliğindeki alacağını tahsil edememesi durumunda müşterisinden yapmış olduğu ön ödemeyi geri istemektedir¹²⁰.

Alacağın vadesinde ödenmemesi durumunda faktor ve müşterisi borçludan tahsilata ilişkin süreç aktif bir şekilde yönetilir ve genellikle vadeden itibaren 30-90 gün sonunda faktoring şirketi alacağı müşterisine rucu eder. Bu durumda faktoring şirketi açısından müşterisi borçlu konumuna dönüşmektedir¹²¹. Dolayısıyla, satıcı alacağının ödenmeme riskini faktoring şirketine devretmemekte, borçlunun borcunu ödememe riskini taşımaya devam etmektedir. Bu tür işlemlerde faktoring işleminin fonksiyonlarından teminat fonksiyonu bulunmamaktadır.

2.3.2.5. Ön Ödemeli (Avanslı) Faktoring

Factoring şirketi müşterisinin alacağını temlik aldıktan ve borçluya ilişkin mali ve istihbarat çalışmalarından sonra alacağın vadesini beklemeden toplam fatura alacağının %80-90 kısmını avans olarak peşin ödemektedir¹²². Böylece faktoringin finansman fonksiyonu kapsamında bir işlem tesis edilmiş olmaktadır. Ön ödeme oranı müşteri ve faktor arasındaki anlaşma ile belirlenebilmektedir.

2.3.2.6. Vadede Ödemeli Faktoring

Finansman fonksiyonunun icra edilmediği faktoring türü olup, sadece vadede alacağın tahsili müşteriye garanti edilmekte, dolayısıyla tahsil fonksiyonu gündeme

---

¹²⁰ COŞKUN, a.g.e., s. 219.

¹²¹ CEYLAN, a.g.e., ss. 9-10.

¹²² TİRYAKİ, a.g.m., s. 203.

gelmektedir. Müşteri temlik etmiş olduğu alacaklarına ilişkin ön ödeme almamakta fakat vadede alacağın tamamı faktor tarafından ödeneceği garanti edilmektedir¹²³.

2.3.2.7. Bildirimli (Açık) Faktoring

Bildirimli faktoring işleminde, müşteri alacağını faktoring şirketine temlik ettiğini borçlusuna bildirerek bundan sonra ancak faktoring şirketine veya faktoring şirketinin bankasına yapacağı ödeme ile borcundan kurtulacağını bildirmektedir. Bu şekilde, borçlunun yanlışlıkla ödemeyi satıcıya yapması engellenirken böylece iyi niyetle eski alacaklı müşteriye ödemedede bulunduğunu ileri süremeyecektir¹²⁴. Bildirim, faturanın üzerine açıkça ödemenin faktoring şirketine veya belirlenecek muhabir bankasına yapılacağı belirtilir, borçlu da ödemeyi buraya yapar¹²⁵.

2.3.2.8. Bildirimsiz (Kapalı) Faktoring

Satıcı, alıcı ile arasındaki ilişkiye bağlı olarak alacağını bir faktöre temlik ettiğini açık bir şekilde bildirmekten imtina ettiği durumlarda, vadeli alacaklarını faktoring şirketine devrederek gerekirse ön ödeme alan alacaklı faktoring şirketi müşterisine, faktor bir vekalet vererek bu yolla tahsilatı sağlamaktadır. Arada bir faktoring şirketinin varlığını borçlu bilmemektedir¹²⁶.

Yeni bir alacaklı olarak ortaya çıkmayan faktoring şirketi, borçlunun iyi niyetle müşterisine yaptığı ödemelerden haberdar olamaması nedeniyle ödemiş olduğu avansı geri alamama riskini taşıdığından genellikle bu tür işlem kural olarak sadece gerçek olmayan faktoring işlemlerinde yapılmaktadır¹²⁷. Dolayısıyla bu tür faktoring işlemlerinde faktoring şirketinin tahsilat fonksiyonu bulunmamaktadır.

2.3.2.9. Geleneksel Faktoring

Tüm faktoring fonksiyonların var olduğu bu faktoring türünde, genellikle faktor ile alacaklı satıcı arasında uzun süreli bir ilişkinin varlığı söz konusu olmakta, satıcı

¹²³ Sudi APAK, *Uluslararası Finansal Teknikler*, 2. Baskı, Eskişehir, Bilim Teknik Yayınevi, 1995, s. 91.

¹²⁴ Arif, B. KOCAMAN, *Faktoring (Genel Alacak Devir ve Satım İşlemi)*, s. 16.

¹²⁵ İlhan ULUDAĞ, Erişah ARICAN, *Finansal Hizmetler Ekonomisi*, İstanbul, Beta, 2001, s. 351.

¹²⁶ Adil YAZICIOĞLU, *Faktoring Muhasebesi*, 1. Baskı, Altan Basım, 2007, s. 119.

¹²⁷ ÖLMEZ, a.g.e., s. 23.

kredili satışlarını işlem sonrası faktoring şirketine devretmektedir¹²⁸. Temlik etmiş olduğu alacakları karşılığında düzenli bir şekilde ön ödeme almakta ve alacaklarına ilişkin muhasebe ve tahsilat işlemlerini faktoring şirketi aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Böylece, satıcı birçok müşterisinden olan alacaklarını tek bir kaleme indirgeyerek birçok müşterisinden kaynaklanabilecek riski tek bir faktoring riskine dönüştürmektedir. Alacaklarının tahsiline ilişkin ihbarname gönderilmesi ve gerekirse yasal yollara başvurulması süreçlerinden kurtulmaktadır.

Faktoring işlemlerinin en önemli fonksiyonu elbette finansman fonksiyonudur. Gayri kabili rücu olarak alacakları temlik alan faktoring şirketi müşterisyle yapacağı ödeme anlaşmaları doğrultusunda ödemeyi belirli bir süre sonra yapılabilen olup, bu anlaşmaya “sabit vade” denilmektedir¹²⁹. Satıcı firmanın ortalama tahsilat süresi dikkate alınarak hesaplanan sabit vade dikkate alınarak gerekli kesintiler yapılarak ön ödemler yapılmaktadır. Ön ödemelerin vadelerinin belirlenmiş olması ile şirketler nakit akımlarını düzenleyebilmektedir¹³⁰.

2.3.2.10. Acente Faktoring

Uygulamada pek yaygın olmayan acente faktoring işleminde, faktor temlik aldığı alacağın tahsilat görevini satıcı müşterisinde veya benzeri bir işletmeye vermektedir. Bu yöntemde tahsilat fonksiyonu yer almamakta olup diğer iki fonksiyon da, finansman ve teminat fonksiyonları bulunmayabilmektedir. Satıcı firma acente olarak tahsil etmiş olduğu tutarları faktoring şirketine tevdi etmektedir¹³¹.

2.3.2.11. Toptan Faktoring

Uluslararası literatürde “Bulk Faktoring” olarak da isimlendirilen toptan faktoring işlemlerinde satıcı çok sayıda ve küçük miktarda alacaklarının tamamını toptan esasına göre faktoring şirketine devrederken faktor satıcı müşterisine sadece finansman

---

¹²⁸ COŞKUN, a.g.e., s. 221.

¹²⁹ ÖLMEZ, a.g.e., s. 24.

¹³⁰ TOROSLU, a.g.e., s. 11.

¹³¹ Öztin AKGÜÇ, *Finansal Yönetim*, 8. Baskı, İstanbul, Avcıol Basım, 2010, s. 560.

hizmeti vermektedir. Alacakların tahsili, borçların ödenmeme riski ve yönetim hizmetleri bu tür faktoring işleminin kapsamına dâhil olmamaktadır¹³².

2.3.2.12. Fatura İskontosu

Factoring şirketinin müşterisine sadece finansman hizmeti sunduğu bu tür faktoring işleminde müşteri kredili satışlarından kaynaklanan vadeli alacaklarını faktore devrederek finansman imkanı sağlarken, işlem kabili rücu esasına göre yapıldığından faktoring şirketi borçluların ödememe riskinden, dolayısıyla tahsilattan sorumlu değildir. Bu tür işlemlerin en önemli özelliği satıcı firma faturalarını faktore devrettikçe belirli bir iskonto sonrası fatura alacağının önemli kısmını ön ödeme olarak almasıdır. Fatura iskontosu işlemine ilişkin süreç aşağıdaki gibi işlemektedir.

Öncelikle borçlularına ilişkin ayrıntılı listeyi faktoring şirketine sunan müşteriye belirlenen oranda ön ödeme yapılır. Satıcı firma belirlenen süreler içerisinde satış, tahsilat ve iskonto işlemlerini faktoring şirketine bildirir. Tahsil edilen alacak tutarları doğrudan faktoring şirketinin hesabına havale edilir. Ay sonları, güncel alacaklarına ilişkin listeyi faktoring şirketine iletir ve böylece faktoring şirketi kendi hesap kayıtları ile mutabakatını sağlamış olur.

2.3.3. Faktoring Şirketlerinin Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Mevzuat ve Finansal Analizi

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 14 üncü maddesinde faktoring şirketlerinin, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmeleri, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan bahis konusu kurumların, şekil ve kapsamı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca belirlenen mali tablolar ve istatistiki bilgileri istenilen süre ve

---

¹³² TOROSLU, a.g.e., s. 12.

yöntemlerle Kuruma göndermek zorundadır. Aynı maddede, faktoring şirketlerinin, bağımsız denetiminin 26/9/2011 tarihli ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yapılacağı ve düzenlenen bağımsız denetim raporlarının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Kuruma gönderileceği hükmüne yer verilmiştir.

Bu kapsamda, faktoring şirketleri faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesini 14.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik'ine uygun olarak yapmak durumundadırlar.

Factoring şirketlerinin, muhasebeleştirme ve finansal raporlama açısından tekdüzeni sağlamaları, denetim ve gözetim için gerekli olan bilgilerin doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı olarak elde edilmesi, ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerle, diğer istatistiki bilgilere doğrudan ulaşılması, finansal analiz, risk analizi, verimlilik analizi gibi çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesi gerekliliği bulunmakta olup, bu kapsamda şirketlerin aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ'inde belirlenen hüküm ve kurallara uymaları gerekmektedir.

04.02.2015 tarih ve 29257 sayılı Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile faktoring şirketleri ve bankalarca yapılacak faktoring işlemlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Faktoring işlemlerine ilişkin fatura ve alınan kambiyo senetleri ve diğer senetlere ilişkin uygulamalar detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Netice itibarıyla, faktoring şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği, THP Tebliği ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yürürlüğe konulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama

Standartları ile bunlara ilişkin ek ve yorumlar dikkate alarak faaliyetlerine ilişkin muhasebeleştirme işlemlerini yapmaları gerekmektedir.

Tablo 10’da faktoring şirketleri sektör toplamına ilişkin temel bilanço kalemleri ve önemli rasyolara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 10: Faktoring Sektörünün Bilanço Kalemleri

2013-2016 Dönemi İtibarıyla Faktoring Sektörünün Kompozisyonu (Bilanço)	2013				2016				Değişim	
	Tutar (Milyon TL)	Pay 1 (%)	Pay 2 (%)	Pay 3 (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay 1 (%)	Pay 2 (%)	Pay 3 (%)	Tutar (Milyon TL)	%
Nakit, Nakit Benzerleri ve Merkez Bankası	4	3,1	0,0	0,0	10	0,5	0,0	0,0	5,7	126,4
Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar	619	19,1	1,0	2,8	493	13,0	0,5	1,5	-126,3	-20,4
Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar	1	100,0	0,0	0,0	0	-	0,0	0,0	-0,6	-100,0
Toplam Menkul Değerler Cüzdanı	147	53,6	0,1	0,7	220	43,7	0,1	0,7	72,4	49,2
Canlı Nakdi Krediler (*)	20.096	34,8	1,8	92,2	31.036	31,0	1,7	93,8	10.939,8	54,4
Takipteki Alacaklar	993	19,0	2,9	4,6	1.505	15,8	2,2	4,6	511,8	51,5
Nakdi Krediler	21.089	33,5	1,8	96,8	32.541	29,7	1,7	98,4	11.451,6	54,3
Özel Karşılıklar (-)	833	33,8	3,3	3,8	1.283	26,4	2,6	3,9	449,5	53,9
İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. (Net)	247	48,3	1,0	1,1	204	33,1	0,5	0,6	-42,4	-17,2
Sabit Kıymetler (Net)	195	61,6	1,6	0,9	381	48,4	1,3	1,2	185,8	95,3
Diğer Aktifler	321	10,6	0,0	1,5	512	10,2	0,0	1,5	191,0	59,5
Aktif Toplamı	21.790	32,0	1,2	100,0	33.078	28,1	1,2	100,0	11.287,7	51,8
Alınan Krediler	15.462	31,6	5,1	71,0	23.487	28,7	4,7	71,0	8.025,5	51,9
İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	1.545	32,2	2,4	7,1	3.398	25,8	2,6	10,3	1.852,4	119,9
Diğer Yabancı Kaynaklar	769	23,7	0,1	3,5	1.111	18,2	0,1	3,4	342,5	44,6
Yabancı Kaynaklar	17.776	31,2	1,1	81,6	27.996	27,7	1,1	84,6	10.220,3	57,5
Ödenmiş Sermaye	1.869	33,7	2,9	8,6	2.438	30,2	2,8	7,4	569,7	30,5
Dönem Net Karı (Zararı)	498	42,7	1,9	2,3	670	33,3	1,7	2,0	171,7	34,5
Diğer Özkaynaklar	1.647	37,6	1,4	7,6	1.973	31,0	1,0	6,0	326,0	19,8
Özkaynaklar	4.015	36,2	2,0	18,4	5.082	30,9	1,6	15,4	1.067,4	26,6
Türev Finansal Araçlar	6.139	44,5	0,6	28,2	5.412	27,1	0,3	16,4	-727,6	-11,9
Rasyolar										
Takibe Dönüşüm Oranı (%)					4,7				4,6	
Karşılık Ayırma Oranı (%)					83,9				85,2	
Aktif Karlılığı (ROA) (%) (Yıllıklandırılmış)					2,3				2,3	
Özkaynak Karlılığı (ROE) (%) (Yıllıklandırılmış)					14,2				15,0	
Özkaynak/Aktif Toplamı (Standart Oran) (%)					18,4				15,4	
(*) Canlı nakdi krediler kalemi; faktoring şirketleri için canlı nakdi faktoring alacaklarını içermektedir.										
(**) Banka dışı mali kuruluş ifadesi; faktoring, finansal kiralama, finansman ve varlık yönetim şirketleri toplamını ifade etmektedir.										
(***) Finansal sektör toplamı; banka dışı mali kuruluş toplamı ile bankacılık sektörü toplamını ifade etmektedir.										
Not 1: Pay 1, kalemin banka dışı mali kuruluşlar içindeki payını;										
Not:2 Pay 2, kalemin finansal sektör içindeki payını; Pay 3 kalemin yatay toplam içindeki payını ifade etmektedir.										

Kaynak: BDDK, <http://ebulten.bddk.org.tr/AbBdmk> (Erişim Tarihi:03.07.2017)

Finansal sektör aktif toplamı içindeki faktoring şirketlerinin aktif payı 2013 döneminde %1,2 iken, banka dışı mali sektör içindeki payı %32, 2016 döneminde ise aynı oranlar sırasıyla %1,2 ve %28,1 olarak gerçekleşmiştir. Faktoring şirketlerinin banka dışı mali sektör içindeki payının azaldığı görülmektedir.

2016 Aralık dönemi için, faktoring şirketlerinin aktif ve pasif yapısı değerlendirildiğinde, ana faaliyet konusu olan kredilerini özkaynaklar ve ağırlıklı olarak da yabancı kaynaklar ile fonladığı görülmektedir. Nitekim pasifin, %15,4'ünü özkaynaklar ve %84,6'sını yabancı kaynakların oluşturduğu görülmektedir. Aktif tarafı değerlendirildiğinde ise, aktifin %98,4'ü kredilerden oluşmaktadır.

Aynı dönemde gelir kalemleri değerlendirildiğinde ise, şirketlerin temel gelirleri faiz gelirlerinden oluşmaktadır.

2016 Aralık dönemi değerlendirildiğinde, faktoring şirketlerinin bilançosunun %98,4'ünü krediler, %1,5'ini bankalar ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Özkaynaklar pasifin %15,4'ünü oluştururken, ödenmiş sermaye %7,4'ü, alınan krediler %71'ini oluşturmaktadır.

2013'den 2016 dönemine kadar yıllar itibarıyla bilanço kalemlerinin dağılımına bakıldığında, 2013 yılında faktoring şirketlerinin bilançosunun %96,8'ini krediler, %2,8'ini bankalar ve diğer mali kuruluşlardan alacaklar oluşturmaktadır. Özkaynaklar pasifin %18,4'ünü oluştururken, ödenmiş sermaye %8,6'sını, alınan krediler %71'ini oluşturmaktadır. Yatay analizi kalemlerin belirlenen dönemlerde yüzde artışlarını konu olarak da yapmak mümkündür. Nitekim bahse konu dönemlerde, analize konu kalemlerde artışlar meydana gelmekle birlikte bilanço kompozisyonunun çok değişmediği görülmektedir. Aktifler 2013 yılından 2016'ya %52 oranında artmıştır.

2013'den 2016 yılına kadar olan dönem değerlendirildiğinde, sektörün aktif büyüklüğü 2013 yılında 21.790 milyon TL iken 2016 yılında 33.078 milyon TL'ye yükselmiştir. Aktif büyüklüğündeki artışa rağmen faktoring sektörünün finansal sektör içindeki payının %1,2 ile değişmediği görülmektedir.

Özkaynak Karlılığı (ROE) ve Aktif Karlılığı (ROA) değerlendirildiğinde, 2013 yılında %14,2 olan özkaynak karlılığı, 2016 yılında %15 olarak gerçekleşmiştir. Aktif karlılığı ise 2013 ve 2016 yılında %2,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, faktoring şirketlerinin özkaynak karlılığı bir miktar artarken, aktif karlılığının aynı düzeyde kaldığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKA DIŞI FİNANSAL KURUMLAR: MUHASEBE UYGULAMALARI

Banka dışı finansal kurumlar faaliyetlerinin muhasebeleştirmesini Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliğine ve THP Tebliğine uygun olarak yapmak durumundadırlar. Ayrıca, şirketler, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmek, finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorundadırlar.

THP Tebliği'nde yer verilen hesaplar Türk Parası (TP) ve Yabancı Para (YP) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. YP olarak belirlenen hesaplar, şirketlerin yabancı para işlemlerine ilişkin tutarların kaydedildiği hesaplar olup, dönem sonlarında bu hesaplardaki bakiyeler Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde değerlemeye tabi tutularak değerlendirme farkları ilgili hesaplara aktarılmaktadır. Diğer taraftan, YP hesaplardan ve işlemlerden sağlanan yabancı para faiz, komisyon ve gelirler, işlem tarihindeki kurdan Türk parasına çevrilir ve ilgili yabancı para kâr/zarar hesaplarına kaydedilir. Bu gelirler, TP üzerinden tahsil edilseler bile ilgili YP kar/zarar hesaplarına kaydedilmektedir.

Banka dışı finansal kurumlar, bir kısım işlemlerine ilişkin muhasebeleştirme işlemlerini Türkiye Muhasebe Standartlarına göre yerine getirmek zorundadır. Menkul kıymetler, türev işlemler, menkul, gayrimenkul ile maddi olmayan varlıklara ilişkin muhasebeleştirme işlemleri, yabancı para cinsinden yapılan işlemler, alınan krediler, kıdem tazminatı, faktoring alacakları, finansal kiralama alacaklarının muhasebeleştirilmesi hususunda Türkiye Muhasebe Standartları'nda yer verilen hususlar dikkate alınır.

Mevzuatla belirlenen standartlar çerçevesinde, finansman, finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin temel faaliyet alanlarına ilişkin olarak gerçekleştirdiği işlemlerin muhasebeleştirilmesine ilişkin farklı uygulamalar örneklerle incelenecektir.

1.8. Finansman Şirketleri Muhasebe Uygulamaları

Finansman şirketleri ana faaliyet konusu olan finansman işlemleri temel olarak bankalarca kullandırımı yapılan ihtiyaç kredisi veya taksitli işletme kredisi uygulamalarına benzemekte olup muhasebe işlemleri Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve THP Tebliği hükümlerine uygun olarak yapılmaktadır. İzleyen bölümlerde finansman şirketlerinin temel faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin uygulamalar verilecektir.

1.8.1. Finansman İşleminin Muhasebeleştirilmesi (Türk Parası-TP)

Örnek 1: Evden eve taşımacılık işi yapan müşteri A, almayı planladığı kamyonetin bir kısmını peşin bir kısmı ise kredi olarak ödemeyi planlamaktadır. Kalan 20.000 TL'yi faiz oranlarının daha cazip ve kredi kullanımının kolaylığı nedeniyle satıcı firmanın aracılığında ZVY Finansman A.Ş.'den kullanmaya karar vermiştir. Kredinin vadesi 18 ay, faiz oranı ise 1,19% olarak belirlenmiştir. Söz konusu işlemlere ilişkin olarak ZVY Finansman AŞ'nin sunmuş olduğu ödeme tablosu ve ilgili muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde oluşturulmaktadır.

Anapara	20.000 ₺
Faiz Oranı	1,19%
Aylık Taksit Tutarı	1266 ₺
Taksit Sayısı	18

No	Anapara Değeri	Taksit Tutarı	Anapara Tutarı	Faiz Tutarı	BSMV	KKDF
1	20.000 ₺	1.266 ₺	980 ₺	238 ₺	12 ₺	36 ₺
2	19.020 ₺	1.266 ₺	994 ₺	226 ₺	11 ₺	34 ₺
3	18.026 ₺	1.266 ₺	1.008 ₺	215 ₺	11 ₺	32 ₺
4	17.018 ₺	1.266 ₺	1.023 ₺	203 ₺	10 ₺	30 ₺
5	15.995 ₺	1.266 ₺	1.037 ₺	190 ₺	10 ₺	29 ₺
6	14.958 ₺	1.266 ₺	1.052 ₺	178 ₺	9 ₺	27 ₺
7	13.906 ₺	1.266 ₺	1.067 ₺	165 ₺	8 ₺	25 ₺
8	12.839 ₺	1.266 ₺	1.082 ₺	153 ₺	8 ₺	23 ₺
9	11.757 ₺	1.266 ₺	1.098 ₺	140 ₺	7 ₺	21 ₺
10	10.659 ₺	1.266 ₺	1.113 ₺	127 ₺	6 ₺	19 ₺
11	9.546 ₺	1.266 ₺	1.129 ₺	114 ₺	6 ₺	17 ₺
12	8.416 ₺	1.266 ₺	1.145 ₺	100 ₺	5 ₺	15 ₺
13	7.271 ₺	1.266 ₺	1.162 ₺	87 ₺	4 ₺	13 ₺
14	6.109 ₺	1.266 ₺	1.178 ₺	73 ₺	4 ₺	11 ₺
15	4.931 ₺	1.266 ₺	1.195 ₺	59 ₺	3 ₺	9 ₺
16	3.736 ₺	1.266 ₺	1.212 ₺	44 ₺	2 ₺	7 ₺
17	2.523 ₺	1.266 ₺	1.230 ₺	30 ₺	2 ₺	5 ₺
18	1.294 ₺	1.266 ₺	1.247 ₺	15 ₺	1 ₺	2 ₺
Toplam		22.781 ₺	19.953 ₺	2.356 ₺	118 ₺	353 ₺

- 1) Kredi tahsis tarihiyle kullandırım tarihi arasında durumuna göre cayılabilir veya cayılamaz kredi taahhüt nazım kayıtları oluşturulabilir. (Finansman şirketleri kredi kullandırım tarihine kadar müşterilerinden kredi sözleşmesi kapsamında belirlenen evrakların ve/veya teminatların temin edilmesi taleplerinde bulunabilmektedirler. Bu süre zarfında müşterilerine kredi ön onayı vermekle birlikte eksiklikler tamamlanana kadar kredi kullandırım garantisi vermemektedirler. Dolayısı ile kredi tahsis tarihi ile kredi kullandırım tarihi arasında finansman şirketleri kendileri açısından cayılabilir bir taahhüt üstlenmektedirler.)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
978	Taahhütlerden Alacaklar	19.000	
98050	Cayılabilir Finansman Kredisi Tahsisi Taahhütleri		19.000

- 2) Kredi kaydı ile satıcı firmaya yapılacak olan ödeme kaydı ve teminat kaydı oluşturulur.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
148201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı Finansman Kredileri	19.000	
390	Muhtelif Borçlar		19.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
924	Alınan Teminatlardan Alacaklar	38.000	
926	Alınan Teminatlardan Borçlar		38.000

- 3) Satıcıya ödemenin yapılması durumunda yapılacak olan muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
390	Muhtelif Borçlar	19.000	
022	Yurtiçi Bankalar		19.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
98050	Cayılabilir Finansman Kredisi Tahsisi Taahhütleri	19.000	
978	Taahhütlerden Alacaklar		19.000

- 4) Her ne kadar reeskont kayıtları günlük yapılabiliyor olsa da genel olarak sektörde yaygın olarak ay sonları itibarıyla reeskont kayıtları oluşturulmakta ve ertesi gün ters kayıtla iptal edilmektedir. Bu kapsamda ödemenin takip eden ayın 20 nci günü olduğu varsayımı altında basit usul ile o aya tekabül eden faiz tutarına ilişkin reeskont kayıtları aşağıdaki şekilde oluşturulmaktadır. $\{(238/30)*10=79\}$, BSMV ve KKDF de aynı şekilde hesaplanmıştır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	79	
27899	Muhtelif Alacaklar	16	
3801	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		4
3806	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF		12
53401	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler		79

- 5) Reeskont kaydı ertesi gün ters kayıtla iptal edilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
53401	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler	79	
3801	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV	4	
3806	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF	12	
27899	Muhtelif Alacaklar		16
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		79

- 6) İlk taksit tutarının tahsil edilmesine ilişkin tahakkuk ve tahsilatına ilişkin kayıtlar aşağıdaki şekilde oluşturulmaktadır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	48	
27899	Muhtelif Alacaklar	238	
3801	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		36
3806	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF		12
53401	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler		238

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	1.266	
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		238
27899	Muhtelif Alacaklar		48
148201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlý Finansman Kredileri		980

Bu şekilde diğer taksitler için aynı şekilde günlük veya aylık olarak reeskont kayıtları oluşturulur ertesi gün ters kayıtlarla iptal edilir, yine tahsilat yapılırken yukarıda verilen örnekte olduğu gibi hesap kayıtları oluşturulur.

- 7) Ödemeler tamamlandığında teminata ilişkin gerekli terkin işlemleri yapılır ve ilk teminat kaydı ters kayıtlarla iptal edilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
926	Alınan Teminatlardan Borçlar	38.000	
924	Alınan Teminatlardan Alacaklar		38.000

1.8.2. Finansman İşleminin Muhasebeleştirilmesi (Yabancı Para-YP)

Örnek 2: Otobüs işletmeciliği işiyle uğraşan firma, ZVY Finansman AŞ aracılığıyla 100.000 USD tutarında bir otobüs almaya karar vermiştir. İşleme ilişkin detaylar aşağıda sunulmuştur.

Anapara	\$100.000
Faiz Oranı	0,51%
	\$
Aylık Taksit Tutarı	2.770
Taksit Sayısı	40

No	Anapara Değeri	Taksit Tutarı	Anapara Tutarı	Faiz Tutarı	BSMV	KKDF
1	\$ 100.000	\$ 2.826	\$ 2.214	\$ 510	\$ 26	\$ 77
2	\$ 97.786	\$ 2.826	\$ 2.228	\$ 499	\$ 25	\$ 75
3	\$ 95.558	\$ 2.826	\$ 2.241	\$ 487	\$ 24	\$ 73
4	\$ 93.317	\$ 2.826	\$ 2.255	\$ 476	\$ 24	\$ 71
...	...	...	...	...	...	..
38	\$ 8.376	\$ 2.826	\$ 2.775	\$ 43	\$ 2	\$ 6
39	\$ 5.601	\$ 2.826	\$ 2.792	\$ 29	\$ 1	\$ 4
40	\$ 2.809	\$ 2.826	\$ 2.809	\$ 14	\$ 1	\$ 2
		\$				
Toplam		113.043	\$ 100.000	\$ 10.869	\$ 543	\$ 1.630

1) Kredi tahsis tarihi ile kullandırım tarihi arasında durumuna göre cayılabilir veya cayılamaz kredi taahhüt nazım kayıtları oluşturulabilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
979	Taahhütlerden Alacaklar	100.000 \$	
98150	Cayılabilir Finansman Kredisi Tahsisi Taahhütleri		100.000 \$

2) Kredi kaydı ile satıcı firmaya yapılacak olan ödeme kaydı ve teminat kaydı oluşturulur.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
149201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlî Finansman Kredileri	100.000 \$	
391	Muhtelif Borçlar		100.000 \$

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
925	Alınan Teminatlardan Alacaklar	200.000 \$	
927	Alınan Teminatlardan Borçlar		200.000 \$

3) Satıcıya ödemenin yapılması durumunda yapılacak olan muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
391	Muhtelif Borçlar	100.000 \$	
023	Yurtiçi Bankalar		100.000 \$

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
98150	Cayılabilir Finansman Kredisi Tahsisi Taahhütleri	100.000 \$	
979	Taahhütlerden Alacaklar		100.000 \$

- 4) Her ne kadar reeskont kayıtları günlük yapılabiliyor olsa da genel olarak sektörde yaygın olarak ay sonları itibarıyla reeskont kayıtları oluşturulmakta ve ertesi gün ters kayıtla iptal edilmektedir. Bu kapsamda ödemenin takip eden ayın 20 nci günü olduğu varsayımı altında basit usul ile o aya tekabül eden faiz tutarına ilişkin reeskont kayıtları aşağıdaki şekilde oluşturulmaktadır. $\{(510/30)*10=170\}$, BSMV ve KKDF de aynı şekilde hesaplanmıştır. (Kur:1\$=3,60₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
22100	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	170 \$	
27999	Muhtelif Alacaklar	35 \$	
295	Döviz Vaziyeti-YP		170 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	617 ₺	
3811	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		9 \$
3816	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF		26 \$
53501	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler		617 ₺

- 5) Reeskont kaydı ertesi gün ters kayıtla iptal edilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
3811	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV	9 \$	
3816	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF	26 \$	
53501	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler	617 ₺	
22100	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		170 \$
27999	Muhtelif Alacaklar		35 \$
295	Döviz Vaziyeti-YP	170 \$	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP		617 ₺

6) İlk taksit tutarının tahsil edilmesine ilişkin tahakkuk ve tahsilatına ilişkin kayıtlar şekilde oluşturulmaktadır. (Kur:1\$=3,65₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
22100	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	510 \$	
27999	Muhtelif Alacaklar	103 \$	
295	Döviz Vaziyeti-YP		510 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	1.862 ₺	
3811	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		26 \$
3816	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF		77 \$
53501	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler		1.862 ₺

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar	2.8277 \$	
22100	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		510 \$
27999	Muhtelif Alacaklar		103 \$
149201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı Finansman Kredileri		2.214 \$

Bu şekilde diğer taksitler için aynı şekilde günlük veya aylık olarak reeskont kayıtları oluşturulur ertesi gün ters kayıtlarla iptal edilir, yine tahsilat yapılırken yukarıda verilen örnekte olduğu gibi hesap kayıtları oluşturulur.

7) Ödemeler tamamlandığında teminata ilişkin gerekli terkin işlemleri yapılır ve ilk teminat kaydı ters kayıtlarla iptal edilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
927	Alınan Teminatlardan Borçlar	200.000 \$	
925	Alınan Teminatlardan Alacaklar		200.000 \$

1.8.3. Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi (TP-YP)

Örnek 3: Müşteri'ye 15.03.2016 tarihinde 50.000 TL tutarında 12 taksitli kredi kullandırımı yapılmıştır. Müşteri ilk iki taksit ödemesini yapmış fakat üçüncü

taksitten itibaren ödemelerini yerine getirmemiştir. Bu kapsamda donuk hale gelen kredi alacağına ilişkin yapılacak olan muhasebe kayıtları aşağıda verilmiştir.

Anapara	50.000,00 ₺
Faiz Oranı	1,20%
Aylık Taksit Tutarı	4.499 ₺
Taksit Sayısı	12

No	Anapara Değeri	Taksit Tutarı	Anapara Tutarı	Faiz Tutarı	BSMV	KKDF
1	50.000 ₺	4.567 ₺	3.847 ₺	600 ₺	30 ₺	90 ₺
2	46.153 ₺	4.567 ₺	3.902 ₺	554 ₺	28 ₺	83 ₺
3	42.251 ₺	4.567 ₺	3.958 ₺	507 ₺	25 ₺	76 ₺
4	38.292 ₺	4.567 ₺	4.015 ₺	460 ₺	23 ₺	69 ₺
5	34.277 ₺	4.567 ₺	4.073 ₺	411 ₺	21 ₺	62 ₺
6	30.204 ₺	4.567 ₺	4.132 ₺	362 ₺	18 ₺	54 ₺
7	26.072 ₺	4.567 ₺	4.191 ₺	313 ₺	16 ₺	47 ₺
8	21.880 ₺	4.567 ₺	4.252 ₺	263 ₺	13 ₺	39 ₺
9	17.628 ₺	4.567 ₺	4.313 ₺	212 ₺	11 ₺	32 ₺
10	13.315 ₺	4.567 ₺	4.375 ₺	160 ₺	8 ₺	24 ₺
11	8.940 ₺	4.567 ₺	4.438 ₺	107 ₺	5 ₺	16 ₺
12	4.502 ₺	4.567 ₺	4.502 ₺	54 ₺	3 ₺	8 ₺
Toplam		54.802 ₺	50.000 ₺	4.002 ₺	200 ₺	600 ₺

1) 15.06.2016 tarihinde ödemesi yapılmayan 3 üncü taksite ilişkin yapılan tahakkuk kaydı aşağıda verilmiştir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	507	
27899	Muhtelif Alacaklar	101	
3801	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		25
3806	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF		76
53401	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler		507

2) Dördüncü ve beşinci taksit ödemelerinin de yapılmadığı varsayımı altında yukarıdaki tahakkuk kaydının toplulaştırılmış görünümü aşağıdaki şekilde olacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	1.378	
27899	Muhtelif Alacaklar	276	
3801	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		69
3806	Öde. Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-KKDF		207
53401	Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kredilerinden Alınan Faizler		1.378

Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği'ne göre finansman şirketleri,

- Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yük seksen günü geçmeyen alacakların en az yüzde yirmisi (% 20) oranında,
- Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi yük seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az yüzde ellisi (% 50) oranında,
- Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların yüzde yüzü (% 100) oranında

özel karşılık tutarını yukarıda belirtilen gecikmelerin gerçekleştiği ay sonuna kadar ayırmak zorundadırlar.

3) Diğer taraftan Muhasebe Uygulama Yönetmeliğinin 6/8 maddesi kapsamında, "Tasfiye Olunacak Alacaklar" ve "Zarar Niteliğindeki Alacaklar" hesaplarında izlenen alacaklar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz ve gelir tahakkuk ve reeskont tutarları için ilgili alacağın anapara tutarına uygulanan oran üzerinden özel karşılık ayrılır. Bu kapsamda, donuk alacak haline gelen alacaklar için Eylül 2016 sonu itibarıyla yapılması gereken aktarım kayıtları aşağıda verilmiş

olup, teminatın dikkate alınmadığı varsayılmış ve %20 oranında özel karşılık ayrılmıştır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
17000	Tasfiye Olunacak Alacaklar	43.905	
148201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı Finansman Kredileri		42.251
22000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		1.378
27899	Muhtelif Alacaklar		276

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
82000	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri/Özel Karşılık Giderleri	8.781	
18000	Özel Karşılıklar		8.781

- 4) Aralık 2016 yılsonu itibarıyla tahsil edilemeyen kredi alacağı dördüncü grup donuk alacaklar içerisine aktarılır ve bu kez %50 oranında karşılık ayrılır ve %50 oranında özel karşılık ayrılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
17001	Tasfiye Olunacak Alacaklar	43.905	
17000	Tasfiye Olunacak Alacaklar		43.905

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
82000	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri/Özel Karşılık Giderleri	13.172	
18000	Özel Karşılıklar		13.172

- 5) Ocak ayı ortasında icradan alınan teminat satılmış ve 55.000 TL tahsil edilmiştir. Bu durumda donuk alacak tahsilat edilirken, özel karşılık kayıtları da iptal edilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	55.000	
17001	Tasfiye Olunacak Alacaklar		43.905
548	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler		11.095

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
18000	Özel Karşılıklar	21.953	
79003	Diğer Faiz Dışı Gelirler/ Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı		21.953

1.9. Finansal Kiralama Şirketleri Muhasebe Uygulamaları

Finansal kiralama şirketlerinin gerçekleştirdiği ana faaliyet konusu varlıkların kiralınmasına aracılık etmek olup, bu kapsamda gerçekleştirecekleri işlemlerin muhasebeleştirme işlemlerini Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve THP Tebliği hükümlerine uygun olarak gerçekleştirmektedir.

THP Tebliği'nde 150- Finansal Kiralama Alacakları hesabına ilişkin yer verilen açıklamada, varlıkların finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiraya konu edilmesi durumunda, finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı ile faaliyet kiralamasının döneme isabet eden kısmı bu hesapta izleneceği ifade edilmektedir.

Finansal kiralamanın dışında faaliyet kiralaması ile diğer kiralama türlerinin döneme isabet eden kısmı bu hesabın borcuna, 704 Faaliyet Kiralaması Gelirleri – T.P. hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

Finansal kiralama yönteminde, kiralamaya konu varlığın maliyeti ile sözleşmeye göre taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı arasındaki fark alacak karakterli 15001 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-) hesabının alacağında izlenir. Dönemsellik ilkesi gereği finansal kiralama kira gelirleri bu hesabın borcuna, 582 Finansal Kiralama Gelirleri - T.P. hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

Finansal kiralama işlemlerine ilişkin muhasebe uygulama örnekleri incelenecektir.

3.2.1. Finansal Kiralama İşlemi Muhasebeleştirilmesi (Türk Parası-TP)

Örnek 1: ZVY Makine Ltd. Şti, faaliyetlerini geliştirmek için almayı planladığı iki adet iş makinesinin toplam bedeli 500.000 TL (150.000 TL+350.000 TL) olup AKY Finansal Kiralama Şirketi AŞ'ye proforma fatura bilgilerini sunmuştur.

Toplam Mal Bedeli (%8 KDV Dâhil)	500.000 TL
Peşinat Tutarı	85.000 TL
Net Fonlama Tutarı (Kredi Tutarı)	415.000 TL
İpotek Masrafı (%8 KDV Dâhil)	500 TL
Yönetim Masraf Bedeli (%8 KDV Dâhil)	9.500 TL

Bunun üzerinde finansal kiralama şirketi oluşturduğu teklifi müşterisine iletir, müşterisinin kabul etmesi sonrası kredilendirme süreci sonrası yapılacak kayıtlar aşağıda verilmiştir.

1) Kira sözleşmesinin kiracı tarafından imzalanması sonrası tescil işlemi gerçekleştirilir. Bu tarihten sonra öncelikli olarak taahhüt kayıtları yapılmaktadır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
978	Taahhütlerden Alacaklar	462.963	
98058	Cayılabilir Taahhütler/Finansal Kiralama Taahhütleri		462.963

2) 30.04.2017 tarihinde tahsil edilen peşinat tutarı ile ipotek ve yönetim masrafları için yapılan muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	85.000	
39299	Diğer Alacaklı Geçici Hesaplar		85.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
39299	Diğer Alacaklı Geçici Hesaplar	9.500	
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		703,7
790	Diğer Faiz Dışı Gelirler		8.796,30

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
39299	Diğer Alacaklı Geçici Hesaplar	500	
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		37,04
790	Diğer Faiz Dışı Gelirler		462,96

3) 30.04.2017 tarihinde tahsil kredi tahsis kararında öngörülen ipotek kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
924	Alınan Teminatlardan Alacaklar	850.000	
926	Alınan Teminatlardan Borçlar		850.000

THP Tebliğinin “228 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar – Türk Parası” başlıklı hesaba ilişkin olarak aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir.

Kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemleri için satıcı firmalara ödenen tutarlar bu hesapta izlenir. Kiralama süresinin başlangıcıyla birlikte ilgili tutarlar bu hesaptan 150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - T.P. hesabına aktarılır.

Bu kapsamda finansal kiralama şirketlerince kiralama konusu varlığı satan/üreten kişiye yapılacak olan avans ödemesinin para cinsine göre 228 veya 229 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar hesabına kaydedilmesi ve kiralama süresinin başlaması ile birlikte ilgisine göre 150/151 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar hesabına aktarılması gerekmektedir.

- 4) Finansal kiralama şirketinin ekipmanları alacağı üretici firmaya yapacağı 50.000 TL avans ödemesinin muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
228	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar	46.296	
26003	İndirilecek KDV (%8)	3.704	
390	Muhtelif Borçlar		50.000

- 5) Avans ödemesinin yapılması durumunda:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
390	Muhtelif Borçlar	50.000	
022	Yurtiçi Bankalar		50.000

THP Tebliği'nde "226 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar" hesabına ilişkin olarak, "İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde, kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemi için üstlenilen maliyetler bu hesapta izlenir. Kiralama süresinin başlangıcıyla birlikte ilgili tutarlar bu hesaptan 150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - T.P. hesabına aktarılır." ifadelerine yer verilmiş olup, kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede satıcıya yapılan avans ödemeleri 228/229 nolu hesaplara kaydedilirken diğer tüm ödemeler bu hesaba kaydedilmektedir.

- 6) Finansal kiralama şirketinin ilgili birimleri tarafından (genellikle operasyon birimleri) satıcıya finansal kiralama konusu ekipmanlara ilişkin siparişler verilir ve ekipmanlara ilişkin faturalar temin edilir. Bu faturalar şirketin ilgili birimlerine (finansman-muhasebe birimleri) tevdi edilerek gerekli ödemenin yapılması sağlanır. Finansal kirama işlemi tamamlanana kadar bu süreçte ekipmanlara (KDV dahil toplam 150.000 TL (50.000 avans ödemesi) + 350.000) ve bu ekipmanların tescil ve benzeri masraflara ilişkin olarak yapılan harcamalara ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki şekilde yapılırken öncesinde yapılan avans ödemesi düşülür. Diğer taraftan, kiracı tescil ve benzeri giderleri peşin olarak da ödeyebilir, örneğimizde kiralama tutarına dahil edildiği varsayılmıştır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	92.593	
26003	İndirilecek KDV (%8)	7.407	
390	Muhtelif Borçlar		100.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	926	
26003	İndirilecek KDV (%8)	74	
390	Muhtelif Borçlar		1.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	324.074	
26003	İndirilecek KDV (%8)	25.926	
390	Muhtelif Borçlar		350.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	1.389	
26003	İndirilecek KDV (%8)	111	
390	Muhtelif Borçlar		1.500

7) Yukarıdaki kayıtlarda verilen ödemeler yapıldığında ise aşağıdaki kayıtlar yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
390	Muhtelif Borçlar	100.000	
022	Yurtiçi Bankalar		100.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
390	Muhtelif Borçlar	1.000	
022	Yurtiçi Bankalar		1.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
390	Muhtelif Borçlar	350.000	
022	Yurtiçi Bankalar		350.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
390	Muhtelif Borçlar	1.500	
022	Yurtiçi Bankalar		1.500

228- Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar

Borç	Alacak
46.296	
46.296	

226- Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar

Borç	Alacak
92.593	
926	
324.074	
1.389	
418.982	

392-Diğer Alacaklı Geçici Hesaplar

Borç	Alacak
9.500	85.000
500	
	75.000

Finansal kiralama işlemine ilişkin tüm ödemeler yapıldıktan sonra yapılan tüm harcamalar toplanarak nihai kira ödeme planı oluşturulmakta, bu kapsamda 226- Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar ve 228- Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar hesabının bakiyeleri toplamı (465.278 TL) anapara alacağını oluştururken aylık %1,6 üzerinden hesaplanan 83.972 TL olan faiz tutarı toplamı (549.250 TL), 150- Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar hesabında aktarılır. Bu tutara %8 KDV'nin dahil edilmesi ile (593.190 TL) toplam finansal kiralama alacağı oluşmaktadır. Ayrıca, finansal kiralama konusu ekipmanlar bir iz bedeli ile nazım hesaplarda izlenir. Söz konusu işlemlere ilişkin izleyen muhasebe kayıtları yapılır.

Anapara	:	465.278 ₺
Faiz Oranı	:	1,6000%
Aylık Taksit Tutarı	:	19.992 ₺
Taksit Sayısı	:	24
Peşinat (KDV Dâhil)	:	75.000 ₺

Taksit No	Anapara Değeri	Taksit Tutarı	KDV Dâhil Taksit	Anapara Tutarı	Faiz Tutarı
Peşin Ödeme	465.278 ₺	69.444 ₺	75.000 ₺	69.444 ₺	- ₺
1	395.834 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	13.659 ₺	6.333 ₺
2	382.175 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	13.877 ₺	6.115 ₺
3	368.298 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	14.099 ₺	5.893 ₺
4	354.199 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	14.325 ₺	5.667 ₺
5	339.874 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	14.554 ₺	5.438 ₺
6	325.320 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	14.787 ₺	5.205 ₺
7	310.533 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	15.023 ₺	4.969 ₺
8	295.510 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	15.264 ₺	4.728 ₺
9	280.246 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	15.508 ₺	4.484 ₺
10	264.738 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	15.756 ₺	4.236 ₺
11	248.982 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	16.008 ₺	3.984 ₺
12	232.974 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	16.264 ₺	3.728 ₺
13	216.710 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	16.525 ₺	3.467 ₺
14	200.185 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	16.789 ₺	3.203 ₺
15	183.396 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	17.058 ₺	2.934 ₺
16	166.339 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	17.330 ₺	2.661 ₺
17	149.008 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	17.608 ₺	2.384 ₺
18	131.400 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	17.890 ₺	2.102 ₺
19	113.511 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	18.176 ₺	1.816 ₺
20	95.335 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	18.467 ₺	1.525 ₺
21	76.868 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	18.762 ₺	1.230 ₺
22	58.106 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	19.062 ₺	930 ₺
23	39.044 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	19.367 ₺	625 ₺
24	19.677 ₺	19.992 ₺	21.591 ₺	19.677 ₺	315 ₺
Toplam		549.250 ₺	593.190 ₺	465.278 ₺	83.972 ₺

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	549.250	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)		83.972
228	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar		46.296
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar		418.982

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
996	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Alacaklar	0.02	
998	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Borçlar		0.02

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
98058	Cayılabilir Taahhütler/Finansal Kiralama Taahhütleri	462.963	
978	Taahhütlerden Alacaklar		462.963

8) Peşinat tutarının tahsiline ilişkin muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
39299	Diğer Alacaklı Geçici Hesaplar	75.000	
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- Ödenecek KDV (%8)		5.556
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		69.444

9) Birinci taksit ödemesinin takip eden ayın 20 nci gününde olduğu varsayımı altında ay sonunda yapılacak olan reeskont kaydı sonraki ilk iş gününde ters kayıtla kapatılır. 10 gün için hesaplanan reeskont tutarının basit usul ile $(6.333/30)*10=2.111$ TL olduğu varsayımı altında kayıtlar şu şekilde oluşturulur.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	2.111	
582	Finansal Kiralama Gelirleri		2.111

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
582	Finansal Kiralama Gelirleri	2.111	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)		2.111

10) Birinci taksit tutarın tahsiline ilişkin muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	21.591	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	6.333	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		19.992
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- Ödenecek KDV (%8)		1.599
582	Finansal Kiralama Gelirleri		6.333

Fatura düzenleme tarihi ile ödemenin alındığı tarih arasında fasıla olması halinde taksit tutarı öncelikle 27899 Diğer Muhtelif Alacaklar hesabına aktarılır ve sonrasında 022 Yurtiçi Bankalar hesabı ile karşılıklı olarak çalıştırılabilir.

- 11) Taksit tutarlarının tamamlanması sonrası kiralama konusu mal kiracıya devredilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
998	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Borçlar	0.02	
996	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Alacaklar		0.02

3.2.2. Finansal Kiralama İşlemin Muhasebeleştirilmesi (Yabancı Para-YP)

Örnek 2: Firma 01.01.2015 tarihinde toplam 20 milyon TL öz sermaye ile faaliyetlerine başlamıştır. Müşterisi Z İş Yapar AŞ'nin talebi doğrultusunda yurtdışından satış maliyeti 50.000€ olan bir makinenin finansal kiralama yoluyla satın alınması ve kiralanmasında ilişkin işlemlerin muhasebe kayıtları aşağıda ve izleyen sayfalarda verilmiştir.

Başkaca herhangi bir işlem olmadığı varsayımında şirketin başlangıç bilançosu:

Aktif		Pasif	
022-Yurtiçi Bankalar	20.000.000 ₺	410- Ödenmiş Sermaye	20.000.000 ₺

- 1) Şirket öncelikle ithalat maliyetini karşılayabilmek için 02.02.2015 tarihinde Türk Lirası ile Avro satın alır. (Kur: 1€=3,80₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar-YP	35.000 €	
295	Döviz Vaziyeti-YP		35.000 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	133.000 ₺	
022	Yurtiçi Bankalar-TP		133.000 ₺

2) Öncelikle kredilendirmeye ilişkin taahhüt kayıtları oluşturulur.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
979	Taahhütlerden Alacaklar	46.296 €	
98158	Cayılabılır Taahhütler/Finansal Kiralama Taahhütleri		46.296 €

3) 10.02.2015 tarihinde firma 57.300 TL peşinat tutarı olarak kiralama şirketinin hesabına yatırdığında aynı anda şirket tarafından Avro satın alınmıştır. (Kur: 1€=3,82₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar -TP	57.300 ₺	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP		57.300 ₺
295	Döviz Vaziyeti-YP	15.000 €	
393	Alacaklı Geçici Hesaplar -YP		15.000 €

4) 15.02.2015 tarihinde 20.000 € avans ödemesi gerçekleştirilmiştir. (Kur: 1€=3,84₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
229	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar-YP	18.400 €	
26003	İndirilecek KDV (%8)	6.144 ₺	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP		6.144 ₺
295	Döviz Vaziyeti-YP	1.600 €	
391	Muhtelif Borçlar		20.000 €

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
391	Muhtelif Borçlar	20.000 €	
023	Yurtiçi Bankalar -YP		20.000 €

5) 20.02.2015 tarihinde ithal makineye ilişkin faturalama işlemi tamamlanmış kalan bakiye ödemesi yapılmıştır. (Kur: 1€=3,85₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
227	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar- YP	27.600 €	
26003	İndirilecek KDV (%8)	9.240 ₺	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP		9.240 ₺
295	Döviz Vaziyeti-YP	2.400 €	
391	Alacaklı Geçici Hesaplar -YP		30.000 €

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
391	Alacaklı Geçici Hesaplar -YP	30.000 €	
023	Yurtiçi Bankalar-YP		30.000 €

- 6) Gümrük müşavir komisyonu, nakliye bedeli olarak %8 KDV dahil toplam 1.500 TL ödeme yapılmıştır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	1.389 ₺	
26003	İndirilecek KDV (%8)	111 ₺	
022	Yurtiçi Bankalar-TP		1.500 ₺

- 7) Damga pulu ödemesi 20 €, nakliye sigortası 3.000 € ödemesi işletmenin TP hesabından yapılmıştır. (Kur:1€=3,90₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
227	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar- YP	3.020 €	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	11.778 ₺	
295	Döviz Vaziyeti-YP		3.020 €
022	Yurtiçi Bankalar		11.778 ₺

226- Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar

Borç	Alacak
1.389 ₺	
1.389 ₺	

227- Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar

Borç	Alacak
27.600 €	
3.020 €	
30.620 €	

229- Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar

Borç	Alacak
18.400 €	
18.400 €	

393-Diğer Alacaklı Geçici Hesaplar

Borç	Alacak
	15.000 €
	15.000 €

Anapara	:	€	49.376
Faiz Oranı	:		0,6500%
Aylık Taksit Tutarı	:	€	1.602
Taksit Sayısı	:		24
Peşinat (KDV Dahil)	:	€	15.000

Taksit No	Anapara Değeri	Taksit Tutarı	KDV Taksit	Anapara Tutarı	Faiz Tutarı
Peşin Ödeme	€ 49.376	€ 13.889	€ 15.000	€ 13.889	€ -
1	€ 35.487	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.371	€ 231
2	€ 34.116	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.380	€ 222
3	€ 32.736	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.389	€ 213
4	€ 31.347	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.398	€ 204
5	€ 29.949	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.407	€ 195
6	€ 28.542	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.416	€ 186
7	€ 27.126	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.425	€ 176
8	€ 25.700	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.435	€ 167
9	€ 24.266	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.444	€ 158
10	€ 22.822	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.453	€ 148
11	€ 21.368	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.463	€ 139
12	€ 19.905	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.472	€ 129
13	€ 18.433	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.482	€ 120
14	€ 16.951	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.492	€ 110
15	€ 15.460	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.501	€ 100
16	€ 13.958	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.511	€ 91
17	€ 12.447	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.521	€ 81
18	€ 10.926	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.531	€ 71
19	€ 9.396	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.541	€ 61
20	€ 7.855	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.551	€ 51
21	€ 6.304	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.561	€ 41
22	€ 4.743	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.571	€ 31
23	€ 3.173	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.581	€ 21
24	€ 1.591	€ 1.602	€ 1.730	€ 1.591	€ 10
Toplam		€ 52.331	€ 56.518	€ 49.376	€ 2.955

- 8) 25.02.2015 tarihinde operasyonun tamamlanması sonrası kiralama işlemine ilişkin kayıtların kesinleşmesi ve işlemin aktifleştirilmesi: (Kur:1€=3,90₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
151	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar-YP	52.331 €	
15101	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)		2.955 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	1.389 ₺	
295	Döviz Vaziyeti-YP		356 €
227	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar- YP		30.620 €
229	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar		18.400 €
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar- TP		1.389 ₺

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
997	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Alacaklar	0.01	
999	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Borçlar		0.01

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
98158	Cayılabılır Taahhütler/Finansal Kiralama Taahhütleri	46.296 €	
979	Taahhütlerden Alacaklar		46.296 €

- 9) 25.02.2015 tarihinde peşin ödeme tutarının muhasebeleştirilmesi: (Kur:1€=3,90₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
393	Alacaklı Geçici Hesaplar -YP	15.000 €	
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- Ödenecek KDV (%8)		4.333 ₺
151	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar-YP		13.889 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	4.333 ₺	
295	Döviz Vaziyeti-YP		1.111 €

- 10) Şubat ayı sonunda birinci taksit ödemesinin takip eden ayın 25 inci gününde tahsil edileceği varsayımı altında üç gün için yapılan reeskont kaydının muhasebeleştirilmesi: $(231/30)*3=57$ € - Kur:1€=3,75₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
151	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	23 €	
295	Döviz Vaziyeti-YP		23 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	86 ₺	
583	Finansal Kiralama Gelirleri-YP		86 ₺

11) Ertesi gün reeskont kayıtları ters kayıtlarla kapatılmaktadır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
583	Finansal Kiralama Gelirleri-YP	86 ₺	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP		86 ₺
295	Döviz Vaziyeti-YP	23 €	
151	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)		23 €

12) 25.03.2015 tarihinde birinci taksit ödemesinin kayıtlara alınması:
(Kur: 1€=3,80₺)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar	1.730 €	
15101	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	231 €	
151	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		1.602 €
295	Döviz Vaziyeti-YP		231 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı-TP	878 ₺	
381104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- Ödenecek KDV (%8)		128 €
583	Finansal Kiralama Gelirleri-YP		878 ₺

Diğer reeskont ve taksit ödeme kayıtları yukarıda verildiği şekilde yapılmaktadır.

3.2.3. Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi (TP-YP)

Örnek 3: AKY Finansal Kiralama A.Ş., müşterisinin kredi talebini 10.12.2015 tarihinde onaylamıştır. Ekipman satın alma ve operasyon süreçleri 05.01.2016 tarihinde

tamamlanarak işlem ile ilgili nihai ödeme planı oluşmuş ve kiralama işlemi aktifleştirilmiştir.

Anapara	:	130.000 ₺
Faiz Oranı	:	1,6000%
Aylık Taksit Tutarı	:	5.630 ₺
Taksit Sayısı	:	24
Peşinat (KDV Dahil)	:	20.000 ₺

Taksit No	Anapara Değeri	Taksit Tutarı	KDV Dahil Taksit	Anapara Tutarı	Faiz Tutarı
Peşin Ödeme	130.000 ₺	18.519 ₺	20.000 ₺	18.519 ₺	- ₺
1	111.481 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	3.847 ₺	1.784 ₺
2	107.635 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	3.908 ₺	1.722 ₺
3	103.726 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	3.971 ₺	1.660 ₺
4	99.756 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.034 ₺	1.596 ₺
5	95.721 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.099 ₺	1.532 ₺
6	91.622 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.165 ₺	1.466 ₺
7	87.458 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.231 ₺	1.399 ₺
8	83.227 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.299 ₺	1.332 ₺
9	78.928 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.368 ₺	1.263 ₺
10	74.560 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.438 ₺	1.193 ₺
11	70.123 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.509 ₺	1.122 ₺
12	65.614 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.581 ₺	1.050 ₺
13	61.034 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.654 ₺	977 ₺
14	56.380 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.728 ₺	902 ₺
15	51.651 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.804 ₺	826 ₺
16	46.847 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.881 ₺	750 ₺
17	41.966 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	4.959 ₺	671 ₺
18	37.007 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.038 ₺	592 ₺
19	31.969 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.119 ₺	512 ₺
20	26.850 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.201 ₺	430 ₺
21	21.649 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.284 ₺	346 ₺
22	16.365 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.369 ₺	262 ₺
23	10.996 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.455 ₺	176 ₺
24	5.542 ₺	5.630 ₺	6.081 ₺	5.542 ₺	89 ₺
Toplam		153.650 ₺	165.942 ₺	130.000 ₺	23.650 ₺

1) 05.01.2016 tarihinde yapılan muhasebe kayıtları:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	153.650	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)		23.650
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar		130.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
996	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Alacaklar	0.01	
998	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Borçlar		0.01

2) 05.01.2016 tarihinde peşin ödemeye ilişkin muhasebe kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
392	Yurtiçi Bankalar	20.000	
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- Ödenecek KDV (%8)		1.481
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		18.519

3) Şubat ve Mart aylarında yapılan birinci ve ikinci taksit ödemelerine ilişkin muhasebe kayıtları:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.722	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.722

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.660	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.660

4) Nisan ayının beşinci günü yapılması gereken üçüncü taksit ödemesi ve takip eden dört, beş, altı, yedi ve sekizinci taksit ödemeleri yapılmadığından ve ödenmeyen ilk taksit gecikme süresi 150 günü doldurduğundan Eylül ayı sonunda takip hesaplarına aktarılır. Bu tarihe kadar tahakkuk kayıtları aşağıdaki şekilde yapılmaktadır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
278	Muhtelif Alacaklar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.596	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.596

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
278	Muhtelif Alacaklar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.532	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.532

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
278	Muhtelif Alacaklar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.466	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.466

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
278	Muhtelif Alacaklar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.399	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.399

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
278	Muhtelif Alacaklar	6.081	
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	1.332	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		5.630
380104	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-Ödenecek KDV (%8)		450
582	Finansal Kiralama Gelirleri		1.332

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları ile Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik’de (Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği) hüküm altına alındığı üzere, finansal kiralama şirketleri,

- Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren yüz elli günden fazla geciken ancak iki yüz kırk günü geçmeyen alacakların en az yüzde yirmisi (% 20) oranında,
- Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi iki yüz kırk günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az yüzde ellisi (% 50) oranında,
- Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların yüzde yüzü (% 100) oranında

özel karşılık tutarını yukarıda belirtilen gecikmelerin gerçekleştiği ay sonuna kadar ayırmak zorundadırlar.

Diğer taraftan 6361 sayılı Kanun kiracının belirlenen süreler içinde borcunu ödememesinden dolayı kiralayan tarafından kiracıya noter aracılığıyla gönderilen fesih ihtarnamesi göndereceği düzenlenmiştir.

- 5) Kiracının ödemeleri 150 günden fazla gecikmeye düştüğü için Eylül ayı sonunda kiracıdan kaynaklanan alacaklar takip hesaplarına aktarılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
170	Tasfiye Olunacak Alacaklar	109.332	
150	Finansal Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		90.087
278	Muhtelif Alacaklar		30.405
15001	Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-)	11.160	

Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği'nin 6/8 inci maddesinde ifade edildiği üzere "Tasfiye Olunacak Alacaklar" ve "Zarar Niteliğindeki Alacaklar" hesaplarında izlenen alacaklar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz ve gelir tahakkuk ve reeskont tutarları için ilgili alacağın anapara tutarına uygulanan oran üzerinden özel karşılık ayrılır.

- 6) Gecikme süresi 150-240 gün arasında olduğu için %20 oranında özel karşılık ayrılabilen olup, daha fazla özel karşılık ayırmak finansal kiralama şirketinin ihtiyarındadır. Hakeza, şirket finansal kiralama alacağı karşılığında almış olduğu teminatı ki bu kiralama konusu mal veya ilave teminat olarak başkaca bir varlık olabilir, dikkate almayabilir. Teminatın ikinci grup teminatlar arasında olduğu ve tutarının 100.000 TL olduğu varsayımı altında, 100.000 TL tutarındaki teminatın %75'i (75.000 TL) dikkate alınır ve bu tutar risk bakiyesinden indirilir ve kalan tutarın %20 oranında karşılık ayrılır. (109.332-75.000=34.332 TL, 34.332 TL*%20=6.866 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
82000	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri/Özel Karşılık Giderleri	6.866	
18000	Özel Karşılıklar/Tasfiye Olunacak Alacaklar		6.866

- 7) Şirketin gerekli ihbarı yaptığı, sürenin dolduğu ve feshin gerçekleşmesi nedeniyle finansal kiralama konusu malın finansal kiralama şirketince zilyetliğin geri alındığı varsayımı altında yapılacak muhasebe kayıtları:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
999	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Borçlar	0,01	
997	Diğer Bilanço Dışı Hesaplardan Alacaklar		0,01

- 8) Kiralama konusu varlığın üçüncü şahsa 125.000 TL tutarla satılması sonrası yapılacak kayıtlar:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	125.000	
170	Tasfiye Olunacak Alacaklar		109.332
548	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler		15.668

- 9) Daha önce ayrılan özel karşılık tutarı iptal edilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180	Özel Karşılıklar/Tasfiye Olunacak Alacaklar	6.866	
820	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri/Özel Karşılık Giderleri		6.866

Eğer önceki yıllarda özel karşılık gideri hesaplanan bir varlığın satılması söz konusu ise özel karşılık tutarının iptali halinde 820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri/Özel Karşılık Giderleri yerine 79003 Diğer Faiz Dışı Gelirler/ Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabının kullanılması gerekir.

1.10. Faktoring Şirketleri Muhasebe Uygulamaları

THP Tebliği, faktoring işlemlerini temel olarak iki kısma ayırmıştır. Bunlardan birinci kısmı iskontolu faktoring işlemleri oluştururken ikinci kısmı ise diğer faktoring işlemleri olarak adlandırılan mali sektörden faktoring alacakları ile genel olarak iskontolu olmayan diğer faktoring alacakları oluşturmaktadır.

Faktoring alacaklarının işleme ilgili veya ek teminatı olabileceği gibi teminatsız faktoring işlemleri de yapılabilmektedir. Yine faktoring işlemleri rücu edilebilir (kabili rücu) ve rücu edilmez (gayri kabili rücu) faktoring alacakları olmak üzere ikiye ayrılabilir. Rücu edilebilir faktoring alacaklarında faktoring şirketi alacağını borçludan tahsil edemez ise müşterisine yani alacağını temlik aldığı alacaklıya başvurabilirken gayri kabili rücu faktoring işlemlerinde faktoring şirketi bu durumda müşterisinden tahsilat yapamamaktadır. Çünkü bu tür işlemlerde faktoring şirketi müşterisine garanti hizmeti de vermektedir.

Faktoring işlemleri menşesine göre yurtiçi ve yurtdışı faktoring işlemleri olmak üzere ikiye ayrılabilir. Bu durum, ihracat ve ithalat faktoringini ihtiva etmektedir.

Tüm bu ayrımlar dikkate alınarak bilanço içi ve bilanço dışı kayıtlarının eksiksiz yapılması önem arz etmektedir.

THP Tebliği'nde iskontolu faktoring alacaklarının 100, 101 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., Y.P. ile 102, 103 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., Y.P. hesaplarında izleneceği ifade edilirken hesabın bakiyesi iskonto edilen Türk parası ve yabancı para faktoring alacaklarından henüz vadesi gelmemiş ve tahsil edilmemiş olanların tutarını göstereceği belirtilmiştir. Diğer taraftan, 100, 101 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., Y.P. ve 102, 103 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., Y.P. hesaplarında izlenen tutarlar ile müşteriye yapılan ödeme arasındaki fark 104, 105 İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler – T.P.,Y.P. hesaplarının alacağında izlenir. Dönem sonlarında dönemi ilgilendiren gelirler 104, 105 İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler – T.P.,Y.P. hesaplarının borcuna ilgili faiz geliri hesabının alacağına kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

İskontolu faktoring alacakları dışında kalan diğer faktoring alacakları ilgili hesaplarda izlenmektedir.

Faktoring işlemlerinin bilanço içi veya bilanço dışı hesaplarda izlenmesi ve bilanço dışı hesaplarda izlenen faktoring işlemlerinin hangi aşamada bilanço içi hesaplarda izleneceği hususlarında, ilgili Türkiye Muhasebe Standartlarında belirtilen tahakkuk esası ile muhasebeleştirme ve bilanço dışı bırakmaya ilişkin esaslar dikkate alınır.

Faktoring işlemlerinin bilanço içinde kayıtlarının yapılmasında temel olarak iskotolu olup olmadığına bakılmaktadır. Faktoring alacaklarına ilişkin skontolardan da görüleceği üzere, işlem türleri bu ana ayırım altında sıralanmaktadır. Bu çerçevede temel faktoring işlemlerine ilişkin uygulamalı örnekler verilmiştir.

1.10.1. İskontolu Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Örnek 1: A Faktoring A.Ş. ile X İnşaat Ltd. Şti. adlı müşterisi arasında 01.01.2016 tarihinde 200.000 TL'lik bir iskontolu faktoring işlemi yapılmıştır. Söz konusu işlem için müşteri tarafından Şirket'e fatura tutarı kadar 15.03.2016 vadeli bir adet çek verilmiştir. Şirket tarafından müşteriye ödeme yapılmadan önce yapılan hesaplama tablosu ile işleme ilişkin muhasebe kayıtları aşağıda verilmiştir.

Açıklama	Tutar (TL)	
Temlik Alınan Tutar	200.000	
Faiz (%25)	$200.000 * 0,25 * 75 / 360$	(10.417)
Komisyon (%0,5)	$200.000 * 0,005$	(1.000)
Diğer Masraflar		(50)
BSMV (%5)		(573)
Kesintiler Toplamı		(12.040)
Müşteriye Ödenecek Tutar		187.960

1) 01.01.2016 tarihinde faktoring işlemi için temlik alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	200.000	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		200.000

2) 01.01.2016 tarihinde faktoring işlemi nedeniyle teminat olarak alınan kıymetli evrakın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler	200.000	
984.000	Emanet Birakanlar		200.000

3) 01.01.2016 tarihinde yapılan kesintilerin kaydı yapılırken vergi alacağı ana alacak kalemine dahil edilmemektedir:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	11.467	
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.		10.417
278	Muhtelif Alacaklar	573	
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		573
392020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar		1.000
392029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer		50

4) 01.01.2016 tarihinde müşteriye ödeme yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	187.960	
022	Yurtiçi Bankalar		187.960
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	187.960	
54.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)		187.960

İşlemin gayri kabili rücu olması durumunda bilanço içi faktoring alacağı ile bilanço dışı hesaplarda ilgili skontlar kullanılır. Yukarıdaki işlemin gayri kabili rücu olması durumunda bilanço dışında aşağıdaki kayıtların yapılması gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
950.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	200.000	
952	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		200.000

Yine ödemenin yapılması durumunda aşağıdaki kayıt yapılabilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
952	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	187.960	
950.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		187.960

Vadede tahsilat yapıldığında ise aşağıdaki kayıt yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
950.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	187.960	
952	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		187.960

İlk kaydın tersi yapılarak fatura çıkışı yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
952	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	100.000	
950.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		100.000

5) 15.01.2016 tarihinde portföydeki çeklerin bankaya gönderilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.002	Emanet Kıymetler- Bankalardaki Çekler	200.000	
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler		200.000

Şirketler faaliyetlerini genel olarak yabancı kaynaklarla sürdürmektedirler. Bu kapsamda bankalardan kredi kullanmaktadırlar. Bu krediler karşılığında genellikle bankanın belirlediği marj oranında kıymetli evrak teminat olarak bankalara tevdi edilmektedir. Ayrıca çek tutarları vadelerinde bankalar aracılığıyla tahsil edildiğinden her halükârda vadede bankaya tevdi edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, TMS 39'un 9'uncu maddesinde:

“Etkin faiz yöntemi: Finansal varlık veya borcun (veya bir finansal varlık veya borç grubunun) itfa edilmiş maliyetlerinin hesaplanması ve ilgili faiz gelir veya giderlerinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca veya uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince yapılacak gelecekteki tahmini nakit ödeme ve tahsilatlarını tam olarak ilgili finansal varlık veya borcun net defter değerine indirgeyen orandır. Etkin faiz oranının hesaplanması sırasında, işletme, gelecekteki kredi zararlarını dikkate almaksızın, ilgili finansal aracın sözleşmeye bağlı tüm koşullarını (örneğin peşin ödeme, alım opsiyonu ve benzeri opsiyonlar) göz önünde bulundurmamak suretiyle nakit akışlarını tahmin eder. Bu hesaplama, etkin faiz oranının bir parçası olan ve sözleşmenin tarafları arasında ödenen veya alınan tüm masraf ve puanlar (bakınız: TMS 18) ile işlem masraflarını ve diğer her türlü prim ve iskontoyu içerir. Benzer nitelikteki finansal araç grubuna ait nakit akışlarının ve beklenen ömrün güvenilir bir şekilde tahmin edilebileceği varsayılır. Ancak, ilgili finansal araca (veya finansal araç grubuna) ait nakit akışlarının ve beklenen ömrün güvenilir bir şekilde tahmin edilmesinin mümkün olmadığı bazı ender durumlarda,

işletme, ilgili finansal aracın (veya finansal araç grubunun) sözleşme süresinin tamamında gerçekleşmesi öngörülen sözleşmeye bağlı nakit akışlarını kullanır.”

ifadelerine yer verilmek suretiyle etkin faiz oranı yöntemi anlatılmıştır.

BDDK'nın Faktoring Derneği'ne 2012 Ocak ayı içerisinde gönderdiği yazıda: komisyon, dosya ücreti ve benzeri isimler altındaki masrafların peşin tahsil edilmesi durumunda THP Tebliği çerçevesinde “392.020 Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar” hesabına kaydedilmesi ve bu tutarların TMS hükümleri çerçevesinde dönemi ilgilendiren bölümünün ilgili gelir hesabına aktarılması suretiyle dönem gelirlerine yansıtılması, söz konusu masrafların müşteriden henüz tahsil edilmemesi durumunda ise ilgili işlemin vadesi boyunca, TMS hükümleri çerçevesinde dönemi ilgilendiren kısmının dönem gelirlerine yansıtılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Bahis konusu faiz dışı gelirlerin işlemin vadesi boyunca gelir hesaplarına yansıtılması durumunda, dönemi ilgilendiren kısmının tespiti esas itibarıyla etkin faiz yönteminin kullanılması gerekmektedir. Ancak, konunun anlaşılması ve çalışmanın kapsamı dikkate alınarak söz konusu hesaplamada doğrusal yöntem kullanılmıştır. Diğer taraftan bahis konusu yazıda ve THP Tebliği'nde belirtilmemekle birlikte iskontolu faktoring işlemlerinde “İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler” hesabına kaydedilen tutarların da hâlihazırda uygulandığı gibi doğrusal yöntemle değil etkin faiz oranı yöntemi ile hesaplanan dönemi ilgilendiren tutarların faiz geliri hesaplarına yansıtılması gerektiği düşünülmektedir.

6) 31.01.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı aşağıdaki şekilde yapılacaktır. Reeskont kayıtları ertesi gün aynı kayıt ters çevrilerek iptal edilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.	4.167	
392.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	400	
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	20	
500	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler		4.167
700	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		400
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		20

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
500	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler	4.167	
700	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar	400	
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer	20	
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.		4.167
392.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar		400
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer		20

7) 28.02.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.	3.889	
392.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	373	
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	19	
500	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler		3.889
700	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret Ve Komisyonlar		373
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		19

8) 15.03.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.	2.361	
392.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	227	
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	11	
500	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler		2.361
700	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		227
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		11

9) 15.03.2016 tarihinde çek bedelinin tahsili ve kredinin kapatılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	200.000	
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		200.000
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	187.960	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		187.960
984.000	Emanet Bırakanlar	200.000	
982.002	Emanet Kıymetler-Bankalardaki Çekler		200.000

10) 15.03.2016 tarihinde faktoring işlemi için temlik alınan faturanın kayıtlardan çıkarılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	200.000	
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		200.000

Örnek 2: A Faktoring A.Ş. ile X İnşaat Ltd. Şti. adlı müşterisi müşterisi arasında 08.01.2016 tarihinde 1.000.000 USD tutarında bir iskontolu faktoring işlemi yapılmıştır. Söz konusu işlem için müşteri tarafından Şirket'e fatura tutarı kadar USD para cinsinden 05.03.2016 vadeli bir adet çek verilmiştir. Şirket tarafından müşteriye ödeme yapılmadan önce yapılan hesaplama tablosu ile işleme ilişkin muhasebe kayıtları aşağıda verilmiştir.

Açıklama	Tutar (USD)	
Temlik Alınan Tutar		1.000.000 \$
Faiz (%11)	$1.000.000 * 0,11 * 58 / 360$	(17.722 \$)
Komisyon (%0,35)	$1.000.000 * 0,0035$	(3.500 \$)
Diğer Masraflar		(140 \$)
BSMV (%5)		(1.068 \$)
Kesintiler Toplamı		(22.430 \$)
Müşteriye Ödenecek Tutar		977.570 \$

1) 08.01.2016 tarihinde faktoring işlemi için alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
955.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	1.000.000 \$	
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		1.000.000 \$

2) 08.01.2016 tarihinde faktoring işlemi nedeniyle teminat olarak alınan kıymetli evrakın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
983.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler	1.000.000 \$	
985.000	Emanet Bırakanlar		1.000.000 \$

3) 08.01.2016 tarihinde yapılan kesintilerin kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
101.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	21.362 \$	
105.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.		17.722 \$
279	Muhtelif Alacaklar	1.068 \$	
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		1.068 \$
393020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar		3.500 \$
393021	Kazanılmamış Gelirler- Diğer		140 \$

4) 08.01.2016 tarihinde müşteriye ödeme yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
101.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	977.570 \$	
023	Yurtiçi Bankalar		977.570 \$
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	977.570 \$	
955.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)		977.570 \$

Fatura tutarının TP, fatura ile ilişkili kambiyo senedinin YP cinsinden olması durumunda; işlem tarihindeki kur dikkate alınmak suretiyle hesaplanan tutarlar arasında uyum olması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile kambiyo senedinin TP değeri işlem tarihindeki kur dikkate alınarak hesaplanır ve fatura tutarı dikkate alınarak kesintiler ve ön ödeme yapılır. Bu kapsamda işlem tarihinden sonra kurlardaki artış dolayısıyla kambiyo senedinin TP tutarının fatura tutarını aşması, işlemin özünde bir değişiklik

meydana getirmeyecektir ve dolayısıyla işlem tarihinde fatura ile kambiyo senedi arasında var olan illiyet bağı kopmayacaktır.

5) 20.01.2016 tarihinde portföydeki çeklerin bankaya gönderilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
983.002	Emanet Kıymetler- Bankalardaki Çekler	1.000.000 \$	
983.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler		1.000.000 \$

6) 31.01.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı (1 USD= 3,68 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
105.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.	7.028 \$	
393.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	1.388 \$	
393.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	56 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		8.471 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	31.174 ₺	
501	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler		25.862 ₺
701	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret Ve Komisyonlar		5.108 ₺
791.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		204 ₺

7) 28.02.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı (1 USD= 3,79 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
105.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.	8.556 \$	
393.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	1.690 \$	
393.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	68 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		10.314 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	39.086 ₺	
501	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler		32.426 ₺
701	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret Ve Komisyonlar		6.404 ₺
791.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		256 ₺

8) 05.03.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı (1 USD= 3,82 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
105.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.	2.139 \$	
393.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	422 \$	
393.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	17 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		2.578 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	9.849 ₺	
501	Kısa Vadeli İskontolu Fak. Alacaklarından Alınan Faizler		8.171 ₺
701	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret Ve Komisyonlar		1.614 ₺
791.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		65 ₺

9) 05.03.2016 tarihinde çek bedelinin tahsili ve kredinin kapatılması kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar	1.000.000 \$	
101.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		1.000.000 \$
955.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	977.570 \$	
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		977.570 \$
985.000	Emanet Bırakanlar	1.000.000 \$	
983.002	Emanet Kıymetler-Bankalardaki Çekler		1.000.000 \$

10) 15.03.2016 tarihinde faktoring işlemi için alınan faturanın kayıtlardan çıkarılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	1.000.000 \$	
955.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		1.000.000 \$

1.10.2. Diğer Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Örnek 3: A Faktoring A.Ş. ile X İnşaat Ltd. Şti. adlı müşterisi arasında 25.01.2016 tarihinde 91.000 TL tutarında diğer faktoring işlemi yapılmıştır. Faiz oranı %22 olup komisyon oranı ise %1'dir. (Ön ödeme oranı %100 olduğu kabul edilmiştir.)

1) 25.01.2016 tarihinde faktoring işlemi için alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.1030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	91.000	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		91.000

2) 25.01.2016 tarihinde müşteriye temlik alınan alacağın %100'ünün ödemesinin yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
110.0004	Kısa Vadeli Faktoring Alacakları	91.000	
022	Yurtiçi Bankalar		91.000
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	91.000	
954.1031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)		91.000

3) 25.01.2016 tarihinde yapılan kesintilerin muhasebeleştirilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	956	
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		46
702	Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		910

4) Kullandırım tarihinden itibaren diğer tüm faktoring türlerinde olduğu gibi her gün akşam reeskont kaydı yapılır ve ertesi gün söz konusu kayıt ters çalıştırılarak iptal edilir. Örnek vermek gerekirse, şirketin 28.01.2016 akşamında yapması gereken reeskont kaydı ile ertesi gün yani 29.01.2016 tarihinde yapması gereken reeskont kaydının iptal kaydı aşağıdaki şekilde olacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
220011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları	222	
392.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	74	
510	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		222
702	Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		74

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
510	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler	222	
220.011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları		222

- 5) 31.01.2016 tarihine kadar her akşam reeskont hesaplarına aktarılan tutarlar ay sonunda tahakkuk kayıtları ile tahakkuk ettirilir, komisyona ilişkin vergi kaydı ilk aşamada oluşturulmuştur:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
220.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları-Faiz Tahakkukları	389	
278	Muhtelif Alacaklar	19	
510	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		389
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		19

- 6) 28.02.2016 tarihinde yapılan tahakkuk kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
220.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları-Faiz Tahakkukları	1.564	
278	Muhtelif Alacaklar	78	
510	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		1.564
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		78

- 7) Sürekli işlem yaptığı müşterisinden mevcut alacağını aşan tutarda tahsilât yaptığı varsayımıyla şirket, alacağını aşan tutarları “356/357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar” hesabına kaydetmesi gerekmektedir. Ancak ilk etapta ana faaliyet hesabını alacaklı çalıştırıp akşam ödenmeyip kalan tutarların bahis konusu hesaplara aktarılması mümkündür. Bu kapsamda 13.03.2016 tarihinde 95.000 TL tahsilat yapıldığında aşağıdaki kayıt yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	95.000	
110.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		92.114
220.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları-Faiz Tahakkukları		2.749
278	Muhtelif Alacaklar		137
954.1031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	91.000	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		91.000

8) 13.03.2016 akşamında bakiye tutar müşteriye transfer edilemez ise bu durumda aşağıdaki kayıt yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
110.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	1.114	
356	Faktoring İşlemlerinden Borçlar		1.114

9) 13.03.2016 tarihinde yapılan tahakkuk kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
220.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları-Faiz Tahakkukları	796	
278	Muhtelif Alacaklar	40	
510	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		796
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		40

10) Kalan bakiye henüz “356/357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar” hesabına aktarılmamış ise aşağıdaki kayıt aktarılmış ise izleyen kayıt ile müşteriye ödeme yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
110.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	1.114	
022	Yurtiçi Bankalar		1.114

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
356	Faktoring İşlemlerinden Borçlar	1.114	
022	Yurtiçi Bankalar		1.114

11) 13.03.2016 tarihinde temlik alınan fatura kaydının çıkışının yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	91.000	
954.1030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		91.000

Örnek 4: A Faktoring A.Ş. ile X İnşaat Ltd. Şti. adlı müşterisi arasında 02.02.2016 tarihinde 55.000 EUR tutarında diğer faktoring işlemi yapılmıştır. Faiz oranı %9 olup komisyon oranı ise %1'dir. (Şirketin ön ödeme oranı %100 olduğu kabul edilmiştir.)

1) 02.02.2016 tarihinde faktoring işlemi için alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
955.1030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	110.000 \$	
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		110.000 \$

2) 02.02.2016 tarihinde temlik alınan alacağın %100'ünün müşteriye ödemesinin yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
111.0004	Kısa Vadeli Faktoring Alacakları	110.000 \$	
023	Yurtiçi Bankalar		110.000 \$
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	110.000 \$	
955.1031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)		110.000 \$

3) 02.02.2016 tarihinde peşin tahsil edilen kesintilerin muhasebeleştirilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar- YP	1.155 \$	
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		55 \$
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		1.100 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	3.795 ₺	
703	Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		3.795 ₺

4) Kullandırım tarihinden itibaren her gün akşam reeskont kaydı yapılır ve ertesi gün söz konusu kayıt ters çalıştırılarak iptal edilir. Örnek vermek gerekirse şirketin 15.02.2016 akşamında yapması gereken reeskont kaydı ile ertesi gün yani 16.02.2016 tarihinde yapması reeskont kaydının iptal edilmesi kaydı aşağıdaki gibi olacaktır. (1 EUR=3,49 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları	385 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		385 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	1.344 ₺	
511	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		1.344 ₺

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
511	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler	1.344 ₺	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.		1.344 ₺
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.	385 \$	
221.011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları		385 \$

- 5) 28.02.2016 tarihine kadar her akşam reeskont hesaplarına aktarılan tutarlar ay sonunda tahakkuk kayıtları ile tahakkuk ettirilir: (1 EUR=3,48 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	743 \$	
279	Muhtelif Alacaklar- YP	37 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		743 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	2.584 ₺	
511	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		2.584 ₺
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		37 \$

- 6) 31.03.2016 tarihinde yapılan tahakkuk kaydı (1 EUR=3,52 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	859 \$	
279	Muhtelif Alacaklar- YP	43 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		859 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	3.022 ₺	
511	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		3.022 ₺
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		43 \$

- 7) Fazladan tahsilat yapıldığı varsayımı altında şirketin, alacağını aşan tutarları “356/357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar” hesabına kaydetmesi gerekmektedir. Ancak ilk etapta ana faaliyet hesabını alacaklı çalıştırıp akşam ödenmeyip kalan tutarların bahis konusu hesaplara aktarılması mümkündür. Bu kapsamda 23.04.2016 tarihinde aşağıdaki kayıt yapılabilir. (1 EUR=3,40 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar	115.000 \$	
111.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		112.615 \$
279	Muhtelif Alacaklar- YP		114 \$
221.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		2.271 \$
955.1031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	110.000 \$	
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		110.000 \$

- 8) İlk tahsilat kaydı yukarıdaki gibi olacağı gibi ilgili bakiye direkt olarak “356/357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar” hesabına aktarılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar	115.000 \$	
111.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		110.000 \$
357	Factoring İşlemlerinden Borçlar		2.615 \$
279	Muhtelif Alacaklar- YP		114 \$
221.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		2.271 \$
955.1031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	110.000 \$	
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		110.000 \$

- 9) İlk tahsilat kaydı 7 inci kayıt gibi yapılması durumunda 23.04.2016 akşamı aşağıdaki kayıtle bakiye “356/357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar” hesabına aktarılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
111.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	2.615 \$	
357	Factoring İşlemlerinden Borçlar		2.615 \$

10) 23.04.2016 tarihinde yapılan tahakkuk kaydı (1 EUR=3,40 TL):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	670 \$	
279	Muhtelif Alacaklar- YP	34 \$	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		670 \$
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	2.278 ₺	
511	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		2.278 ₺
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		34 \$

11) Fazla bakiye “356/357 Faktoring İşlemlerinden Borçlar” hesabına aktarılmamış ise aşağıdaki kayıt aktarılmış ise izleyen kayıt ile müşteriye ödeme yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
111.0004	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	2.615 \$	
023	Yurtiçi Bankalar		2.615 \$

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
357	Faktoring İşlemlerinden Borçlar	2.615 \$	
023	Yurtiçi Bankalar		2.615 \$

12) 23.04.2016 tarihinde fatura kaydının çıkışının yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
957	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	110.000 \$	
955.1030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		110.000 \$

1.10.3. İhracat-İthalat Faktoring İşlemleri ve Muhasebesi

Örnek 5: 18.03.2016 tarihinde Zet İhracat A.Ş., Almanya’da mukim Jet Import GmbH’a yapacağı 944.000 EUR tutarındaki ihracat bedeline ilişkin olarak A Faktoring A.Ş.’den garanti ve finansman hizmeti almak üzere gayri kabili rucü niteliğinde bir sözleşme yapmıştır. Faiz oranı %9, komisyon oranı ise %0,1 olarak belirlenmiştir. Mal mukabili yapılacak ödemenin vadesi 05.07.2016 olarak belirlenmiştir.

Yukarıda anlatıldığı üzere bahse konu işlemde, A Faktoring A.Ş. yurtdışı muhabirinden (banka, faktoring şirketi vd.) Jet Import GmbH'ye ilişkin olarak garanti limiti talep edecektir. Bu limit çerçevesinde A Faktoring A.Ş. ihracatçı firmaya garanti limiti belirleyecektir. Böylece A Faktoring A.Ş. üzerine aldığı riski esas itibarıyla muhabirinden aldığı garanti ile teminat altına almış olmaktadır. Bu tür işlemlerde faktoring şirketleri ithalatçı hakkında muhabirleri vasıtasıyla ödeme kabiliyetleri hakkında bilgi sahibi olacaklarından garanti limiti uygulaması olmak durumundadır. Bahis konusu işlemler genel itibarıyla muhabirin belirlediği garanti limiti çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu kapsamda, işleme ilişkin olarak alınan garanti limitinin teminat olarak kaydedilmesi ve işleme ilişkin olarak "teminatlı" skontların kullanılması gerektiği açıktır. Örneğe diğer işlem masrafları dâhil edilmemiştir. İşlem masrafı vadede müşteriye yapılacak ödemeden kesinti yapılarak da tahsil edilebilir.

1) 18.03.2016 tarihinde faktoring işlemi için temlik alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
951.1040	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İhracat Faktoring Alacakları-Alacak Tutarı	944.000 €	
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		944.000 €

2) Muhabir faktörden alınan garanti limitinin alınan teminatlar hesabına kaydedilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
925	Alınan Teminatlardan Alacaklar	944.000 €	
927	Alınan Teminatlardan Borçlar		944.000 €

Garanti limiti genel olarak işlemle ilgili olmaksızın ithalatçı firmanın kredibilitesi dikkate alınarak verildiği için 924-925 skontlu hesaplara kaydedilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

3) 18.03.2016 tarihinde müşteriye temlik alınan alacağın %100'ünün ödemesinin yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
111.041	Teminatlı İhracat Faktoring Alacakları- Rücu Edilemez	944.000 €	
025 ¹³³	Yurtdışı Bankalar		944.000 € €
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	944.000 €	
951.1041	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İhracat Faktoring Alacakları - Ön Ödeme Tutarı (-)		944.000 €

- 4) 18.03.2016 tarihinde yapılan kesintilerin muhasebeleştirilmesi: (Fatura tutarının %0,04'ünün komisyon olarak faktöre ödendiği varsayılmıştır. Komisyonun peşin tahsil edildiği ve reeskonta tabi tutulmadığı varsayılmıştır. (1 EUR= 3,62 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
025	Yurtdışı Bankalar	1.369 €	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	4.784 ₺	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		1.322 €
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		47 €
701	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar- YP		3.417 ₺
791.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		1.367 ₺

- 5) Kullandırım tarihinden itibaren her gün akşam reeskont kaydı yapılır ve ertesi gün söz konusu kayıt ters çalıştırılarak iptal edilir. Örnek vermek gerekirse şirketin 30.03.2016 akşamında yapması gereken reeskont kaydı aşağıdaki gibi olacaktır. (Kur: 1 EUR = 3,63 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221.011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları	2.832 €	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		2.832 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	10.280 ₺	
511.04	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		10.280 ₺

¹³³ Şirket söz konusu kaynağı aldığı kredi ile sağlayacağından söz konusu kredi kullanım ve kredi maliyetine ilişkin kayıtlar ile kredinin geri ödenmesi kayıtları ayrıca yapılır. Bahis konusu kayıtlara ilişkin bir örnek, çalışmanın "Faktoring Şirketlerinin Yaptığı Diğer Bazı Muhasebe Kayıtları" bölümünde ele alınmıştır.

- 6) 31.03.2016 tarihine kadar her akşam reeskont hesaplarına aktarılan tutarlar ay sonunda tahakkuk kayıtları ile tahakkuk ettirilir, komisyon tutarının tahakkukuna ilişkin kaydın kullandırım kayıtlarında yapılarak vergi kesintisinin vergi hesabına aktarılmasından dolayı aşağıdaki kayıta gösterilmemiştir. (Kur: 1 EUR = 3,65 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221.011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları	3.068 €	
279	Muhtelif Alacaklar	153 €	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		3.068 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	11.198 ₺	
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		153 €
511.04	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		16.133 ₺

İzleyen dönemde, reeskont ve tahakkuk kayıtları yukarıda verilen örneklerde olduğu gibi yapılacaktır.

- 7) Vadede tahsilat yapılması durumunda¹³⁴ 05.07.2016 tarihinde aşağıdaki kayıt yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
025	Yurtdışı Bankalar	971.258 €	
111.041	Teminatlı İhracat Faktoring Alacakları- Rücu Edilemez		944.000 €
221.000	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		25.960 €
279	Muhtelif Alacaklar		1.298 €
951.1041	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İhracat Faktoring Alacakları - Ön Ödeme Tutarı (-)	944.000 €	
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		944.000 €

- 8) 05.07.2016 tarihinde fatura kaydının çıkışının yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	944.000 €	
951.1040	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İhracat Faktoring Alacakları-Alacak Tutarı		944.000 €

¹³⁴ İthalatçı ödemesini direkt olarak ihracatçı firmaya yaptığı durumda faktoring şirketi alacağını ihracatçıdan tahsil etmektedir.

Yurtdışı faktoring işlemleri, işlemin bildirimli veya bildirimsiz olmasına, vergisel nedenlerle ve tercihler dolayısıyla farklılıklar gösterebilir. Ancak temel olarak işlemler, yukarıda verilen örnek benzeri şekilde meydana gelmektedir. Bu kapsamda farklı uygulamaların gözden uzak tutulmaması gerektiğinin hatırlatılmasında fayda mülahaza edilmektedir.

İthalat faktoring işlemleri, aslında yukarıda ihracat faktoringi gerçekleştirilirken muhabirin yaptığı faaliyetleri kapsamaktadır. Bu kapsamda faktoring şirketinden ithalatçı hakkında bildirimli veya bildirimsiz istihbarat istenmekte ve/veya ithalatçının yapacağı ödemenin garanti edilmesi talep edilmektedir. Bu kapsamda faktoring şirketi gerekli değerlendirmeyi yaparak ithalatçı firmaya ilişkin garanti limiti çalışması yapmaktadır.

Örnek 6: 18.05.2016 tarihinde yurtiçinde mukim X Import A.Ş. yurt dışında mukim Wan Export GMBH'den 1.420.000 € tutarında ithalat işlemi gerçekleştirmek istemektedir. Ödeme vadesi olarak 22.07.2016 olarak kararlaştırılmıştır.

- 1) 18.05.2016 tarihinde faktoring işlemi için ihracat faktörünün talebi üzerine şirketçe ithalatçı için garanti limiti verilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
951.1050 ¹³⁵	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İthalat Faktoring Alacakları- Alacak Tutarı	1.420.000 €	
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		1.420.000 €

- 2) Garanti limiti çerçevesinde üzerine aldığı riski sigorta etmesi veya ithalatçı firmadan teminat alınması durumunda aşağıdaki kayıt yapılacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
925	Alınan Teminatlardan Alacaklar	1.420.000 €	
927	Alınan Teminatlardan Borçlar		1.420.000 €

¹³⁵ Türkiye'de kredi riski sigorta sisteminin gelişmesi ile birlikte faktoring şirketleri ithalat faktoringinden kaynaklanan risklerini sigortalatabileceklerdir. Hali hazırda, sigorta şirketleri bahis konusu işlemleri sigortalamamaktadır. Ancak, şirketler riskleri karşılığında başkaca teminat alabileceklerdir.

3) 18.05.2016 tarihinde yapılan kesintilerin muhasebeleştirilmesi: (Fatura tutarının %0,05'ü komisyon alınmıştır. (Kur 1 EUR= 3,62 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
023	Yurtiçi Bankalar - YP	746 €	
701	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar- YP		710 €
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV ¹³⁶		36 €

Görüleceği üzere ithalat faktoringine ilişkin olarak yukarıda verilen örnekte ithalat faktoringine ilişkin olarak bilanço içi hesaplara sadece komisyon tutarları yansıtılmıştır. Ancak bazen ithalatçının ödemesini peşin olarak yapma talebi bazen de yurtdışı muhabirin talebi ile ihracatçıya finansman sağlanabilmektedir. Bu durumda şirket söz konusu ithalat işleminin alacaklısı durumundaki yurtdışı muhabir nezdindeki ithalat tutarını temlik almakta ve böylece finansman sağlayabilmektedir.

BDDK tarafından, 03.08.2010 tarihinde Faktoring Derneği'ne gönderilen yazıda, 08.07.2010 tarihli genelgeye ilişkin olarak: “-Genelgenin (a) bendi ile ilgili olarak, yurtdışı faktoring işlemlerinin niteliği gereği ve bu işlemlerle sınırlı olmak üzere, ödeme oranının yüzde yüz olduğu hallerde faiz ve komisyon gibi elde edilen gelirler müşterilerden ayrıca tahsil edilebilir.” ifadelerine yer verilerek özellikle ithalat faktoringinde ithalat bedelinin tamamı şirket tarafından ihracatçıya ödenirken vadeye kadar işleyecek faiz ve diğer komisyon ve masrafların ayrıca ithalatçıdan tahsil edilebileceğine izin verilmiştir.

Bu kapsamda, ihracatçıya %100 ödeme yapıldığı varsayımı altında yukarıdaki kayıtların yanı sıra aşağıdaki kayıtların da yapılması gerekmektedir. Söz konusu işlem faiz oranı %8 olduğu varsayılmıştır.

¹³⁶ Vergi tahsilatı yapıldığı varsayılmıştır.

- 4) 18.05.2016 tarihinde ihracatçıya yapılan %100 ödemenin muhasebeleştirilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
111.0514	Teminatlđ İthalat Faktoring Alacakları- Rücü Edilemez	1.420.000 €	
025	Yurtdışı Bankalar		1.420.000 €
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	1.420.000 €	
951.1051	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlđ İthalat Faktoring Alacakları - Ön Ödeme Tutarı (-)		1.420.000 €

- 5) Her gün reeskont kayıtları ile ay sonları itibarıyla tahakkuk kayıtları ihracat faktoringinde olduğu gibi gerçekleşecektir. Örnek olması açısından 30.05.2016 tarihinde yapılması gereken reeskont kaydı ile ertesi gün reeskont kaydının iptaline ilişkin örnek aşağıda verilmiştir. (1 EUR = 3,63 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221.011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları	4.102 €	
279	Muhtelif Alacaklar	205 €	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		4.102 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	14.891 ₺	
511.05	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		14.891 ₺
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		205 €

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
511.05	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler	14.891 ₺	
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV	205 €	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.		14.891 ₺
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.	4.102 €	
279	Muhtelif Alacaklar		205 €
221.011	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları- Faiz Reeskontları		4.102 €

- 6) 31.05.2016 tarihinde yapılması gereken tahakkuk kaydı aşağıda verilmiştir. (1 EUR = 3,64 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
221	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	4.418 €	
279	Muhtelif Alacaklar	221 €	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		4.418 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	16.125 ₺	
381	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		221 €
511.05	Kısa Vadeli Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		16.125 ₺

İlerleyen dönemlere ilişkin diğer reeskont ve tahakkuk kayıtları yukarıda verilen örnekler gibi yapılacaktır.

7) Vadede tahsilât kaydı aşağıdaki şekilde olacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
025	Yurtdışı Bankalar	1.420.000 €	
111.0514	Teminatlı İthalat Faktoring Alacakları- Rücu Edilemez		1.420.000 €
221	Ana Faaliyet Alacakları Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları		20.827 €
279	Muhtelif Alacaklar		1.041 €
951.1051	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İthalat Faktoring Alacakları - Ön Ödeme Tutarı (-)	1.420.000 €	
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		1.420.000 €

8) Teminat ile fatura tutarının kayıtlardan çıkarılması durumunda aşağıdaki kayıtlar yapılacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
953	Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	1.420.000 €	
951.1050	Riski Üstlenilen Fak. İşl. Alacaklar/ Teminatlı İthalat Faktoring Alacakları – Alacak Tutarı		1.420.000 €

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
927	Alınan Teminatlardan Borçlar	1.420.000 €	
925	Alınan Teminatlardan Alacaklar		1.420.000 €

1.10.4. Mali Sektörden Faktoring Alacaklarının Muhasebeleştirilmesi

Örnek 7: A Faktoring A.Ş., 09.07.2016 tarihinde gerçekleştirdiği faktoring işlemi ile A İnşaat Ltd. Şti. unvanlı müşterisinin 500.000 TL tutarındaki alacağının tamamını temlik almıştır. Alacağa ilişkin olarak vadesi 09.09.2016 tarihli bir adet çek almıştır.

Söz konusu alacağını B Faktoring A.Ş.'ye devrettiği varsayımı altında A Faktoring A.Ş. ile B Faktoring A.Ş.'nin yaptığı muhtemel hesaplama ve muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olacaktır.

a) A Faktoring A.Ş. Kayıtları:

09.07.2016 tarihinde yapmış olduğu kayıtlar önceki kısımlarda iskontolu faktoring işlemleri için gerçekleştirilen muhasebe kayıtları gibi kaydedecektir.

Açıklama	Turar (TL)	
Temlik Alınan Tutar		500.000
Faiz (%28)	$500.000 * 0,28 * 63/360$	(24.500)
Komisyon (%0,37)	$500.000 * 0,0037$	(1.850)
Diğer Masraflar		(65)
BSMV (%5)		(1.321)
Kesintiler Toplamı		(27.736)
Müşteriye Ödenecek Tutar		472.264

1) 09.07.2016 tarihinde faktoring işlemi için temlik alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	500.000	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		500.000

2) 09.07.2016 tarihinde faktoring işlemi nedeniyle teminat olarak alınan kıymetli evrakın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler	500.000	
984.000	Emanet Bırakanlar		500.000

3) 09.07.2016 tarihinde yapılan kesintilerin kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	26.415	
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Teminatlı Fak. Al.		24.500
278	Muhtelif Alacaklar	1.321	
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		1.321
392.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar		1.850
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer		65

4) 09.07.2016 tarihinde müşteriye ödeme yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	472.264	
022	Yurtiçi Bankalar		472.264
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	472.264	
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)		472.264

A Faktoring A.Ş. söz konusu alacağını B Faktoring A.Ş.'ye devir sözleşmesi imzaladıktan sonraki aşamada bahis konusu alacak için yaptığı yukarıdaki kayıt normal bir iskontolu alacak için hangi kayıtlar yapılması gerekiyorsa o şekilde devam etmektedir. Bunun nedeni A Faktoring A.Ş. ile B Faktoring A.Ş. arasında yapılan anlaşmanın gayri kabili rücu nitelikte olmaması kabili rücu nitelikte olmasından kaynaklanmaktadır. Yani A Faktoring A.Ş. aldığı riski B Faktoring A.Ş.'ye devretmemekte, kendi nezdinde taşımaya devam etmektedir. Ancak, faktoring alacağını bir alt hesaba aktararak bu alacakların refaktoringe konu olduğunu ayrıca göstermesi gerekmektedir. Nitekim "TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" Standardı (TMS 39)'un 17-20'nci maddelerinde söz konusu durum açıklanmıştır.

Uygulamada, faktoring şirketleri, müşterilerinden temlik aldığı alacakları devrederken alıcı faktoring şirketleri ile gerçekleştirdikleri sözleşmelerde borçlunun

ödemeyi yapmaması halinde söz konusu alacağın takibinden alacağı devreden faktoring şirketinin mesul olduğuna ilişkin maddelere yer verilmesi nedeniyle söz konusu devir işlemleri TMS 39'un 20'nci maddesinin "b" bendi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

A Faktoring A.Ş.'nin temlik aldığı 500.000 TL tutarındaki alacak için ilerleyen dönemlerde yapması gereken muhasebe kayıtları normal iskontolu faktoring alacağının muhasebeleştirilmesi şeklinde olacaktır. Bu nedenle söz konusu kayıtlar tekrarlanmamıştır.

İzleyen muhasebe kayıtları A Faktoring A.Ş.'nin temlik aldığı alacağını, B Faktoring A.Ş.'ye devri sonrası yapması gereken muhasebe kayıtlarını içermektedir.

Devre ilişkin sözleşmenin 15.07.2016 tarihinde imzalandığını varsayalım. Bu durumda yapılacak hesaplama normal bir iskontolu faktoring alacağına ilişkin olarak yapılan hesaplama ile benzer olacaktır.

Açıklama	Tutar (TL)	
Temlik Alınan Tutar	500.000	
Faiz (%22)	$500.000 * 0,22 * 57/360$	17.417
Komisyon (%0,25)	$500.000 * 0,0025$	1.500
Diğer Masraflar		200
BSMV (%5)		956
Kesintiler Toplamı		20.073
Müşteriye Ödenecek Tutar		479.928

- i. 15.07.2016 tarihinde A Faktoring A.Ş.'nin portföyde bulunan çekleri B Faktoring A.Ş.'ye devretmesi durumunda yapılacak kayıt:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
984.000	Emanet Bırakanlar	500.000	
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler		500.000

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
934	Verilen Teminatlardan Alacaklar	500.000	
936	Verilen Teminatlardan Borçlar		500.000

- ii. 15.07.2016 tarihinde A Faktoring A.Ş. alacaklarını devretmesi karşılığında B Faktoring AŞ'den tahsil edeceği tutarın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	479.927	
344	Yurtiçi Diğer Kuruluşlardan Kullanılan Krediler		500.000
280.011	Peşin Ödenmiş Giderler- Finansman Maliyeti	18.373 ¹³⁷	
280.012	Peşin Ödenmiş Giderler- Komisyon	1.500	
280.013	Peşin Ödenmiş Giderler- Diğer	200	

- iii. 31.07.2016 tarihinde A Faktoring A.Ş.'nin yapması gereken reeskont kaydı aşağıdaki gibi olacaktır. Söz konusu reeskont kayıtları örnek olarak verilmiş olup, önceki kısımlarda da belirtildiği üzere anılan kayıtlar her akşam düzenlenir ve takip eden gün iptal kayıtları yapılmaktadır.)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
622.01	Yurt İçinden Kullanılan Kredilere Verilen Faizler- Banka Dışı Mali Kurumlardan	5.157	
840	Verilen Komisyonlar ve Ücretler	421	
882.99	Diğer Giderler ve Zararlar-Diğer	56	
280.011	Peşin Ödenmiş Giderler- Faiz		5.157
280.012	Peşin Ödenmiş Giderler- Komisyon		421
280.013	Peşin Ödenmiş Giderler- Diğer		56

- iv. 31.08.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
622.01	Yurt İçinden Kullanılan Kredilere Verilen Faizler- Banka Dışı Mali Kurumlardan	9.992	
840	Verilen Komisyonlar ve Ücretler	816	
882.99	Diğer Giderler ve Zararlar-Diğer	109	
280.011	Peşin Ödenmiş Giderler- Faiz		9.992
280.012	Peşin Ödenmiş Giderler- Komisyon		816
280.013	Peşin Ödenmiş Giderler- Diğer		109

¹³⁷ Toplam 956 TL tutarındaki vergi maliyeti faiz maliyeti içerisinde gösterilmiş olup, reeskont dönemlerinde doğrusal yöntem kullanılarak faiz maliyetine ilave olarak gösterilmiştir.

- v. 09.09.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
622.01	Yurt İçinden Kullanılan Kredilere Verilen Faizler- Banka Dışı Mali Kurumlardan	3.223	
840	Verilen Komisyonlar ve Ücretler	263	
882.99	Diğer Giderler ve Zararlar-Diğer	35	
280.011	Peşin Ödenmiş Giderler- Faiz		3.223
280.012	Peşin Ödenmiş Giderler- Komisyon		263
280.013	Peşin Ödenmiş Giderler- Diğer		35

- vi. 09.09.2016 tarihinde A Faktoring A.Ş.'nin B Faktoring A.Ş.'ye devrettiği alacağın tahsil edilmesi durumunda yapılacak kayıt:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
344	Yurtiçi Diğer Kuruluşlardan Kullanılan Krediler	500.000	
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		500.000
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	472.264	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		472.264
936	Verilen Teminatlardan Borçlar	500.000	
934	Verilen Teminatlardan Alacaklar		500.000

- vii. 09.09.2016 tarihinde faktoring işlemi için temlik alınan faturanın kayıtlardan çıkarılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	500.000	
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		500.000

Yukarıdaki yapılan kayıt ile A Faktoring A.Ş., nazım hesaplarında takip ettiği fatura ile teminat olarak verdiği çekleri ters kayıtla kayıtlarından çıkarır.

- b) A Faktoring A.Ş.'nin B Faktoring A.Ş.'ye devrettiği alacağın borçlusu tarafından ödenmemesi halinde ödeme, A Faktoring A.Ş. tarafından B Faktoring A.Ş.'ye yapılmaktadır. Bu durumda ilgili çek B Faktoring A.Ş.'den devralınarak karşılıksız çek portföyüne dâhil edilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
344	Yurtiçi Diğer Kuruluşlardan Kullanılan Krediler	500.000	
022	Yurtiçi Bankalar		500.000
936	Verilen Teminatlardan Borçlar	500.000	
934	Verilen Teminatlardan Alacaklar		500.000
982.004	Emanet Kıymetler-Karşılıksız Çekler	500.000	
984.004	Emanet Kıymetler-Karşılıksız Çekler		500.000

Bu aşamadan sonraki kayıtlar çalışmanın “Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi” bölümünde anlatıldığı üzere yapılacaktır.

- c) **B Faktoring A.Ş.’nin yapması gereken kayıtlar aşağıda verilen hesaplama çerçevesinde iskontolu faktoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesi şeklinde yapılacaktır. Ancak işlem türü “Mali Sektörden Faktoring Alacağı” olduğu için bilanço içi ve bilanço dışı farklı skontlar kullanılacaktır.**

Açıklama	Turar (TL)	
Temlik Alınan Tutar	500.000	
Faiz (%22)	$500.000 * 0,22 * 57/360$	17.417
Komisyon (%0,25)	$500.000 * 0,0025$	1.500
Diğer Masraflar		200
BSMV (%5)		956
Kesintiler Toplamı		20.073
Müşteriye Ödenecek Tutar		479.928

- 1) 15.07.2016 tarihinde temlik sözleşmesinin imzalanmasını müteakip yapılacak kayıt:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.1210	Teminatlı Mali Sektörden Faktoring Alacakları- Alacak Tutarı	500.000	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		500.000

- 2) 15.07.2016 tarihinde faktoring işlemi nedeniyle teminat olarak alınan kıymetli evrakın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler	500.000	
984.000	Emanet Bırakanlar		500.000

3) 15.07.2016 tarihinde yapılan kesintilerin kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
112.012	Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacakları	19.117	
278	Muhtelif Alacaklar	956	
392.0201	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Faiz Geliri		17.417
392.0202	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Komisyon		1.500
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer		200
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar- BSMV		956

4) 15.07.2016 alacakları temlik alınan faktoring şirketine ön ödeme yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
112.012	Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacakları	479.927	
022	Yurtiçi Bankalar		479.927
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	479.927	
954.1211	Teminatlı Mali Sektörden Faktoring Alacakları - Ön Ödeme Tutarı (-)		479.927

5) 19.07.2016 tarihinde portföydeki çeklerin bankaya gönderilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.002	Emanet Kıymetler- Bankalardaki Çekler	500.000	
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler		500.000

6) 31.07.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı aşağıdaki şekilde yapılacaktır.
Reeskont kayıtları ertesi aynı kayıt ters çevrilerek iptal edilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
392.0201	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Faiz Geliri	4.889	
392.0202	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Komisyon	421	
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	56	
512.01	Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		4.889
702	Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		421
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		56

7) 31.08.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
392.0201	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Faiz Geliri	9.472	
392.0202	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Komisyon	816	
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	109	
512.01	Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		9.472
702	Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		816
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		109

8) 09.09.2016 tarihinde yapılan reeskont kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
392.0201	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Faiz Geliri	3.056	
392.0202	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar- Komisyon	263	
392.029	Kazanılmamış Gelirler- Diğer	35	
512.01	Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler		3.056
702	Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar		263
790.99	Diğer Faiz Dışı Gelirler- Diğer		35

9) 09.09.2016 tarihinde çek bedelinin tahsili ve kredinin kapatılması kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	500.000	
112.012	Kısa Vadeli Mali Sektörden Faktoring Alacakları		500.000
954.1211	Teminatlı Mali Sektörden Faktoring Alacakları - Ön Ödeme Tutarı (-)	479.928	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		479.928
984.000	Emanet Bırakanlar	500.000	
982.002	Emanet Kıymetler-Bankalardaki Çekler		500.000

10) 09.09.2016 tarihinde faktoring işlemine konu alacağın kayıtlardan çıkarılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	500.000	
954.1210	Teminatlı Mali Sektörden Faktoring Alacakları- Alacak Tutarı		500.000

1.10.5. Donuk Alacakların Muhasebeleştirilmesi

Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği'nde hüküm altına alındığı üzere, faktoring şirketleri,

- Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yüz seksen günü geçmeyen alacakların en az yüzde yirmisi (% 20) oranında, (garantili faktoring işlemlerinde bu süreler yüz seksen gün ve iki yüz yetmiş gün)
- Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi yüz seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen alacakların en az yüzde ellisi (% 50) oranında, (garantili faktoring işlemlerinde bu süreler iki yüz yetmiş gün ve bir yıl)

- Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan alacakların yüzde yüzü (% 100) oranında

özel karşılık tutarını yukarıda belirtilen gecikmelerin gerçekleştiği ay sonuna kadar ayırmak zorundadırlar.

Faktoring şirketleri teminat olarak esas itibarıyla çek, senet gibi işlem ile ilişkili olan kıymetli evrakları teminat olarak alabilmektedir. Ancak bir alacağın teminatı olarak herhangi bir değer teminat olarak alınabilir. Bu kapsamda 04.02.2015 tarih ve 29257 sayılı Resmi Gazete’te yayımlanarak yürürlüğe giren Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te ifade edildiği üzere, müşterilerden ek teminat mahiyetinde olmak üzere temlik alınan fatura veya benzeri belgeler ile ilişkili olmayan çek/senet alınabilmesi için, alacağın vadesinde ödenmeyip sorunlu hale gelmiş olması, alınan çek/senet karşılığında hiçbir şekilde çek/senedin ilgililerine finansman sağlanmaması, faktoring şirketinin işlem ve muhasebe kayıtlarında bahis konusu çekin/senedin ilgili borcun teminatı karşılığında alındığına ilişkin kayıt düşülmesi gerekmektedir. Ayrıca, ek teminat mahiyetinde temlik alınan çek/senetlerin THP Tebliği’nde yer alan “924-Alınan Teminatlardan Alacaklar” hesabında, işlemle ilişkili diğer çek/senetlerin ise “982-Emanet Kıymetler” hesabında izlenmesi hüküm altına alınmıştır. Pek tabii ki Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te sadece temlik alınan fatura ve benzeri belgeler ile ilişkili olmayan çek ve senetten bahsedilse de ticari hayatın bir gereği olarak diğer teminat türlerinin de ek teminat kapsamında faktoring şirketlerince alınabileceği düşünülmektedir.

Örnek 8: A Faktoring A.Ş. ile X Gıda ve Temizlik Mad. Ltd. Şti. arasında gerçekleştirilen 25.07.2015 tarihli ve 350.000 TL tutarındaki faktoring işlemi nedeniyle bahse konu firmadan 18.09.2015 vadeli ve 350.000 TL tutarlı bir adet çek alınmıştır. Söz konusu alacak vadesinde tahsil edilememiştir. Anılan faktoring işlemine ilişkin muhasebe kayıtları aşağıda verilmiştir. Ön ödeme tutarı tüm kesintiler sonrası 300.000 TL’dir.

- 1) 19.09.2015 tarihinde karşılıksız çıkan çekin bankadan iade alınması (Muhtemelen karşılıksız olduğu ertesi gün anlaşılacaktır):

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.004	Emanet Kıymetler-Karşılıksız Çekler	350.000	
982.002	Emanet Kıymetler-Bankalardaki Çekler		350.000

2) 22.09.2015 tarihinde karşılıksız çıkan çekin avukata verilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.0041	Emanet Kıymetler-Yasal Takipteki Çekler	350.000	
982.004	Emanet Kıymetler- Karşılıksız Çekler		350.000

3) 17.12.2015 tarihinde, vade tarihinden 90 gün sonra, alacağın takip hesaplarına aktarılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar	350.000	
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		350.000

4) Daha önce söz konusu alacağın tahsili amacıyla yapılan ve “278/279 Muhtelif Alacaklar” hesabına kaydedilmiş olan diğer alacakların – avukatlık giderleri, harç, noter masrafları, vergiler ve benzeri giderlerin ana alacağın takip edildiği takip hesabına aktarılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar	5.500	
278	Muhtelif Alacaklar		5.500

5) Takip hesaplarına aktarılan alacak için özel karşılık ayrılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
820.00	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri	71.100	
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar		71.100

6) 27.12.2015 tarihinde söz konusu çek bedelinin 50.000 TL’sinin kısmi tahsil edilmesi durumunda şirketler öncelikle faiz ve diğer alacaklarını tahsil etmektedir. Bu kapsamda ön ödeme tutarından indirim yapılmamıştır. (İşlemlerde temerrüt faizi ihmal edilmiştir.)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	50.000	
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar		50.000

7) 27.12.2015 tarihinde özel karşılık tutarının tahsilata karşılık gelen kısmının iptal edilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar	10.000	
820.00	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri		10.000

8) 13.01.2016 tarihinde söz konusu çek bedelinin 100.000 TL'sinin kısmi tahsil edilmesi durumunda tahsilatın 94.500 TL'si ön ödeme tutarına karşılık geleceğinden ön ödeme tutarının takip edildiği hesaptan bahis konusu tutar kadar indirim yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	100.000	
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar		100.000
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	94.500	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		94.500

9) 13.01.2016 tarihinde özel karşılık tutarının kalan kısmının iptal edilmesi durumunda önceki yılda gider hesabına aktardığımız tutara ilişkin olarak düzeltme kaydı yapılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar	20.000	
790.03	Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı		20.000

10) 16.03.2016 tarihinde söz konusu 205.500 TL tutarındaki alacak, vadesinden 180 gün geçmesine rağmen ödenmediğinden söz konusu alacak için ayrılan özel karşılık oranının %20'den %50'ye yükselmesi nedeniyle aşağıdaki kayıt yapılır. Böylece özel karşılık tutarına 61.650 TL kadar ilave yapılmış olur.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
820.00	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri	61.650	
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar		61.650

- 11) 17.09.2016 tarihinde alacak, vadesinden 360 gün geçmesine rağmen ödenmediği için “176/177 Zarar Niteliğindeki Alacaklar” hesabına aktarılır ve özel karşılık oranı bir yıllık süreyi geçtiği için %50’den %100’e yükseltilir. Bu kapsamda, 102.750 TL tutarında ilave özel karşılık ayrılır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
176.010	Zarar Niteliğindeki Alacaklar	205.500	
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar		205.500
820.00	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri	102.750	
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar		102.750

- 12) 01.10.2016 tarihinde alacağın kalan kısmının tahsil edilmesi durumunda aşağıdaki tahsilat ve özel karşılık iptali kayıtları yapılır. Özel karşılık tutarının 164.400 TL’lik kısmı ilgili yıl içerisinde ilave özel karşılık olarak ayrıldığından iptal kaydı yapılırken bu duruma dikkat edilmesi gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları	205.500	
176.010	Zarar Niteliğindeki Alacaklar		205.500
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)	205.500	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		205.500
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar	205.500	
820.00	Karşılık Ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri		164.400
790.03	Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı		41.100

- 13) 01.10.2016 tarihinde çekin iade edilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
984.000	Emanet Bırakanlar	350.000	
982.0041	Emanet Kıymetler-Yasal Takipteki Çekler		350.000

- 14) 01.10.2016 tarihinde fatura kaydının çıkışının yapılması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	350.000	
954.1030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı		350.000

Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına ilişkin olarak hazırlanarak 26.01.2007 tarih ve 26415 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlan Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ’in “Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi” başlıklı 9’uncu maddesinde, “Tasfiye Olunacak Alacaklar, Tahsili Süpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar İle Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar” hesabına ilişkin olarak açıklamalara yer verilmiştir¹³⁸.

Bu kapsamda, THP Tebliği’nde faktoring şirketlerine ilişkin olarak anılan hususlara ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamakla birlikte YP bir alacağın donuk alacak haline gelmesi nedeniyle takip hesaplarına aktarılması durumunda takip hesaplarına aktarım tarihindeki kurdan “170 Tasfiye Olunacak Alacaklar” veya “176 Zarar Niteliğindeki Alacaklar” TP hesaplarına aktarılarak takip edilmesi ya da “171 Tasfiye Olunacak Alacaklar” veya “177 Zarar Niteliğindeki Alacaklar” YP hesaplara aktarılması ancak bu tarihten sonra söz konusu hesapların evalüasyon işlemlerine konu olmaması gerekmektedir.

Bu durum esas itibarıyla Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standartında (TMS 21) düzenlenmektedir. TMS 21’in 16’ncı maddesinde, parasal olmayan bir kalemin temel niteliğinin, sabit ya da belirlenebilir tutarda para biriminin alınması hakkının (ya da ödenmesi yükümlülüğünün) mevcut olmaması olduğu belirtilmiştir. 23’üncü maddesinde ise; *“tarihi maliyet cinsinden ölçülen yabancı para birimindeki parasal olmayan kalemler işlem tarihindeki döviz kuru kullanılarak çevrilir”* ifadelerine yer verilerek parasal olmayan alacakların tarihi kurlarla değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda, BDDK’nın bankalara ilişkin düzenlemesinde de

¹³⁸ “ ...

Yabancı para krediler ve alacaklar, bankaların tercihine göre ilgili takip hesaplarına intikal tarihindeki kurlar üzerinden çevrilerek Türk parası hesaplarda ya da sabit fiyat üzerinden yabancı para hesaplarda izlenebilir. Yabancı para hesaplarda izlenen söz konusu donuk krediler ve diğer alacaklar bu hesaplara intikal tarihindeki kurlarla değerlendirilir. Bu krediler ve diğer alacaklar cari kurlarla değerlendirilemez. Söz konusu yabancı para kredilere ve diğer alacaklara ilişkin olarak haricen hesaplanacak kur farkı istatistikî amaçlarla kullanılan diğer bilanço dışı hesaplarda izlenebilir.”

görüreceği üzere donuk alacak haline gelen alacak tutarı parasal olmayan kalemler kapsamında değerlendirilerek işlem tarihindeki yani takip hesaplarına aktarılma tarihindeki kurlarla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Takip hesaplarına izlenen müşterinin hali hazırda fatura üretmeye devam etmekte olması yani faaliyetlerine devam ediyor olması durumunda başka bir ifade ile bir müşterinin bir alacağından dolayı takip hesaplarında izlenirken diğer alacaklarının ödenmesinde herhangi bir sorun olmaması durumunda, Muhasebe Uygulamaları Yönetmeliği hükmü gereğince faktoring şirketinin aynı müşterisinden birden fazla alacağı olması durumunda bu alacaklardan herhangi biri için özel karşılık ayırması halinde diğer tüm alacakları aynı hesapta izlenir ve bu alacaklar için de aynı oranda özel karşılık ayrılır. Dolayısıyla aynı müşteriden kaynaklanan tüm alacaklar takip hesaplarında izlenecektir. Bu durum aşağıda bir örnekle açıklanmıştır.

Örnek 9: A Faktoring A.Ş. ile X Gıda ve Temizlik Mad. Ltd. Şti. arasında gerçekleştirilen 15.10.2015 tarihli ve 400.000 TL tutarındaki faktoring işlemi nedeniyle bahse konu firmadan 02.01.2016 vadeli ve 400.000 TL tutarlı bir adet çek alınmıştır. Yine aynı müşteri ile gerçekleştirilen 01.03.2016 tarihli ve 550.000 EUR tutarındaki faktoring işlemi nedeniyle şirket, bahse konu firmadan 05.04.2016 vadeli ve 550.000 EUR tutarında bir çek almıştır. Söz konusu ilk alacak vadesinde tahsil edilememiştir. Yine aynı firma ile 15.04.2016 tarihinde ve tutarı 200.000 TL olan yeni bir işlem gerçekleştirilmiş olup, bu işlem ile ilgili olarak aynı tutarda ve 15.05.2016 vadeli bir adet çek alınmıştır. İşlemlerin tamamı iskontolu faktoring işlemi niteliğinde olup, fatura borçluları farklı kişilerdir. İşlemlere ilişkin özet tablo aşağıdaki verilmiştir.

Toplam Alacak Tutarı	Kesintiler Toplamı	Ön Ödeme Tutarı	Kullandırım Tarihi	Vade Tarihi
400.000 ₺	24.173 ₺	375.827 ₺	15.10.2015	02.01.2016
€ 550.000	€7.508	€542.493	01.03.2016	05.04.2016
200.000 ₺	5.845 ₺	194.155 ₺	15.04.2016	15.05.2016

İlk alacağın sorunlu hale gelmesinden itibaren anılan faktoring işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtları aşağıda verilmiştir. (01.03.2016: 1 EUR=3,45 TL)

- 1) 03.01.2016 tarihinde ilk alacağa ait çekin karşılıksız çıkması nedeniyle söz konusu çekin bankadan iade alınması:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.004	Emanet Kıymetler-Karşılıksız Çekler	400.000 TL	
982.002	Emanet Kıymetler-Bankalardaki Çekler		400.000 TL

- 2) 13.01.2012 tarihinde karşılıksız çıkan çekin avukata verilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.0041	Emanet Kıymetler-Yasal Takipteki Çekler	400.000 TL	
982.004	Emanet Kıymetler- Karşılıksız Çekler		400.000 TL

- 3) 01.04.2016 tarihinde şirketin X Gıda ve Temizlik Mad. Ltd. Şti.'nden temlik aldığı mevcut tüm alacaklarının takip hesaplarına aktarılması ve özel karşılık ayrılması (Kur: 1 EUR=3,52 TL ve takip hesaplarına ay sonunda değil de bu tarihte aktarıldığı varsayılmıştır.) Bu örnekte YP alacak tutarı takip hesaplarına aktarıldığı tarihteki kur dikkate alınarak TP'ye çevrilmiş ve takip hesaplarına aktarılmıştır. Bu durumda istenirse TP'ye çevrilmeyebilir. Ancak önceki bölümde ifade edildiği üzere müşterinin herhangi bir alacağı donuk alacak olarak sınıflandırıldığı müddetçe anılan YP alacak tutarı evaluasyon işlemlerine konu edilemez. Takibe aktarım tarihi baz alınarak TP'ye çevrilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar	178.600 TL	
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.		138.600 TL
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.	55.000 €	
100.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		40.000 TL
101.0304	Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları		55.000 €

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
820.00	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri	35.720 TL	
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar		35.720 TL

- 4) 06.04.2016 tarihinde şirketin X Gıda ve Temizlik Mad. Ltd. Şti.'nden temlik aldığı 550.000 EUR tutarındaki diğer alacağına ilişkin olarak bankaya tahsile verdiği çekin karşılıksız çıkması durumunda yapılacak kayıt:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
983.004	Emanet Kıymetler-Karşılıksız Çekler	550.000 €	
983.002	Emanet Kıymetler-Bankalardaki Çekler		550.000 €

- 5) 16.04.2016 tarihinde karşılıksız çıkan çekin avukata verilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
983.0041	Emanet Kıymetler-Yasal Takipteki Çekler	550.000 €	
983.004	Emanet Kıymetler- Karşılıksız Çekler		550.000 €

- 6) 15.04.2016 tarihinde bahis konusu müşterinin yeniden yapılandırılması sonrası yeni bir alacağının temlik alınması durumunda aşağıdaki kayıt yapılır.

Açıklama	Tutar (TL)	
Temlik Alınan Tutar	200.000	
Faiz (%30)	$200.000 * 0,30 * 31 / 360$	(517)
Komisyon (%0,75)	$200.000 * 0,0075$	(150)
BSMV (%5)		(33)
Kesintiler Toplamı		(700)
Müşteriye Ödenecek Tutar		19.300

- i. 15.04.2016 tarihinde faktoring işlemi için alınan faturanın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Alacaklar-Alacak Tutarı	200.000	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar		200.000

- ii. 15.04.2012 tarihinde faktoring işlemi nedeniyle teminat olarak alınan kıymetli evrakın kaydı:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler	200.000	
984.000	Emanet Bırakanlar		200.000

- iii. 15.04.2016 tarihinde yapılan kesintiler müşteri takip hesaplarında izlendiği için “100 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları” hesabı yerine “170 Tasfiye Olunacak Alacaklar” hesabına kaydedilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar	700 TL	
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Açık Fak. Al.		517 TL
380	Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar-BSMV		33 TL
392020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar		150 TL

- iv. 15.04.2016 tarihinde müşteriye ödeme yapılırken yeniden yapılandırma kapsamında alacağın %15’inin mevcut donuk alacak bakiyesinin tahsilinde kullanılması (19.300 %15 = 2.895 TL kesinti yapılarak müşteriye 16.405 TL ödenmesi)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
170.0010	Tasfiye Olunacak Alacaklar	16.405 TL	
022	Yurtiçi Bankalar		16.405 TL
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Borçlar	19.300 TL	
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Fak. İşl. Al.- Ön Ödeme Tutarı (-)		19.300 TL

- v. 18.04.2016 tarihinde portföydeki çeklerin bankaya gönderilmesi:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
982.002	Emanet Kıymetler- Bankalardaki Çekler	200.000 TL	
982.001	Emanet Kıymetler-Portföydeki Çekler		200.000 TL

- vi. X Gıda ve Temizlik Mad. Ltd. Şti.’nden temlik alınan son 200.000 TL tutarındaki alacak için ilave özel karşılık ayrılması durumunda mevcut takip bakiyesi olan 178.600 TL tutarına yeni kullanımla birlikte ön ödeme tutarı 16.405 TL, faiz, komisyon ve diğer gelirin toplamı 700 TL ilave edilir. Bu kapsamda, özel karşılık tutarının 195.705 TL’nin %20’si olan 39.141 TL tutarına yükseltmek için ilave özel karşılık kaydı yapılması gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
820.00	Karşılık Ve Değer Düşme Giderleri- Özel Karşılık Giderleri	3.421 TL	
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar		3.421 TL

7) 30.04.2016 tarihinde 200.000 TL ve 550.000 € için yapılacak olan reeskont kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır. Muhasebe Uygulama Yönetmeliği'nde "*Tasfiye Olunacak Alacaklar*" ve "*Zarar Niteliğindeki Alacaklar*" hesaplarında izlenen alacaklar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz ve gelir tahakkuk ve reeskont tutarları için ilgili alacağın anapara tutarına uygulanan oran üzerinden özel karşılık ayrılır." hükümlerine yer verilmiştir. Donuk hale gelen alacağa ilişkin faiz ve diğer gelirler takip hesaplarına aktarım tarihinde faiz ve diğer gelir hesaplarına aktarılmış bulunmaktadır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
104.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Açık Fak. Al.	250 TL	
392020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	73 TL	
548	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler		250 TL
746	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Ücret Ve Komisyonlar		73 TL

İlgili aya tahakkuk eden tutarların gelir hesaplarına aktarılmasında 01.04.2016 tarihindeki kurun dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü takip hesaplarına aktarım tarihinde söz konusu kur dikkate alınarak ön ödeme tutarı ile kesintilerin toplamı takip hesaplarına aktarılmış ve bu toplam tutar üzerinden özel karşılık ayrılmıştır. Yine ana alacak TMS 21 kapsamında parasal olmayan kalem olarak değerlendirilirken faiz ve komisyon gibi fer'i alacaların parasal kalem olarak değerlendirilmesinin hatalı olacağı düşünülmektedir. (Kur: 1 EUR=3,52 TL)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
105.003	İskontolu Fak. İşl. Kazanılmamış Gel.-Yurtiçi Açık Fak. Al.	76 €	
393.020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar	8 €	
295	Döviz Vaziyeti - Y.P.		84 €
294	Döviz Alım/Satım Hesabı - T.P.	212 TL	
549	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler		192 TL
747	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Ücret Ve Komisyonlar		20 TL

Tahsilata ilişkin kayıtlar donuk alacaklara ilişkin olarak verilen ilk örnekte olduğu gibi yapılacağından çalışmanın hacmini artırmamak için burada verilmemiştir.

Fatura ile ilintisiz olarak ek teminat mahiyetinde temlik alınan çek/senetlerin THP Tebliği'nde yer alan "924-Alınan Teminatlardan Alacaklar" hesabında izleneceği hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan, Faktoring İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ifade edildiği üzere, müşterilerden ek teminat mahiyetinde olmak üzere temlik alınan fatura veya benzeri belgeler ile ilişkili olmayan çek/senet alınabilmesi için, alacağın vadesinde ödenmeyip sorunlu hale gelmiş olması, alınan çek/senet karşılığında hiçbir şekilde çek/senedin ilgililerine finansman sağlanmaması, faktoring şirketinin işlem ve muhasebe kayıtlarında bahis konusu çekin/senedin ilgili borcun teminatı karşılığında alındığına ilişkin kayıt düşülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, alacağın vadesinde ödenmemesi durumunda, şirket müşterisinin ve borçlusunun iflas ve benzeri nedenlerle artık fatura üretmez duruma düşmeleri nedeniyle şirket alacağını tahsil edebilmek üzere -eğer varsa- çek cirantalarına başvurması fatura-çek (kıymetli evrak) illiyet bağımlı ortadan kaldırmadığı düşünülmektedir. Bu durumda şirketler alacağın vadesinde ödenmemesi durumunda eğer mevcut ise 90 günlük süre dolmadan yani takip hesaplarına aktarılmadan alacağını tahsil edebilmek için cirantalara başvurabilir.

Aşağıda 90 gün gecikmesi olan ve ek teminat alınan bir alacağa ilişkin olarak özel karşılık hesaplaması örnek olarak verilmiştir.

Alacak Tutarı: 500.000 TL

Ek Teminat : Şirket'in 1. dereceden 2. sıra gayri menkul ipoteği (Gayrimenkulun ekspertiz değeri 1.900.000 TL ve 1. dereceden 1. sırada bir banka adına 1.000.000 TL ipotek kaydı bulunmaktadır.

Toplam Alacak: 500.000 TL

Teminat Tutarı : 900.000 TL (1.900.000 TL – 1.000.000 TL)

Teminatı Dikkate Alınan Kısmı: 500.000 TL (Teminatın dikkate alınacak tutarı toplam

alacak tutarını geçemez)

Teminatın Dikkate Alınma Oranı:%75

Toplam Alacaktan Düşülecek Tutar: 375.000 TL

Özel Karşılığa Esas Tutar: 125.000 TL

Özel Karşılık Tutarı: 25.000 TL

İşlem teminatı olarak fatura ile ilişkili alınan çek zaten ödenmemesi nedeniyle alacak donuk olduğu için söz konusu çekin bir teminat olarak alınmayacağı açıktır. Ancak yukarıda ifade edildiği üzere eğer cirantalara gitme durumu oluşmuş ise kredibilitesi yüksek bir cirantanın teminat olarak dikkate alınabileceği düşünülmektedir.

1.11. Banka Dışı Finansal Kurumlarının Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Uygulama Hataları

Önceki bölümlerde ifade edildiği üzere banka dışı finansal kurumların muhasebe uygulamalarının Muhasebe Uygulama Yönetmeliği, THP Tebliği ve Türkiye Muhasebe Standartları hükümlerine uygun olması gerekmektedir.

Banka dışı finansal kurumların düzenleme ve denetim yetkisinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devredilmesinden sonra kurumsal kapasitelerinin önemli düzeyde artış gösterdiği, muhasebe sistemlerini büyük ölçüde mevzuat hükümlerine uygun hale getirdikleri görülmektedir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından bahis konusu banka dışı finansal kurumlarca daha öncesinde kullanılmayan bir kısım muhasebe yöntem ve hesapları kullanılmaya başlanmıştır. Yeni uygulamalara uyum sağlanması için şirketlere belirli geçiş süreleri verilmiştir.

Banka dışı finansal kurumların hali hazırdaki muhasebe uygulamaları değerlendirildiğinde bir kısım şirketlerin uygulamalarının ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde hatalı olduğu değerlendirilmiştir. Uygulamada kurumların muhasebe sistemlerinin genellikle havuz hesap sistemi ile çalıştığı, her bir müşteriye ilişkin ayrı bir tanımlama ile muhasebe kayıtlarının oluşturulmadığı anlaşılmaktadır.

1.11.1. Finansman Şirketleri Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Hususlar

Bir kısım muhasebe uygulamalarında satıcı firmaya yapılan ödemeler 390- Muhtelif Borçlar yerine 392- Alacaklı Geçici Hesaplar'ın kullanılmakta olduğu görülmüştür.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
148201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı Finansman Kredileri	xxx	
392	Alacaklı Geçici Hesaplar		xxx

THP Tebliği'nde yer alan 392- Alacaklı Geçici Hesaplar'a ilişkin açıklamada ise, *“Mahsup yeri ve şekli önceden kesin olarak belli olmayan veya kısa sürede tediye olunacak veya ilgili hesaplara aktarılacak paralardan, şirketler için gerçek bir borç özelliği taşımayan ve genellikle şirketlerin iç işlemleri ile ilgili geçici durumda olanların kaydedilmesine özgü pasif nitelikli bir hesaptır.”* ifadelerine yer verilmektedir. Bu kapsamda, yapılan bir ödemenin bu hesaba kaydedilmesinin işlemin amacına uygun düşmediği düşünülmekte olup, satıcılara yapılan ödemelerin 390- Muhtelif Borçlar hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
148201	Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı Finansman Kredileri	xxx	
392	Alacaklı Geçici Hesaplar		xxx

Bir kısım uygulamalarda, kredi sözleşmesinin imzalanması ile kredinin kullandırımının yapılması arasındaki dönemde şirketçe kullandırımı taahhüt edilen kredi tutarlarının “taahhüt” hesaplarında muhasebeleştirilmediği görülmüştür. THP Tebliği'nin

“Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi” başlıklı 3’üncü bölümünde, “98003 Kullandırma Garantili Finansman Kredisi Tahsis Taahhütleri” hesabına ilişkin olarak:

“Borçluya karşı ödeme yapılmasını sağlayan cayılamaz kesin tahsis taahhüdünü içeren ve müşteriye tahsis edilen, fakat müşteri tarafından henüz kullanılmayan finansman kredisi tutarını gösteren bir hesaptır. Genel kredi sözleşmesi uygulaması dışında müşteri ile finansman şirketi arasında özel bir kredi sözleşmesi anlaşması yapılması ve finansman şirketinin her an krediyi kullanıma hazır tutması şeklindeki ve bu krediden cayılmasının söz konusu olmadığı kredi taahhütleri bu hesapta izlenir.”

ifadelerine yer verilirken, aynı bölümde “98050 Cayılabilir Finansman Kredisi Taahhütleri” hesabına ilişkin olarak ise:

“Kredi sözleşmesine başlangıçta veya sonradan konulan özel bir şarta bağlanmış olan ve bu şartın yerine getirilmemesi halinde cayılabilir hale gelen kredi tahsis taahhütleri bu hesaba kaydedilir.”

açıklamaları yer almaktadır. Söz konusu hesap açıklamalarından da görüleceği üzere şirketler tarafından müşterilerine tahsis edilen ve sözleşme imzalanarak taahhüt niteliği kazanan kredi tutarlarının niteliğine göre bahis konusu hesaplarda izlenmesi gerekmektedir. Söz konusu taahhütlerin niteliğine göre “98003 Kullandırma Garantili Finansman Kredisi Tahsis Taahhütleri” veya “98050 Cayılabilir Finansman Kredisi Taahhütleri” hesaplarına kaydedilerek, şirketlerin taahhütlerinin daha net ve şeffaf bir şekilde gösteriminin sağlanmasının uygun olacağı mütalaa olunmaktadır.

Bu kapsamda ilgili muhasebe kayıtları niteliğine göre aşağıdaki şekilde oluşturabilir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
98003	Kullandırma Garantili Finansman Kredisi Tahsis Taahhütleri	xxx	
978	Taahhütlerden Alacaklar		xxx

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
98050	Cayılabılır Finansman Kredisi Tahsisi Taahhütleri	xxx	
978	Taahhütlerden Alacaklar		xxx

1.11.2. Finansal Kiralama Şirketleri Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Hususlar

Bir kısım finansal kiralama şirketlerinin müşterilerinden almış oldukları peşinat tutarlarını 392- Alacaklı Geçici Hesaplar yerine 390- Muhtelif Borçlar hesabına kaydettikleri görülmüştür.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	xxx	
390	Muhtelif Borçlar		xxx

Ancak, 390- Muhtelif Borçlar hesabına ilişkin olarak THP Tebliği'nde, *“Şirketlerin bu grupta yer alan diğer hesaplarda izlenmeyen borç ve yükümlülükleri bu hesapta izlenir”* hükmü dikkate alındığında aslında nihayetinde alacak hesaplarına kaydedilmesi gereken bir tutarın borç olarak kaydedilmesinin yerinde olmadığı değerlendirilmektedir. Aynı Tebliğ'de 392- Alacaklı Geçici Hesaplar'a ilişkin açıklama ise, *“Mahsup yeri ve şekli önceden kesin olarak belli olmayan veya kısa sürede tediye olunacak veya ilgili hesaplara aktarılacak paralardan, şirketler için gerçek bir borç özelliği taşımayan ve genellikle şirketlerin iç işlemleri ile ilgili geçici durumda olanların kaydedilmesine özgü pasif nitelikli bir hesaptır.”* şeklinde olduğu dikkate alındığında müşterinin peşin ödemesinin henüz kesinleşmemiş kiralama alacağına dönüşene kadar 392- Alacaklı Geçici Hesaplar'a kaydedilmesinin finansal tablo okuyucularına daha doğru bir bilgi vereceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yapılması gereken kaydın aşağıdaki şekilde olması değerlendirilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	xxx	
392	Alacaklı Geçici Hesaplar		xxx

Yine bir kısım finansal kiralama şirketlerinin, kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemi için üstlenmiş olduğu faturalandırmış olduğu tüm maliyetlerini; *“226-227 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar”* hesabının borcuna kaydetmekte olduğu ve kiralama süresinin başlangıcında *“150-151 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar”* hesaplarına aktardığı

görülmüştür. Diğer taraftan, satıcı firmaya avans ödemesi yapılması durumunda ise “228-229 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar” hesabının kullanılmadığı görülmüştür.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
228	Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar	xxx	
390	Muhtelif Borçlar		xxx

THP Tebliği'nin “Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi” başlıklı 3 üncü bölümünde “226 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar” hesabına ilişkin olarak:

“İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde, kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemi için üstlenilen maliyetler bu hesapta izlenir. Kiralama süresinin başlangıcıyla birlikte ilgili tutarlar bu hesaptan 150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - T.P. hesabına aktarılır.”

ifadelerine yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalardan, bahis konusu “226 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar” hesabına kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemleri için üstlenilen maliyetlerin (noter, tercüme, sigorta, vb.) izlenmesinin gerektiği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan THP Tebliği'nin aynı bölümünde “228 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar” hesabına ilişkin olarak ise aşağıdaki ifadeler yer almaktadır.

“Kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemleri için satıcı firmalara ödenen tutarlar bu hesapta izlenir. Kiralama süresinin başlangıcıyla birlikte ilgili tutarlar bu hesaptan 150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - T.P. hesabına aktarılır.”

Bu kapsamda finansal kiralama şirketlerince kiralama konusu varlığı satan/üreten kişiye yapılacak olan avans ödemesinin para cinsine göre 228 veya 229 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar hesabına kaydedilmesi ve kiralama süresinin başlaması ile birlikte ilgisine göre 150/151 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar hesabına aktarılması gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
226	Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar	xxx	
390	Muhtelif Borçlar		xxx

Netice itibarıyla, kiralama konusu mala ilişkin satıcı/üreticiye yapılan avans ödemelerinin “228-229 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar” hesabına aktarılması ve diğer tüm masraf ve ödemelerin “226-227 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar” hesabına aktarılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Finansal kiralama şirketlerinden elde edilen bir kısım muhasebe uygulamalarında, takip hesaplarına aktarılan finansal kiralama müşterilerinden geri alınan finansal kiralama konusu malın üçüncü bir şahsa satış yapıldığında elde edilen tutarın, takip hesaplarının borç kaydı verilerek satış tutarı kadar azaltılması gerekirken “150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar” hesabına aktarıldığı görülmektedir.

Finansal kiralamaya konu malın üçüncü bir kişiye satışı halinde yapılan muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde yapılmıştır. (Vergi ihmal edilmiştir.)

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
150	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	xxx	
790	Diğer Faiz Dışı Gelirler		xxx

Alıcı tarafından ödeme yapıldığında:

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Bankalar	xxx	
150	Kiralama İşlemlerinden Alacaklar		xxx

Satış sonucu elde edilen tutar takip hesaplarında izlenen finansal kiralama müşterisinin bakiyesinden indirilmekte ve ayrıca karşılık gelen tutar kadar özel karşılık iptal edilmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
890	Olağanüstü Giderler	xxx	
176	Zarar Niteliğindeki Alacaklar		xxx

Ancak, satış tutarının “150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar” hesabı yerine ilgili alacağın izlendiği takip hesabından indirim yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu kapsamda, tahsilatın yapıldığı durumda yapılması gereken kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Yurtiçi Bankalar	xxx	
170	Tasfiye Olunacak Alacaklar		xxx

Diğer taraftan, takip hesaplarında izlenen müşterinin risk bakiyesinden indirim yapılırken “890 Olağanüstü Giderler” hesabının kullanıldığı uygulamalarla karşılaşılmış olup, bu uygulamanın tamamen hatalı bir uygulama olduğu ve konuya ilişkin ilk kaydın yanlış oluşturulması ile bağlantılı olduğu değerlendirilmektedir.

Yine özel karşılık iptal kayıtları yapılırken önceki yıllarda ayrılan özel karşılık tutarının tamamının ters kayıtla iptal edildiği ve son duruma göre yeni kayıtların oluşturulduğu görülmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180	Özel Karşılıklar	xxx	
820	Karşılık ve Değer Düşme Gideri		xxx

İptal kaydında, daha önceki dönemlerden gelen karşılık giderinin iptalinde “820 Karşılık ve Değer Düşme Gideri” yerine “79003 Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı”nın kullanılmasının gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180	Özel Karşılıklar	xxx	
79003	Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı		xxx

Nitekim THP Tebliği’nde “790 Diğer Faiz Dışı Gelirler” hesabına ilişkin olarak yer alan açıklamada:

“Geçmiş yıllarda herhangi bir nedenle gider yazılan ve cari dönemde, tahsil edilmesi sebebiyle veya başka bir sebeple hesaben düzeltilmesi gereken tutarlar 79003 Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabına kaydedilir. Bu kapsamda geçmiş yıllarda yapılan karşılık giderlerine ilişkin düzeltmeler de bu hesapta izlenir.”

ifadelerine yer verilmektedir.

THP Tebliği'nin "Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi" başlıklı 3 üncü bölümünde yer alan "980 Alınan Teminatlardan Borçlar-TP" hesabına ilişkin açıklama;

"Taahhütlerden borçlar bölümü "Cayılamaz Taahhütler" ve "Cayılabilir Taahhütler" olmak üzere iki alt bölüme ayrılmıştır. Taahhütlerin ilgili yardımcı hesapları aşağıda açıklanmıştır."

şeklinde yapılmıştır. Söz konusu hesabın cayılabilir taahhütler bölümünde alt hesap olarak "980.58 Finansal Kiralama Taahhütleri" hesabı yer almaktadır. Bahis konusu hesaba ilişkin olarak THP Tebliği'nin "Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi" başlıklı 3 üncü bölümünde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak anılan hesabın isminden; şirketler tarafından tahsis edilmekle beraber henüz satıcıya para ödenmeyen veya alıcıya teslim edilmeyen mallara ilişkin kredi taahhütlerinin bu hesapta izlenmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bir kısım şirket uygulamalarında ise söz konusu taahhütlere ilişkin olarak herhangi bir muhasebe kaydı yapılmamaktadır. Bu nedenle bu şirketlerin mizanında taahhütler hesabı bakiye arz etmemektedir. Bu kapsamda yapılması gereken kaydın aşağıdaki şekilde olması gerektiği düşünülmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
978	Taahhütlerden Alacaklar	xxx	
98058	Cayılabilir Taahhütler/Finansal Kiralama Taahhütleri		xxx

Böylece, taahhüt niteliği kazanmış işlemlerin "980.58 Finansal Kiralama Taahhütleri" hesabına kaydedilerek, şirketlerin taahhütlerinin daha net ve şeffaf bir şekilde gösteriminin sağlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

1.11.3. Faktoring Şirketleri Muhasebe Uygulamalarında Karşılaşılan Temel Hususlar

Bir kısım uygulamalarda, müşteriye faturalandırdığı masraf gelirlerinin fatura tarihinde "700 İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar-TP" hesabına aktarıldığı ve vade tarihine kadar olan dönem içerisinde söz konusu gelirlere reeskont uygulanmadığı görülmüştür.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
022	Bankalar	xxx	
700	İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret ve Komisyonlar-TP		xxx

Şirket tarafından iskontolu faktoring alacaklarından peşin tahsil edilen masraf gelirlerinin, faiz gelirleri gibi doğrudan gelir hesaplarına aktarılmayarak “104 İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler (-) - TP” hesabında izlenmesinin ve dönem sonlarında dönemi ilgilendiren kısmının reeskont kaydıyla gelir hesaplarına yansıtılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
104	İskontolu Faktoring Alacaklarından Kazanılmamış Gelirler (-) - TP	xxx	
392020	Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret ve Komisyonlar		xxx

Diğer taraftan, yıl içerisinde ayrılan özel karşılıkların aynı yıl iptalinde “746 Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Ücret ve Komisyonlar” hesabının kullanıldığı, diğer taraftan, geçmiş yıllarda ayrılan özel karşılık giderinin iptal işlemi gerçekleştirilirken de aynı hesabın kullanıldığı görülmüştür.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar	xxx	
746	Tasfiye Olunacak ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Ücret ve Komisyonlar		xxx

Yıl içerisinde ayrılan özel karşılıkların aynı yıl içerisinde iptalinde “820 Karşılık ve Değer Düşme Giderleri” hesabı ile ters kayıt yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar	xxx	
820	Karşılık ve Değer Düşme Giderleri		xxx

Diğer taraftan, “790 Diğer Faiz Dışı Gelirler” hesabının açıklamasında açık bir şekilde belirtildiği üzere, geçmiş yıllarda özel karşılık giderlerinin iptal işlemi gerçekleştirilirken “790.03 Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı”nın kullanılması gerekmektedir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
180.00	Özel Karşılıklar- Tasfiye Olunacak Alacaklar	xxx	
790.03	Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabı		xxx

Yine bir kısım uygulamalarda, tahsilat gerçekleştirildiğinde “954.0030 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Alacak Tutarı” ile “954.0031 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Ön Ödeme Tutarı (-)” hesapları karşılıklı olarak çalışmaktadır.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Alacak Tutarı	xxx	
954.0031	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Ön Ödeme Tutarı (-)		xxx

Söz konusu işlemde tahsilat yapıldığında 954.0031 hesabının “956 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar” hesabı ile karşılıklı çalışmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu şekilde fatura kaydının da hesaplardan çıkarılmasında giriş kaydının tersi olarak 954.0030 ve 956 hesaplarının karşılıklı çalışması mümkün olabilecektir.

Skont	Skont Adı	Borç	Alacak
954.0030	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Alacak Tutarı	xxx	
956	Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar		xxx

Tespit edilen muhasebe uygulama hatalarının bilanço içi ve bilanço dışı hesapları etkileme gücü değerlendirildiğinde, bir kısım hatalı uygulamaların bilanço içi/bilanço dışı hesaplar üzerinde önemli etkilerinin olduğu ve bu nedenle finansal tabloların hatalı olarak oluşmasına neden oldukları değerlendirilmektedir. Bu durum finansal tablo okuyucularını ve karar alıcıları yanlış yönlendirebileceği düşünülmektedir. Tablo 11’de bahis konusu hatalı uygulamalara ilişkin özet değerlendirmeye yer verilmiştir.

Tablo 11: Tespit Edilen Hatalı Uygulamaların Etkinlik Dereceleri

	Bilanço İçi		Bilanço Dışı	
	Önemli	Önemsiz	Önemli	Önemsiz
Finansman Şirketleri				
<i>Diğer Pasif Hesaplar</i>		✓		
<i>Taahhütler (Nazım Hesap)</i>				✓
Finansal Kiralama Şirketleri				
<i>Diğer Pasif Hesaplar</i>		✓		
<i>Finansal Kiralama Alacakları</i>	✓			
<i>Faiz Dışı Gelirler</i>		✓		
<i>Taahhütler (Nazım Hesap)</i>				✓
Faktoring Şirketleri				
<i>Faiz Dışı Gelirler</i>		✓		
<i>Faktoring Alacakları (Nazım Hesap)</i>				✓

Finansman şirketlerinin bir kısmının bilanço içi hesaplardan diğer pasifleri etkileyen husus ve taahhüt hesaplarının kullanılmamasından kaynaklanan hatalı uygulamaların mali tablo okuyucularının alacakları kararları kritik seviyede etkilemeyeceği değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralama alacakları ile yapmış oldukları hatalı uygulamanın önemli olduğu bu durumun esas itibarıyla hesap açıklamalarının yetersizliğinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bunun dışındaki uygulama hatalarının hem bilanço içi hem de bilanço dışı hesapları etkilediği ancak önem derecelerinin daha düşük olduğu mütalaa edilmektedir.

Faktoring şirketlerinin çok farklı ürün uygulamaları ve bunlar için farklı muhasebe skontları belirlenmesine rağmen muhasebe uygulamalarının mevzuata uygun olarak gerçekleştirildiği ve önemli düzeyde hatalı uygulamalarının olmadığı görülmüştür.

SONUÇ

Finansal piyasalar, finansal araçların arz ve talebinin karşılaştığı, ekonomik birimler arasındaki ilişkinin en verimli ve etkin bir şekilde karşılandığı piyasalardır. Bu ekonomik birimler her zaman birbirini direkt olarak bulmaları ve iki tarafında talebini tam olarak karşılayabilmesi her zaman mümkün olamamaktadır. Bu kapsamda, finansal araçlar olarak tanımlanan başta bankalar olmak üzere diğer finansal araçlar ekonomik birimler arasındaki ilişkiyi kurmakta ve böylece ekonomik birimlerin taleplerini en etkin bir şekilde karşılayabilmektedir.

Ekonomik birimlerin ihtiyaçlarını karşılayabildikleri piyasalar çeşitli bakış açılarına göre tanımlanabilmektedir. Kısa vadeli ihtiyaçların karşılandığı piyasalar para piyasası olarak tanımlanırken, daha çok uzun vadeli ihtiyaçların karşılandığı piyasalar ise sermaye piyasaları olarak tanımlanmaktadır. Yine işlemler borsa gibi organize bir piyasada veya ekonomik birimlerin çeşitli iletişim araçları ile direkt işlem yapabildikleri tezgâh üstü piyasada gerçekleştirilebilmektedir. Sermaye piyasalarında ilk hisse senedi ve tahvil benzeri finansal araçların ihracının yapıldığı piyasalar birincil piyasalar olarak adlandırılırken, yine bu araçların tekrar alınıp satıldığı ikincil piyasaların oluşması finansal sistemin etkinliğini artıran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Finansal piyasalarda işlem yapan ekonomik birimler anlık ihtiyaçlarını spot piyasalardan karşılama imkânına sahip olurken diğer taraftan, gelecekte belirli bir tarihte ihtiyaç duyacakları finansal ürünleri vadeli piyasalardan edinebilmektedir.

Finansal araçların ekonomik birimler arasında el değiştirmesine aracılık ederek ekonomik birimlerin taleplerinin en etkin bir şekilde karşılanmasına aracılık yapan finansal araçların en önemlisi bankalardır. Bankalar hem tasarruf sahiplerinin tasarruflarını değerlendirebilecekleri ve bundan getiri edinebilecekleri hizmetler sunarken diğer taraftan tasarruf açığı bulunan ekonomik birimlere ihtiyaç duydukları fonları talep edilen miktar ve vadede sunarak fon talep eden ekonomik birimlerin de ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Bankaların sunduğu finansal aracılık hizmetleri yanı sıra sigorta şirketleri, emeklilik fonları, portföy yönetim şirketleri, yatırım bankaları gibi araçlar da sundukları

finansal aracılık işlemleri ile ekonomik birimlerin çeşitli ürün taleplerini yerine getirmektedir.

Türk finansal sistemin %81'ini bankalar oluştururken özellikle banka dışı finansal kurumlar olarak tanımlanan finansman şirketleri, finansal kiralama şirketleri ve faktoring şirketleri sundukları finansal hizmetler ile müşterilerinin taleplerine hızlı çözümler sunarak finansal sistemin etkinliğinin artırılmasına yardımcı olmaktadır.

Banka dışı finansal kurumların düzenleme ve denetimi 2006 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devredilmiştir. Devir sonrası intibak süreci içerisinde yeni düzenlemelere uyum sağlayamayan finansal kurumların faaliyet izinleri iptal edilmiştir.

Her bir finansal kurumun ayrı bir kanun düzenlemesine tabi olduğu bu dönem 2012 yılında 13 Aralık 2012 tarih ve 28496 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile son bulmuş böylece finansal kurumların faaliyetlerini düzenleyen mevzuat tek çatı altında toplanmıştır. Mevcut durumda, banka dışı finansal kurumlar 6361 sayılı Kanun'a göre faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkiye'de faaliyet göstermek isteyen banka dışı finansal kurumlar öncelikle BDDK'dan kuruluş ve faaliyet izni almaları gerekmekte olup, hali hazırda toplam 26 adet finansal kiralama şirketi, 61 adet faktoring şirketi ve 14 adet finansman şirketi faaliyette bulunmaktadır.

Banka dışı finansal kurumlardan, finansman şirketleri temel olarak kendi özkaynakları ve özellikle para piyasalarından elde ettikleri fonları müşterilerinin dayanıklı tüketim malları, araba ve benzeri malları satın almaları için kredi olarak kullandırımını gerçekleştirirler. Bazı tüketici finansman şirketleri büyük mağazaların müşterilerine kredi kartı dağıtımını yaparak müşterilerinin kredi taleplerini bu yolla karşılamaktadır. Ayrıca, finansman şirketleri direkt olarak tüketicilerin aldıkları dayanıklı ev eşyalarının alımını finanse etmekte bir kısmı ise konut kredisi sağlayabilmektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren finansman şirketlerinin daha çok ticari faaliyetleri finanse ettiği görülmektedir.

Diğer taraftan, finansal kiralama, ihtiyaç duyulan yatırım mallarının ihtiyaç duyan tarafından kendi özkaynakları ile satın alınmak yerine finansal kiralama şirketi ile

yaptığı özel bir sözleşme sayesinde yatırım mallarının finansal kiralama şirketi tarafından satın alınıp belirli bir kira ödemesi karşılığı kullanım hakkının ihtiyaç duyana devredilmesidir. Finansal kiralama işleminde makine, teçhizat veya teknolojiye ihtiyaç duyan yatırımcı, herhangi bir kredi kurumundan doğrudan kredi kullanarak veya kendi özkaynaklarını kullanarak doğrudan üreticiden veya tedarikçiden almak yerine finansal kiralama şirketi vasıtasıyla ilgili malın mülkiyetini kendi üzerine almadan finanse ederek kullanım hakkını elde edebilmektedir.

Factoring ise, her türlü mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan vadeli alacakların factoring şirketine temlik edilmesi karşılığında factoring şirketinden alacak takip, tahsilat, muhasebe ve ön ödeme şeklindeki finansman hizmetlerinden faydalanılmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla factoring işlemi hem alacakların tahsiline yönelik olarak finansal bir teknik hem de alacakların yönetimine yardımcı olması yönü ile yönetsel bir hizmettir.

Banka dışı finansal kurumların bu kadar çok farklı alt türlerinin varlığı bu tür şirketlerin müşterilerinin taleplerine göre esnek ürünler sunmalarına katkı sağlamaktadır. Sınırlı denilebilecek ürünlerini bu şekilde çeşitlendiren banka dışı finansal kurumlar, finansal sistemin etkin çalışmasına katkı sağlamaktadır.

Banka dışı finansal kurumlar, özellikle BDDK'ya devir sonrası kurumsal kapasitelerini her geçen gün geliştirmektedir. Bu kapsamda, muhasebe uygulamalarının Muhasebe Uygulama Yönetmeliği başta olmaz üzere THP Tebliği'ne ve Türkiye Muhasebe Standartları'na uygun olması, finansal tablo okuyucularının doğru bilgiye ulaşmasında büyük öneme sahiptir.

Çalışmada banka dışı finansal kurumların ana faaliyet konularına ilişkin uygulama örneklerine yer verilmiştir. Şirketlerin bilançolarında da en yüksek bakiye oluşturan bu faaliyetlerin daha doğru bir şekilde nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin araştırma yapılmıştır.

Uygulama örneklerinde bir kısım finansal kurumların uygulama farklılıkları tespit edilmiş olup, bu farklılıklar benzer faaliyetlerde bulunan bu kurumların bilanço ve

bilanço dışı hesaplarının hatalı veya eksik raporlanmasına neden olurken karşılaştırma imkânını da sınırlandırmaktadır.

Banka dışı finansal kurumlar muhasebe sistemlerini genel olarak destek hizmeti mahiyetinde dışardan satın almaktadır. Bu durum mevzuat değişikliklerinin hızlı bir şekilde uygulamaya alınamamasına neden olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, kurumların kendi iç sistemlerini geliştirerek kullanılan muhasebe sistemlerinde gerekli yenileme çalışmalarının etkin ve hızlı bir şekilde yerine getirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, muhasebe uygulamalarında genel olarak havuz hesapların kullanılması dolayısıyla hem raporlama hem de muhasebe uygulamalarında sıkıntı yaşandığı değerlendirilmektedir. Kişi bazlı muhasebe sistemlerinin gelişmesinin muhasebe ve hesaplama hatalarının azaltılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Banka dışı finansal kurumlar temel olarak muhasebeleştirme işlemlerini THP Tebliği'nde yer verilen açıklama ve skontlara göre yapmaktadır. Düzenleyici ve denetleyici otorite, söz konusu düzenlemeyi esas itibarıyla şirketlerin temel faaliyet konularına göre dizayn etmiş olmakla birlikte bankalar için geçerli olan THP Tebliği'nden etkilenmiş görülmektedir. Fakat, bankalar için geçerli olan THP Tebliği'nde yer verilen açıklamaların bir kısmında bu düzenlemede yer verilmemiş veya daha kısa bir açıklamaya yer verilmiştir. Bu kapsamda, THP Tebliği'nde yer alan açıklamaların geliştirilmesi, daha açık hale getirilmesi ve açıklanması gereken alanların tespit edilerek gerekli açıklamaların yapılması önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, banka dışı finansal kurumların çok sayıda olması nedeniyle şirketlerin her birinin sık sık denetlenmesi imkânı sınırlı olmakla birlikte belirlenecek periyotlarla en azından bir kısmının denetlenmesi ve bulguların genele şamil olarak değerlendirilerek meslek birliği üzerinden tüm şirketlerin bilgilendirmesi gerektiği düşünülmektedir.

Banka dışı finansal kurumların muhasebe uygulamalarına ilişkin araştırma ve geliştirme çalışmalarıyla bu şirketlerin faaliyetlerine ilişkin literatür çalışmalarının artmasının sektörün gelişimine olumlu katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

İhtiyaç duydukları finansmana erişimde sıkıntı yaşayan firmalar, kendi ihtiyaçlarına uygun finansman imkânlarına banka dışı finansal kurumlar aracılığıyla hızlı bir şekilde kavuşma imkânı bulabilmektedir. Banka dışı finansal kurumların finansal piyasalar içerisindeki etkinliğinin artması, başta küçük ve orta büyüklükteki firmalar olmak üzere ekonominin tamamına olumlu yansımalarının olacağı açıktır.

KAYNAKÇA

- AKGÜÇ, Öztin. **Finansal Yönetim**, 8. Baskı, İstanbul, Avcıol Basım, 2010.
- AKÇA, Neslihan. Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standardı 17 Açısından Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Uygulama, Okan Üniversitesi: **Yüksek Lisans Tezi**, 2013.
- APAK, Sudi. **Uluslararası Finansal Teknikler**, 2. Baskı, Eskişehir, Bilim Teknik Yayınevi, 1995.
- AYDIN, Prof. Dr. Nurhan. **Finansal Yönetim-I**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2577, 2012
- AYDIN, Prof. Dr. Nurhan. **Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2511, 2012
- BAKIR, Hasan. **İşletmelerde İhracatın Alternatif Finansman Olanakları**, Eskişehir, Açıköğretim Yayınları, 1999.
- BAYAR, Aykut. Orta ve Uzun Vadeli Finansman Tekniği Olarak Türkiye’de Finansal Kiralama ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, **Yüksek Lisans Tezi**, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- BEKAR, Mustafa. Türk Finans Sektöründe Banka Dışı Mali Kuruluşların Yeri ve Finansal Analizi, Gazi Üniversitesi: **Yüksek Lisans Tezi**, 2014.
- BENGÜ, Gözde Zeynep. Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türk Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- BORAN, Nazan Yücetaş ve Sedat KURDOĞLU. Finansal Kiralamanın Muhasebeleştirilmesi ve Vergisel Boyutu, **Vergi Sorunları**, S:142, 2000.
- CANBAŞ, Serpil ve Hatice DOĞUKANLI. **Finansal Pazarlar Finansal Kurumlar ve Sermaye Pazarı Analizleri**, 3. Baskı, İstanbul, Beta, 1997.
- CEYLAN, Ali. **Finansal Teknikler**, 3. Baskı, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1998.
- ÇEVİK, Türker. **Finansal Kiralama (Leasing)**, Ankara: Gazi Üniversitesi Lisans Tezi, 2003.
- COŞKUN, Metin. **Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar**, 3. Baskı, Eskişehir, A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2010.

ÇONDUR, Funda, Umut EVLİMOĞLU ve Yasemin BOZDAĞLIOĞLU. Finansal Yenilikler Kapsamında Leasing'in KOBİ'lerde Kullanımına İlişkin Bir Araştırma, **Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Güz 2008, Cilt 4, Yıl:4.

EROL, Ahmet, A. Ercan YILDIRIM ve M. Vefa TOROSLU. **Tüm Yönleri İle Finansal Kiralama**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2011.

Gökgöz, Ahmet. **Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Kütahya, Ocak 2013: 107-122

KAŞLIOĞLU, Özcan. **Türkiye'de Faktoring ve Faktoring Sektörü, Finans Sisteminde Yeni Yönelimler**, Birinci Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2001.

KOCACAĞA, Köksal. **Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1999.

KOCAMAN, Arif B. **Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, 1992.

KOCAMAN, Arif B. **Teoride ve Uygulamada Factoring İşlemi**, BATIDER 1991, C. XVI, Sayı 1.

KOÇ, Mehmet. **Finansal Kiralama (Leasing)**, İstanbul, Beta Yayınları, 2004.

MISHKIN, Frederic S ve Stanley G. EAKINS. **Financial Markets and Institutions**, 8. Baskı, New Jersey, USA, Pearson Education Inc, 2015.

MADURA, Jeff. **Financial Markets and Institutions**, 9. Baskı, 2010, South-Western Cengage Learning.

MELEMEN, Mehmet ve Burak S. ARZOVA, **Uluslararası Ticaret Alternatif Finansman Teknikleri ve Muhasebeleştirilmesi Ticari Yazışma Örnekleri**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2000.

OY, Osman, Seçkin KÖSE, Süleyman Yahya ALKİM. **Faktoring**, İstanbul, Beta, 2008.

ÖZCAN, Pelin Mastar. Finansal Kiralama İşlemleri ve Vergilendirilmesi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi **Yüksek Lisans Tezi**, 2011.

ÖZTAŞ, Saadet. Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Sakarya Üniversitesi, **Yüksek Lisans Tezi**, 2010.

Rose, Peter. **Money and Capital Markets**, Third Edition, 1983, USA,

SHAPIRO, Alan C., **Multinational Financial Management**, John Wiley & Sons, U.S.A., Tenth Edition, 2014

SÖYLER, İlhami. **Mali Teşvik Uygulamaları Açısından Finansal Kiralama (Teori, Uygulama, Sorunlar, Çözümler)**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2007.

TİRYAKİ, Betül. **Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İzmir Cilt:8 Sayı: 2, 2006.

TOROSLU, M. Vefa. Leasing İşlemleri, **Vergi Sorunları Dergisi**, Mayıs 1999.

TOROSLU, M. Vefa. **Hukuksal ve Finansal Açından Faktoring, Teorisi, Uygulaması, Muhasebesi**, 2. Baskı, İstanbul, Kazancı, 2005.

TUĞLU, Ali ve Özkan ATİLA. **Finansal Kiralama Kanunları ve Vergi Kanunlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri**, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2005.

ULUDAĞ, Prof. Dr. İlhan Yrd. ve Doç. Dr. Erişah ARICAN. **Finansal Hizmetler Ekonomisi**, İstanbul, Beta, 2001.

UZUN, Pınar. Türkiye’de Finansal Kiralama ve Faaliyet Kiralaması: Tarım Sektörü Örneği, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2016.

UYDACI, Sıla. Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

WENER, Frank ve James A. STONER, **Modern Financial Managing Continuity and Change**, Authors Academic Pr., 2010.

YAZICIOĞLU, Adil. **Faktoring Muhasebesi**, 1. Baskı, Altan Basım, 2007.

YILMAZ, Önder. **Faktoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, Yalın Yayıncılık, 2012.

Türkiye Bankalar Birliği, **Faaliyet Raporu**, 2015-2016.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu,
<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Faktoring/Faktoring.aspx>, (4 Nisan 2017)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu,
<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Kuruluslar.aspx>, (20.03.2017)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu,
http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Tuketici_Finansmani/Tuketici_Finansmani.aspx, (4 Nisan 2017)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu,
http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Finansal_Kiralama/Finansal_Kiralama.aspx, (4 Nisan 2017)

Kamu Gözetim Kurumu, “Türkiye Muhasebe Standartları”,
<http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS17.pdf>, (4 Nisan 2017)

